

Uluslararası

maarif

Yıl 5 ■ Sayı 17 ■ Ekim-Kasım-Aralık 2024

Dergisi

Eğitimin Uluslararasılaşması

TRILLIUM HIBBELN - GEORGE EDWARDS

**Eğitim Kalitesinin
İyileştirilmesi**

PROF. DR. BİROL AKGÜN

**Türkiye'de Eğitimin
Uluslararasılaşması**

PROF. DR. MUSTAFA KARA

**Bursa Tasavvuf Kültürü
ve Edebiyatı Kütüphanesi**

Senin desteđin olmasa,
Kızılay da olmaz.

KIZILAY #SENSİZOLMAZ

Desteđinin verdiği gle,
her gün ihtiyaç sahiplerinin yanındayız.
Biz iyiliğini, senin adına yaymak için varız.

**TÜRKİYE
MAARİF VAKFI**
Eğitime değer

Kosova Maarif Okulları, Priştine

Türkiye Maarif Vakfı

E-posta: iletisim@turkiyemaarif.org | **Tel.:** +90 216 323 35 35

www.turkiyemaarif.org   tmaarifvakfi

- 16 / Türkiye'de Eğitimin Uluslararasılaşması
Birol Akgün
- 22 / Eğitim Kalitesinin İyileştirilmesi
Trillium Hibbeln-George Edwards
- 28 / Eğitimin Uluslararasılaşmasında Değişen Trendler
Metin Çelik
- 32 / Türkiye'de Uluslararası Akademisyen Varlığı
Taceddin Talha Günaydın

- 36 / Uluslararası Eğitim Programları ve Türkiye'nin Sağladığı İmkanlar
Abdullah Gülçimen
- 42 / Yumuşak Güç Bağlamında Uluslararası Öğrenci Hareketliliği
Oğuz Kartav
- 54 / Türkiye'de Öğrenci Olmak
Zeynep Asude Atalay

DOSYA

Eğitimin Uluslararasılaşması

Eğitimin uluslararasılaşması eğitim, öğretim, kimlik inşası, insan, kültür, etkileşim, ekonomi, kalkınma, diplomasi, strateji yönleri olan çok boyutlu bir fenomendir.

- 04 / EĞİTİMİN ULUSLARARASIŞMASI
Prof. Dr. Birol Akgün

EĞİTİM GÜNDEMİ

- 05 / İsrail Gazzeli Çocukların Geleceğini Çalıyor
- 05 / Yapay Zekâ Odaklanmakta Zorluk Çeken Öğrenciler Arasında Daha Popüler
- 06 / Sosyal Medya Kullanımına Kısıtlama
- 06 / Dil Birliği için Büyük Adım: Ortak Türk Alfabeti
- 07 / Mesleğini Yapan Liseliye Maaş Desteği
- 07 / Okuma Tamam da Gençler Yazmaya Karşı İsteksiz

III. İstanbul Eğitim Zirvesi'nin Ardından

PROF.
MARK WINTERBOTTOM

Digital Çağın Beklentileri ve Eğitimin Amacı

Eğer yanlış bir hedefe odaklanmışsak ve eğitimin amacını giderek daha fazla ekonomik terimlerle düşünüyorsak, o zaman eğitimin kalitesini bu terimlerle yargılamaya başlamamız hiç de şaşırtıcı değil. Bunun büyük bir sorun olduğunu düşünüyorum.

Röportaj

ABDULLAH EREN:

YTB Türkiye'nin son yıllardaki değişen yüzünün eğitim, kültür alanında dış politikadaki yansımalarıdır.

Türk dünyası üzerine faaliyet yürüten kurumlar düşünüldüğünde aklımıza ilk gelen kurum Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığıdır. Kurumu ve faaliyetlerini daha yakından tanımak amacıyla YTB Başkanı Abdullah Eren'le bir söyleşi gerçekleştirdik.

İÇİNDEKİLER

Yıl: 5, Sayı: 17

Ekim-Kasım-Aralık 2024

ÜLKELER VE KÜLTÜRLER

Eski zamanların sükûnetinde bir masal diyarı **Umman** **Sultanlığı**

*Umman ziyaretimde zamanın
göreceli olduğunun farkına
bir kez daha varıyorum.
İnsanoğlunun hıza ve birbirinin
kopyası hayatlar yaşamaya
zorlandığı bir çağda biraz olsun
zamanın dışına çıkmak ve eski
devirlerin sükunetini hissetmek
istiyorsanız Umman tam size
göre. s.66*

ÖZEL EĞİTİM

98 / Türkiye'de Özel Eğitim
Hizmetleri
Doç. Dr. Mustafa Otrar
Uzm. Fatih Paça

RÖPORTAJ

PROF. DR. MUSTAFA KARA

PROF. DR. SÜLEYMAN ULUDAĞ

Bursa Tasavvuf **Kültürü ve Edebiyatı** **Kütüphanesi**

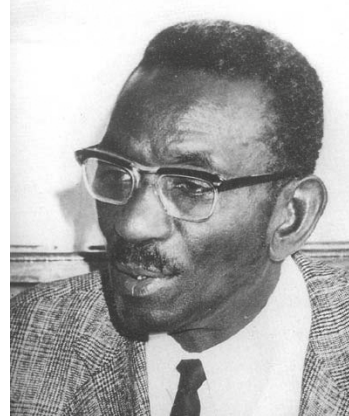
*Ömrünü İslam estetiği ve
tasavvufa vakfetmiş iki alimin
özel kütüphaneleri meraklıları
için bir arada. s.72*

PORTRE

Urartuların **Yalnız Bekçisi** **Mehmet Kuşman**

*Mehmet Kuşman yaz-kış vaktinin
büyük bir kısmını Çavuştepe
kalesinde geçiriyor. Kış aylarında
kimsenin uğramadığı bu ıssız
kalede 3000 yıldır ayakta
kalabilen taşların fısıltısına
kulak vererek bastırılmış
yalnızlığını. Ama bundan hiç de
şikayetçi değil. s.80*

PORTRE

Senegal'in Entelektüel **Lideri Cheikh** **Anta Diop**

*Diop'un fikirleri, özellikle
Afrika kökenli topluluklar
arasında, kültürel kimlik ve
tarih bilincini güçlendiren
hareketlerde etkili olmuştur.
Afrikalıların kendi tarih ve
kültürlerine sahip çıkmalarını
teşvik eden bu hareketler,
Diop'un çalışmalarından ilham
almıştır. s.92*

SİNEMA

104 / Tüketim Malzemesi ve
Varoluş Problemi Arasında
Sıkışan Sinema
Tuba Köse

KİTAP

108 / Eğitimin Geleceğine
Işık Tutan Kitaplar

MAARİF SÖZLÜĞÜ

110 / Mülazım, Hetagoji,
Kürsü, Klasör, Sinergoloji
kelimelerinin kökeni
Eyyup Bostancı

Uluslararası Maarif Dergisi'nin on yedinci sayısı, "Eğitimin Uluslararasılaşması" dosyasıyla okurlarıyla buluşuyor.

EĞİTİMİN ULUSLARARASILAŞMASI

Bilginin dolaşımı ve eğitim öteden beri uluslararası bir mahiyet arz eder. İlk çağlardan beri bilgiye talip olanlar, farklı coğrafyalara seyahatler gerçekleştirmişler, düşünürler, sanatçılar, bilgiye ulaşabilecekleri imkanlar sunan ilim merkezlerinde bir araya gelmişlerdir. Bizim medeniyetimizde de Orta Asya'dan Kuzey Afrika'ya Endülüs'ten Ortadoğu'ya kadar çok geniş bir coğrafyada ilim havzaları ortaya çıkmış, dünyanın her yerinden bilgiye talip olanları kendisine çekmiştir. Bu hareketlilik etkisi yüzyıllarca süren büyük bir medeniyetin inşasını sağlamıştır.

Günümüze geldiğimizde bu hareketliliğin tarihte hiç olmadığı oranda arttığı gözlemlenmektedir. Eğitim küresel bir boyut kazanmış, eğitimin uluslararasılaşması olarak adlandırabileceğimiz süreç yeni bir aşamaya geçmiştir.

Eğitimin uluslararasılaşması günümüz dünyasında eğitim alanında çok boyutlu bir olguyu ifade etmektedir. İnsanlar, yabancı dil öğrenmek, üniversite eğitimi almak, kariyer yapmak, herhangi bir alanda uzmanlığını geliştirmek, ihtisas alanlarında tecrübe kazanmak gibi gerekçelerle bu hareketliliğin bir parçası olmaktadır. Pek çok uluslararası kurum bu hareketliliği desteklemekte, üniversiteler ve ulus devletler eğitim alanında uluslararası iş birliklerini geliştirmek adına akademisyenlerin değişim programlarına katılımından uluslararası ortak programların yürütülmesine kadar çok geniş bir yelpazede proje ve programlar açıklamaktadırlar.

Uluslararası öğrenci hareketliliğine dair istatistiklere yer verilen raporlar, yurt dışına eğitim almak için giden öğrenci sayılarındaki artışa dikkat çekmektedir. Güncel verilere göre halen 7 milyon öğrenci ülkesi dışında bir başka ülkeye eğitim almak için gitmektedir. Bu insan hareketliliğinin ekonomik, kültürel ve sosyal açılardan önemli sonuçları vardır ve ülkeler eğitim altyapılarını daha nitelikli hale getirerek uluslararası öğrenci çekmek için birbirleriyle yarışmaktadırlar. Dünyada değişen şartlar, teknolojinin ve ulaşım imkanlarının gelişmesi eğitimin uluslararasılaşması sürecini kolaylaştırmakta bu durum yurt dışında eğitim alma yönündeki talep artışlarına da yansımaktadır. Türkiye de bu talepten payını almaktadır. Türk üniversiteleri'nde okuyan öğrenci sayısı üç yüz kırk binlere dayanmıştır.

On yedinci sayımızda bu önemli konuya yer vererek, eğitimin uluslararasılaşmasını farklı yönleriyle tartışmaya açıyoruz. Bu sayının hazırlanmasında emeği geçen çalışanlarımıza, görüşlerini okurlarımızla paylaşan değerli yazar ve akademisyenlerimize ayrı ayrı teşekkür ediyorum, sevgilerimi sunuyorum.

Prof. Dr. Birol Akgün

Türkiye Maarif Vakfı Müttevelli Heyeti Başkanı

Dünyada değişen şartlar, teknolojinin ve ulaşım imkanlarının gelişmesi eğitimin uluslararasılaşması sürecini kolaylaştırmakta, bu durum yurt dışında eğitim alma yönündeki talep artışlarına da yansımaktadır.

Yapay Zekâ

Odaklanmakta Zorluk Çeken Öğrenciler Arasında Daha Popüler

Sınıfta yapay zekânın kullanımı, yapay zekânın etkilerini takip etmede eğitimcilerin rolü hakkında tartışmaları da beraberinde getiriyor.

Bu alanda yapılan yeni bir araştırma, belirli durumlarda yapay zekânın konsantrasyon ve dikkat eksikliği görülen öğrenciler için yararlı olabileceğini, potansiyel olarak öğrenciler arasındaki performans farkını giderebileceğini ortaya koyuyor.

İsveç'teki Lund Üniversitesi'ndeki araştırmacılar tarafından yürütülen çalışma, ergen öğrencilerin yapay zekânın sınıftaki yararlarını nasıl algıladıklarını değerlendirdi.

Çalışmaya göre, planlama, engelleme ve bilişsel esneklik gibi okul çalışmalarında zorluklarla karşılaşan öğrenciler, ödevlerini tamamlamak için yapay zekâ araçlarını yararlı buluyorlar.

Araştırmayı yürüten akademisyenler, bu öğrencilerin okul çalışma-

larını bitirmekte zorluk çekebileceklerini, okul çalışmalarının son aşamalarında onlara rehberlik eden destekleyici bir araç, ödevlerini zamanında tamamlama olasılığını arttırabileceğini belirtiyorlar. Ancak araştırmacılar, okul çalışmalarını için yapay zekâ araçlarının sürekli kullanımının, onlara aşırı güvenme riski taşıdığı konusunda da uyarıyorlar.

Ödevler için yapay zekâ kullanmak, özellikle yönetici işlevlerin gelişimi için önemli bir dönem olan ergenlik döneminde kritik bilişsel becerilerin gelişimini engelleyebilir.

Sonuç olarak, bu dönemde yapay zekâyı aşırı güvenmek ve zorlukların üstesinden nasıl gelineceğini öğrenmek yerine hızlı bir çözüm olarak ona yönelmek, genç öğrencilerde bu becerilerin doğal ilerlemesini engelleyebilir ve onların hayatlarının ilerleyen dönemlerinde karmaşık görevlerle başa çıkmalarını zorlaştırabilir.

Kaynak: <https://www.euronews.com/next/2024/08/30/study-finds-ai-tools-like-chatgpt-are-popular-among-students-who-struggle-to-focus>

İSRAİL GAZZELİ ÇOCUKLARIN GELECEĞİNİ ÇALIYOR

Gazze'deki çocuklar, İsrail'in saldırıları nedeniyle okullarını kaybediyor. Birleşmiş Milletler Çocuk Ajansı UNICEF'e göre Gazze Şeridi'ndeki en az 45.000 birinci sınıf öğrencisi bu yıl okula başlayamayacak.

Ajans, "Birinci sınıf öğrencileri, daha önce okulları yıkılan ve eğitim göremeyen 625 bin çocuğun arasına katılacak ve büyük olasılıkla ikinci yılları da heba olacak.

Hükümet Medya Ofisi'ne (GMO) göre İsrail bombalarıyla Gazze'de 123 okul ve üniversite yok oldu. Yine bu saldırılarda 18 yaş altı en az 11.500 öğrenci ve 750 öğretmen öldürüldü.

Daha güneyde, Al-Mawasi, Han Yunus'ta, geniş kıyı kasabasındaki bir yardım görevlisine göre çocuklar çöp dolu sokaklarda çıplak ayakla koşuyor. İngiltere merkezli Filistinliler İçin Tıbbi Yardım

(MAP) adlı STK'nın koruma başkanı Liz Allcock, Çocukların bazılarının çöp yığınları arasında yeniden satılabilecekleri ürünler aradığına tanıklık ettiğini belirtiyor.

"Ayakkabısız, çıplak ayak ve göz alabildiğine uzanan çöplüklerin arasında çocuklar gördüm. Kelimenin tam anlamıyla çöp, plastik ve her türlü atık arasında yürüyorlar. Çok tehlikeli bir ortam."

Allcock, "Bu, bir insani yardım görevlisi olarak çalıştığım diğer hiçbir yerde olmadığı kadar karmaşık, zaafların olduğu bir durum." sözleriyle yaşanan trajedinin boyutlarına dikkat çekiyor.

Kaynak: <https://edition.cnn.com/2024/09/15/middleeast/gaza-israel-schools-education-crisis-intl/index.html>

Sosyal Medya Kullanımına Kısıtlama

Çocuk ve gençlerin ekran başında geçirdiği sürenin uzamasıyla dünyanın pek çok ülkesinde küçük yaş gruplarına yönelik yasak ve kısıtlamalar uygulanmaya başladı.

Sosyal medya ve akıllı telefonların yaygınlık kazanmasıyla ekran başında geçen zamanın artması, kontrolsüz şekilde internet ortamında vakit geçiren çocuk ve gençlere yönelik riskleri yeniden gündeme taşıdı. Nüfusun büyük bir çoğunluğu ve özellikle çocuk ve gençlerin ekran başında geçirdiği uzun süreler manipülasyon, dijital zorbalık, dezenformasyon, nefret söylemi, müstehcen içerikler, mahremiyetin ihlali, dolandırıcılık ve siber güvenliğe dair endişeleri artırarak ülkelerin farklı gerekçelerle akıllı telefonlara ve sosyal medya platformlarına yönelik düzenleme, kısıtlama ve yasaklar getirmesine yol açtı.

Avrupa'da çok sayıda siyasetçi sosyal medya yaşının 15 ya da 16 ile kısıtlanmasını önerirken, platformların kendi koydukları 13 yaş sınırını da gerektiği gibi uygulamadığını savunuyor.

Datareportal'ın verilerine göre, yaklaşık 5.5 milyar insan

yani dünya nüfusunun yüzde 67'si internet, yüzde 70'i de cep telefonu kullanıyor. Dünyada internet kullanıcıları günde ortalama 6.5 saatini çevrimiçi geçiriyor. Geçen hafta Avustralya Başbakanı Anthony Albanese, sosyal medyanın çocukları gerçek hayattan, ailelerinden ve arkadaşlarından uzaklaştırdığını ifade ederek, yıl sonuna kadar sosyal medya platformlarına yaş sınırı getirmek için bir yasa tasarısı sunmayı planladıklarını ve yasanın uygulanacağı yaş grubu üzerinde fikir alışverişlerinin sürdüğünü söyledi.

Yakın zamanda Amerika Birleşik Devletleri'nde 42 eyaletin başsavcısı, Kongre'den sosyal medya platformlarının çocukların ruh sağlığına etkisi hakkında bu platformlara uyarı koyulması çağrısında bulundu. Washington Post gazetesinin haberine göre, başsavcılar, ABD Kongresi'ne gönderdikleri mektupta, sosyal medya platformlarının çocuk ve gençlerin ruh sağlığına olası tehditlerine karşı uyarıların olması gerektiğini belirtti.

Hollanda'da öğrencilerin dikkatini dağıtması ve sınav sonuçlarını olumsuz etkilemesi gerekçesiyle ortaokul ve liselerden sonra ilkokullarda da akıllı telefon kullanımı yasaklandı. Fransızca eğitim veren 373 okulda, 26 Ağustos'ta başlayan 2024-2025 eğitim-öğretim dönemi itibarıyla ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin beraberlerinde akıllı telefon getirmesi yasaklandı. Yunanistan'da ise alınan karara göre, öğrenciler okula telefonlarıyla gelebilse de çantalarından çıkaramıyor.

AVRUPA'DA YAYGINLAŞIYOR

Avrupa Birliği (AB) ülkeleri de, ekran bağımlılığı ve siber zorbalıkla mücadele amacıyla okullarda akıllı telefonlara kullanım yasağı getiriyor. İtalyan basınındaki haberlere göre, pedagog Daniele Novara ile psikoterapist Alberto Pellai tarafından başlatılan ve 14 yaş altı çocukların cep telefonu sahibi olması ile

16 yaş altı çocukların sosyal medya mecralarında profiller oluşturmasını yasal bir düzenlemeyle engellemeye yönelik imza kampanyasına, İtalya'nın ünlü simaları da destek verdi. İtalya'da temmuz ayında Eğitim Bakanı Giuseppe Valditara, gelecek eğitim-öğretim yılından itibaren ortaokula kadar akıllı cep telefonlarının eğitim dahil herhangi bir amaçla sınıflarda kullanılmasını yasakladığını duyurmuştu. İtalya'da ve (bölgesel olarak) İspanya'da halihazırdaki uygulamaya son olarak Hollanda katıldı.

MANİPÜLASYON KAYNAĞI

Brezilya, yakın zamanda ülkenin dezenformasyon karşıtı yasalarına uymadığı için sosyal medya platformu X'e (eski adıyla Twitter) geçici bir yasak getirdi. Brezilya hükümeti, özellikle seçimlerle ilgili yanlış bilgiyle ilgili içerikleri etkili bir şekilde denetlemeyen platformlara baskı yapıyor.

Dil Birliği için Büyük Adım: Ortak Türk Alfabetesi

Türk Dünyası Ortak Alfabe Komisyonu, Ortak Türk Alfabetesi'nin hazırlanmasında Türk dillerinin dilsel özelliklerinin dikkatle ele alındığını ve farklı fonetik özelliklerin tek bir alfabe çerçevesinde temsil edilmesine özen gösterildiğini açıkladı.

Komisyon, 9-11 Eylül tarihlerinde Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de yapılan toplantıda üzerinde anlaşılan Ortak Türk Alfabetesi'ne ilişkin bildiri yayımladı. Bildiride, komisyonun Nahçıvan Anlaşması ve Türk Dünyası 2040 Vizyonu'nda belirtilen ve Türk halkları arasında iletişimi kolaylaştırma, alfabe ve terminolojide birlik sağlamayı amaçlayan hedefler doğrultusunda oluşturulan Ortak Türk Alfabetesi için özenle çalıştığı belirtildi.

Çağdaş dilbilimsel araştırmalara dayalı yaklaşımla hem 34 harfli Ortak Türk Alfabetesi

projesinin güçlü yönlerine hem de iyileştirilmesi gereken alanlara odaklanıldığı aktarılan bildiride, «Türk dillerinin kendine özgü dilsel özelliklerini dikkatle ele aldık ve kapsayıcılığın önemini vurgulayarak farklı fonetik özelliklerin tek bir alfabe çerçevesinde temsil edilmesine özen gösterdik. Her farklı fonemin tek bir harfe karşılık gelmesi gerektiği ilkesinden hareketle, anlaşılabilirliği en üst düzeye çıkaran ve tüm konuşmacılar için daha kolay öğrenmeyi ve kullanmayı sağlayan bir alfabe oluşturmayı amaçladık.» ifadeleri yer aldı.

Mesleğini Yapan Liseliye Maaş Desteği

*Milli Eğitim Bakanı
Yusuf Tekin, mesleki
eğitimi cazip hale
getirecek yeni formüller
üzerinde çalıştıklarını
bildirdi.*

Meslek lisesi mezunları için asgari ücreti bulan destek programını hayata geçireceklerini ifade eden Tekin, “Hazine ve Maliye Bakanımızla konuştuğum şey, meslek lisesinden mezun olan çocuklar, eğer yetiştikleri

alanda çalışırlarsa asgari ücretin belli bir miktar üstünde bir ücretle istihdam edilmesini sağlayalım. Yani diyelim ki çocuk, motor bölümünden mezun olmuş. Mezun olduğu bölümle alakalı bir yerde çalışıyorsa asgari ücret kadarını işveren versin.

Üstüne yüzde 10-20 destek verelim, cazip hale getirelim. Motorcu diye yetiştirdiğiniz çocuk 500 lira 1000 lira fazla ücret verildiğinde motokurye olarak çalışıyor.” dedi. Tekin, Mesleki Teknik Eğitim Politika Belgesi’ni uygulayacaklarını belirterek,

“Ortaokullarda 7 ve 8’inci sınıflarda bütün ortaokullarda çocukların el becerileri gelişsin diye zanaat atölyeleri kuruyoruz. Meslek liselerin ortaokullarını kuruyoruz. Bunun dışında sektörle iş birliğini geliştirecek yeni modellerimiz var.” bilgisini de paylaştı.

Okuma Tamam da Gençler Yazmaya Karşı İsteksiz

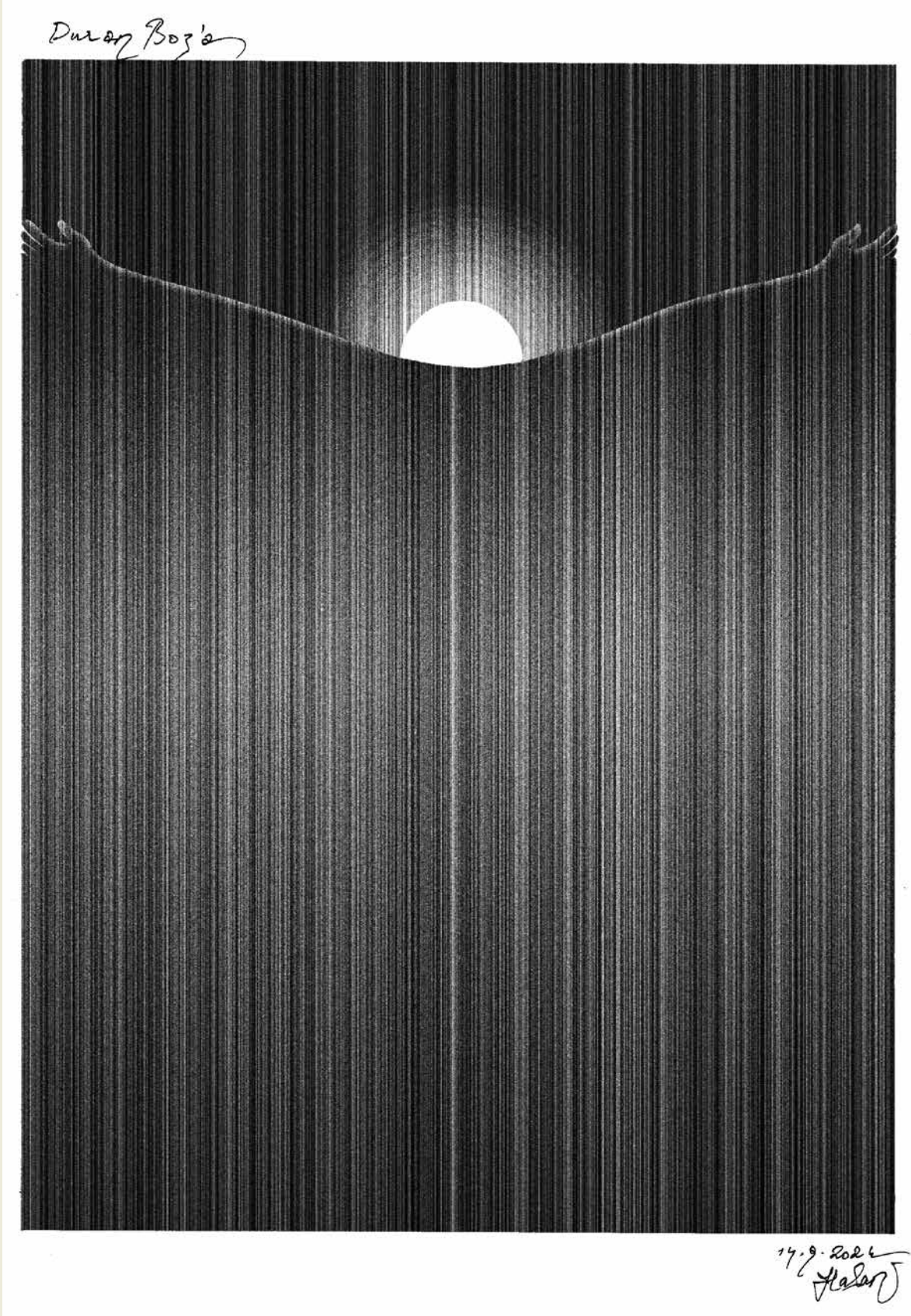
İngiltere merkezli National Literacy Trust tarafından yayınlanan bir araştırma, gençlerin boş zamanlarında yazma eğilimlerindeki endişe verici düşüşe dikkat çekiyor. Kuruluş bulgularını “çocukların yazma krizi” olarak tanımlıyor.

Araştırma Sekiz ila 18 yaşındakilerin üçte birinden fazlasının (%35,7) boş zamanlarında nadiren yazdığını veya hiç yazmadığını, bu oranlarda

bir önceki yıla göre keskin bir artış olduğunu ortaya koyuyor. Öğrencilerin yaklaşık %29’u yeterince yazma becerisi kazanmadan ilkokuldan mezun oluyorlar.

Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin zayıf kelime dağarcığı, ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin yazmayı öğretmeye yönelik tutarsız yaklaşımları bu sonucun ortaya çıkmasında etkili oluyor.

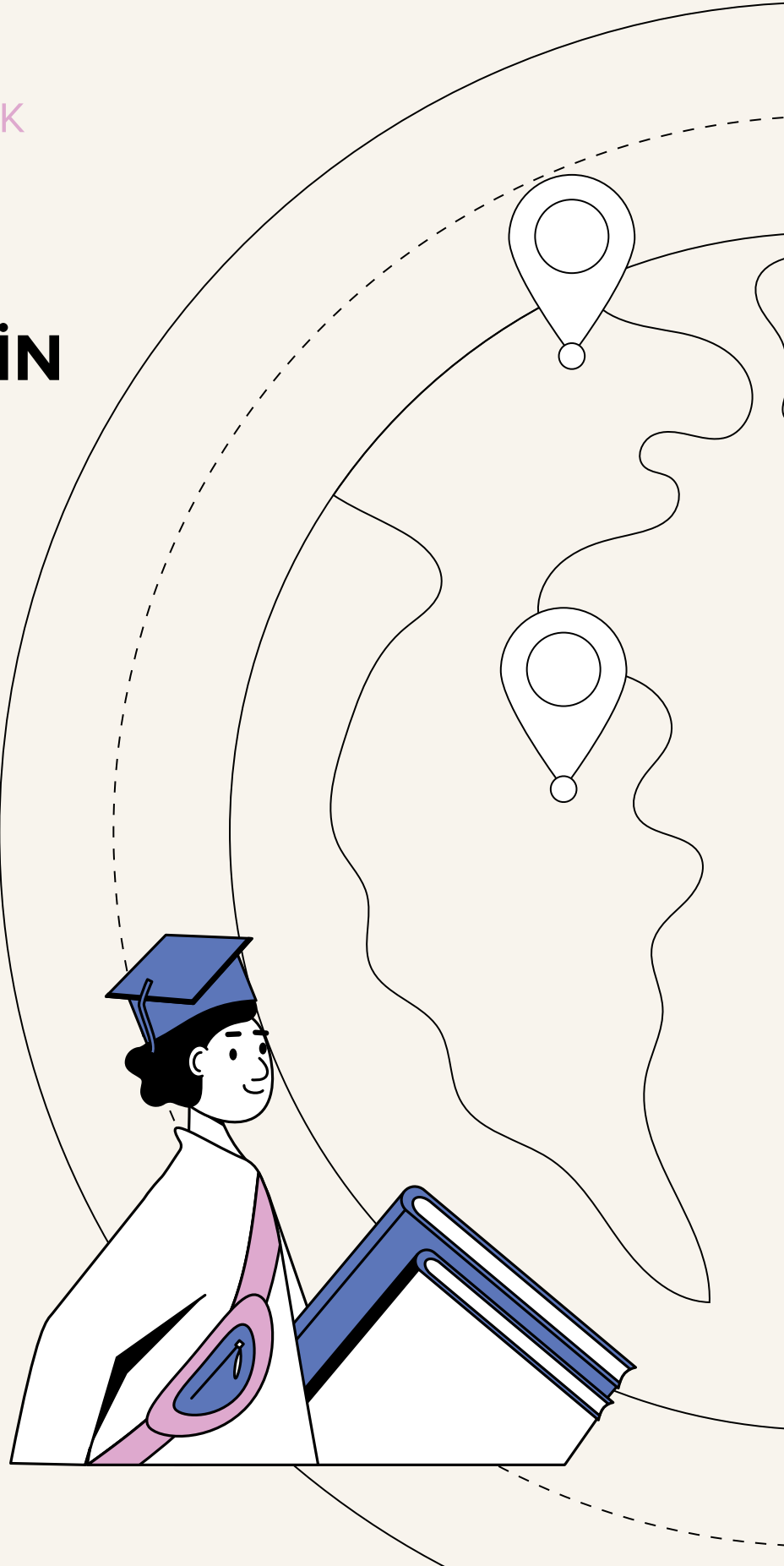
KÜRESEL MAKROEKONOMİK PERSPEKTİFTEN

ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİNİN GÖRÜNÜMÜ

Özellikle, dünya GSYİH büyümesi ekonominin büyüklüğünden ziyade giden öğrenci pazarı büyüklüğüne göre yeniden hesaplandığında, ülkelerin ekonomik büyüklüğüyle öğrenci çekme kapasitesi arasında yakın bir ilişki mevcuttur. 1998 yılından beri ortaya konan veriler bunu doğrulamaktadır.

Şerife Kafalı

Dünya çapında yükseköğretim düzeyinde eğitim gören uluslararası öğrenci sayısı son yirmi yılda önemli ölçüde artmış, 1998'de (UNESCO kayıtlarının başladığı zaman) 2 milyon olan uluslararası öğrenci sayısı 2020'de 6,4 milyona çıkmıştır. Tek başına Birleşik Krallık, 2021/22 akademik yılında rekor sayıda 680.000 uluslararası öğrenciye ev sahipliği yaparak dört yıl öncesine göre %45 artış göstermiştir. Covid-19 salgını ve Rusya-Ukrayna çatışmasının ardından son zamanların değişken küresel ekonomik ortamı bağlamında küresel öğrenci hareketliliğine ilişkin görünüm daha az belirsiz hale gelmiştir. British Council, uluslararası öğrenci pazarı için küresel görünümü, gelecekteki büyüme için en destekleyici makroekonomik koşulları sunan belirli coğrafyaları ve her bir pazarla ilişkili risk seviyelerini değerlendirmek üzere Oxford Economics'ten bu alanda bir çalışma yapmasını istemiştir. Çalışmanın temel bulguları aşağıda özetlenmiştir.

1. Araştırma, küresel ekonomik büyüme ile küresel giden öğrenci hareketliliği arasında güçlü bir pozitif ilişki olduğunu doğrulamaktadır. Bu araştırma, giden öğrenci hareketliliğinin tarihsel olarak küresel makroekonomik koşullarla yakından bağlantılı olduğunu göstermektedir. Gerçekten de ilk bakışta küresel giden öğrenci büyümesi küresel GSYİH büyümesini önemli ölçüde geride bırakmış olsa da, bu araştırmanın bir parçası olarak oluşturulan yeni ve özel bir gösterge, dikkate değer derecede güçlü bir ilişki kurmaktadır. Özellikle, dünya GSYİH büyümesi ekonominin büyüklüğünden ziyade giden öğrenci pazarı büyüklüğüne göre yeniden hesaplandığında, ülkelerin ekonomik büyüklüğüyle öğrenci çekme kapasitesi arasında yakın bir ilişki mevcuttur. 1998 yılından beri ortaya konan veriler bunu doğrulamaktadır. Bu bulgu, geçmişe dönük korelasyon göz önüne alındığında, küresel giden uluslararası öğrenci sayılarının gelecekteki rotası hakkında güçlü bir gösterge sayılabilir.

2. Küresel ekonomik büyümedeki düşüşün, 2030 yılına kadar uluslararası öğrenci akışında ılımlı bir yavaşlamaya yol açması öngörülmektedir. Küresel GSYİH büyümenin, pandemiden önceki yirmi yılda yıllık yaklaşık %5,5 olan düzeyden 2030 yılına kadar olan dönemde yıllık orta-

lama %4,2'lik bir düzeye gerilemesi beklenmektedir. Bu, uluslararası öğrenci sayılarına ilişkin küresel görünümün pozitif kalmasını sağlayabilir. Araştırma küresel ekonomik büyümenin 2030 yılına kadar olan dönemde yıllık ortalama %4-4,5 oranında kalacağını bunun da öğrenci hareketliliğinde gerilemeye yol açmayacağını göstermektedir.

3. Ülke düzeyinde, öğrenci hareketliliğinin temel itici güçleri arasında ekonomik büyüme, hane geliri ve istikrarlı döviz kurları yer alır. Bir ülkenin, GSYİH büyümesi ve orta sınıfın genişlemesi, ülkeler arasında zaman içinde giden öğrenci hacimlerindeki değişimi açıklamada önemli bir faktördür ve istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı içindedir. Ayrıca, bu araştırmanın bir parçası olarak hesaplanan varış yeri ağırlıklı döviz kurlarının birçoğu, özellikle Nepal, Nijerya ve Vietnam gibi daha fiyat duyarlı pazarlarda, giden öğrenci büyümesiyle çarpıcı bir yıllık korelasyon göstermektedir.

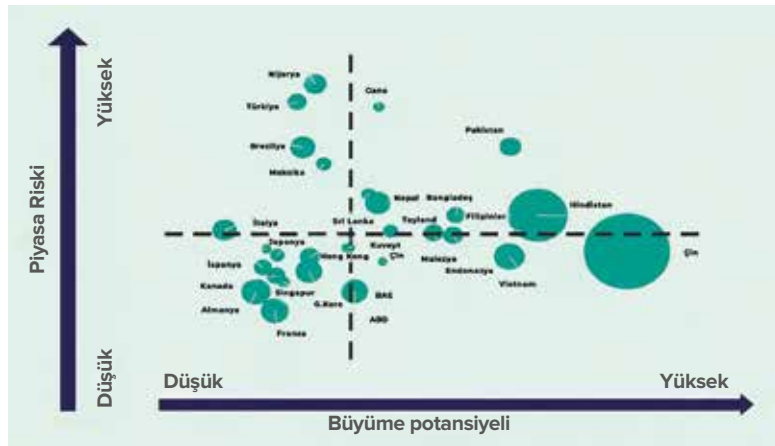
4. Giden öğrenci hareketliliği beklentileri, öğrenci gönderen ülkelerin 'büyüme potansiyeli' ve 'risk profili'ne dayanmaktadır. Bu araştırmanın bir parçası olarak üretilen bir endeks, 30 ülkedeki makroekonomik koşulların 2030'a kadar giden öğrenci hareketliliğinde büyümeyi ne ölçüde desteklediğini ölçmektedir. Endeks sonuçları, aşağıdaki grafikte gösterildiği gibi 'büyüme potansiyeli' ve makroekonomik 'risk profili' açısından sunulmaktadır. (Balonun boyutu, 2020'deki veya mevcut en son yıldaki giden öğrenci sayısını ifade eder.)

30 ülkede yapılan araştırma, ülkeleri belirli kriterlere göre ayrıştırıyor. Araştırmada ortaya çıkan bazı çarpıcı sonuçlara baktığımızda şunları görüyoruz.

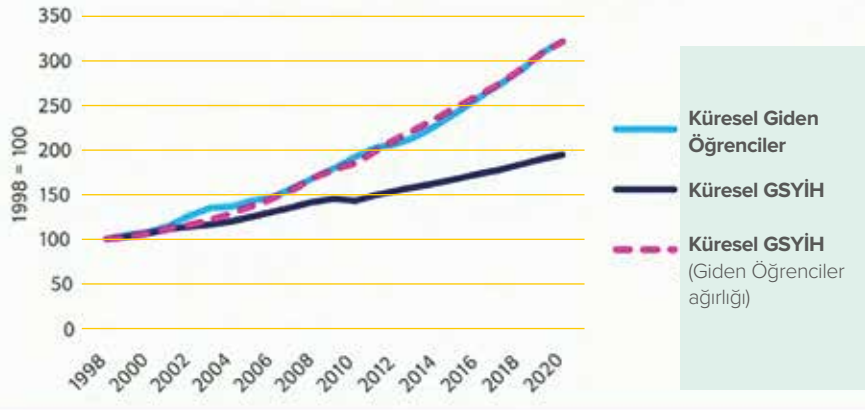
- Çin ve Hindistan'ın 2030 yılına kadar küresel düzeyde uluslararası öğrencilerin önde gelen göndericileri olmaya devam etmesi bekleniyor. Çin ve Hindistan'daki makroekonomik şartlar, giden öğrenci hareketliliğindeki büyümeyi güçlü bir şekilde desteklemeye devam edecek. Daha

Uluslararası öğrenci sayısındaki büyümeye ilişkin küresel görünüm pozitif kalırken, 2030'a kadar olan dönemin orta derecede yavaşlayan bir büyüme ile karakterize olması muhtemeldir. Ancak, makroekonomik koşulların büyümeyi ne ölçüde destekleyeceği ülkeler arasında önemli ölçüde değişecektir.

Şekil 1: Giden Öğrenciler Fırsat ve Risk Endeksi sonuçları

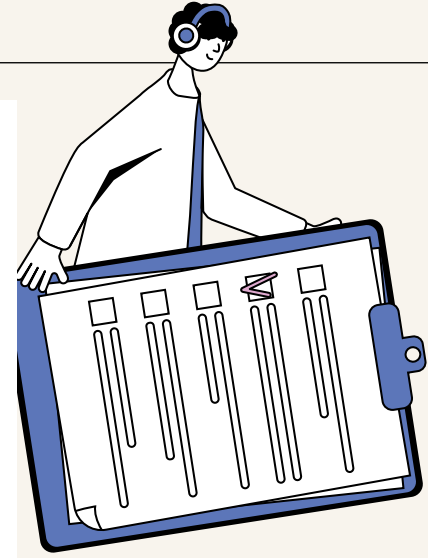
Şekil 2: Küresel Giden Öğrenciler ve GSYİH (Kaynak: Oxford Economics ve UNESCO verileri)

güçlü ekonomik ve demografik büyüme oranlarına sahip başka ülkeler olsa da Çin ve Hindistan'ın ölçeği, temel metriklerdeki daha yavaş büyüme oranlarının diğer pazarları çok aşan büyüme hacimlerine dönüştüğü anlamına geliyor. Örneğin, 2019-30 döneminde, Çin'deki orta ve yüksek gelirli hane sayısının Hindistan (9 milyon), ABD (8 milyon) ve Endonezya (4 milyon) ile karşılaştırıldığında 66 milyon artması öngörülmüyor. Hindistan'ın nispeten olumlu görünümü, ekonomiye yapılan yüksek yatırım seviyelerinin yanı sıra devam eden yüksek nüfus artışı ve çalışma çağındaki nüfusun genişlemesiyle desteklenecek.

- Bangladeş, Endonezya, Filipinler ve Vietnam, elverişli makro ortamları ve düşük/orta risk profilleri nedeniyle 'yükselen yıldızlar' temsil ediyor. Birleşik Krallık, diğer eğitim destinasyonlarıyla karşılaştırıldığında bu ülkelerde nispeten düşük bir pazar payına sahip. Pakistan, ülkedeki devam eden ekonomik kriz ışığında yüksek düzeyde piyasa riskiyle birlikte güçlü demografik ve orta vadeli makroekonomik görünümüne dayalı güçlü büyüme potansiyeliyle endekste aykırı bir değeri temsil ediyor.
- Kuveyt, Malezya, Nepal, Suudi Arabistan, Sri Lanka, Tayland, BAE ve ABD ülkeleri endekste 'orta yol'da yer almaktadır. 'Yükselen yıldızlar' grubuyla ortak olarak, bu pazarlar düşük/orta piyasa ris-

ki seviyelerini temsil etmektedir. Ancak, bu pazarlardan toplam giden hareketlilikteki potansiyel büyüme hala güçlü olsa da genellikle daha düşüktür. Bu ülkelerin dengeli bir öğrenci alım pazarı portföyüne katkıda bulunduğu düşünülebilir. Bu ülkelerin birçoğu hükümet tarafından finanse edilen oldukça cömert burs programları sunmaktadır.

- Kanada, Fransa, Almanya, Hong Kong (SAR), İrlanda, İtalya, Japonya, Singapur, Güney Kore ve İspanya gibi yüksek gelirli gelişmiş ekonomiler, orta vadede giden öğrencilerde yavaş ama istikrarlı büyümeyle tutarlı olarak, nispeten düşük büyüme beklentilerini iyi huylu piyasa riski profilleriyle birleştiriyor. Yukarıdaki 'orta yol' ülkelerinde olduğu gibi, bu ülkeler de Birleşik Krallık yüksek öğrenim sektörüne sundukları göreceli istikrar ve çeşitlilik nedeniyle dikkate değer.
- Brezilya, Gana, Meksika, Nijerya gibi ülkeler, orta vadede toplam giden öğrenci hareketliliğindeki büyümeyi olumsuz etkileyen bir dizi makroekonomik zorlukla karşı karşıyadır. Bu ülkelerin risk profilleri, giden hareketlilikteki büyümenin hızla tersine dönebileceğini göstermektedir. Ancak, bu gruptaki ülkeler uluslararası öğrencilerin başlıca göndericileridir ve 2030'a kadar Birleşik Krallık için eğitim sektörü bağlamında en önemli hedef pazar olmaya devam edeceklerdir.

Giden öğrenci hareketliliği beklentileri, öğrenci gönderen ülkelerin '**büyüme potansiyeli**' ve '**risk profili**'ne dayanmaktadır. Bu araştırmanın bir parçası olarak üretilen bir endeks, 30 ülkedeki makroekonomik koşulların 2030'a kadar giden öğrenci hareketliliğinde büyümeye ne ölçüde desteklediğini ölçmektedir.

5. 2030'a kadar daha rekabetçi bir uluslararası ortamda, işe alımdaki sürekli büyüme, pazarları hedefleme ve kaynak tahsisinde daha stratejik ve risk tabanlı bir yaklaşıma bağlı olacaktır.

Uluslararası öğrenci sayısındaki büyümeye ilişkin küresel görünüm pozitif kalırken, 2030'a kadar olan dönemin orta derecede yavaşlayan bir büyüme ile karakterize olması muhtemeldir. Ancak, makroekonomik koşulların büyümeyi ne ölçüde destekleyeceği ülkeler arasında önemli ölçüde değişecektir. Analiz, makroekonomik koşullardan dolayı giden öğrenci hareketliliğinde yaklaşık bir yıllık gecikmeli bir geçiş olduğunu göstermektedir. Ancak, döviz kurlarının, özellikle düşük gelirli, daha fiyat duyarlı piyasalarda daha acil etkilere sahip olduğu gösterilmiştir. Bu faktörlerin uluslararası öğrenci hareketliliğinde oynadığı önemli rol göz önüne alındığında, bu görünüm ülkeler arasında giden öğrenci hareketliliğinin geleceği hakkında önemli öngörüler sağlayabilir.

Eğitimin Uluslararasılaşması

*Eğitimin uluslararasılaşması eğitim, öğretim, kimlik inşası,
insan, kültür, etkileşim, ekonomi, kalkınma, diplomasi,
strateji yönleri olan çok boyutlu bir fenomendir.*

Eğitimin küreselleşmesi veya eğitimde uluslararasılaşma olarak adlandırabileceğimiz olgu çok boyutlu bir hareketliliğe işaret etmektedir. Tarih boyunca insanlar bilgiye ulaşmak, tecrübe edinmek ve becerilerini geliştirmek amacıyla farklı ülkelere seyahat etmişlerdir. Günümüzde de bu hareketlilik artan bir hızla devam etmektedir. Eğitimdeki bu hareketlilik, yabancı dil öğrenmekten akademisyen değişim programlarına kadar çok geniş bir alanda gerçekleşmektedir. Ulus devletler bu hareketliliği desteklemekte, öğrencilerin yurt dışında eğitim almalarını sağlamak için programlar açıklamaktadırlar. Uluslararası burslar, staj programları, devlet ve sivil toplum tarafından yürütülen uluslararası okul ağlarının yaygınlaşması, çevrimiçi diploma programları ve UNESCO, UNICEF, Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşların eğitim alanındaki faaliyetleri de bu kapsamda değerlendirilebilir.

Bu alanda yapılan araştırma raporlarına yansıyan veriler uluslararası öğrenci sayısında ciddi bir artış olduğunu göstermektedir. Son yıllarda bu sayı 7 milyona kadar çıkmıştır. Bu önemli bir potansiyeldir.

Eğitimin uluslararasılaşması eğitim, öğretim, kimlik inşası, insan, kültür, etkileşim, ekonomi, kalkınma, diploması, strateji yönleri olan çok boyutlu bir fenomendir.

Bu sayımızda bütün yönleriyle eğitimin uluslararasılaşması konusunu ele alarak bu alandaki çalışmalara bir katkı sunmayı amaçlıyoruz.

Eğitimin
Uluslararasılaşması

TÜRKİYE'DE EĞİTİMİN ULUSLARARASI LAŞMASI

Birol Akgün

Eğitimin Uluslararasılaşması olarak adlandırılan süreç, günümüz dünyasında eğitim alanındaki çok boyutlu bir olguyu ifade etmektedir. Bu süreç, yabancı dil öğretiminden öğrenci hareketliliğine, akademisyenlerin değişim programlarına katılmadan uluslararası ortak programların yürütülmesine kadar uzanan geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

**PROF. DR.
BİROL AKGÜN**

*Türkiye Maarif Vakfı Mütevelli
Heyeti Başkanı*

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. 1994-2000 yılları arasında Case Western Reserve University'de MEB adına resmi burslu öğrenci olarak yüksek lisansını ve doktorasını tamamladı. 'Karşılaştırmalı Siyaset, Uluslararası İlişkiler, Dış Politika ve Uluslararası Örgütler' uzmanlık alanlarıdır. 'Siyaset Sosyolojisi, Diaspora ve Göç Politikası, Gelişmekte Olan Ülkeler, Küresel Göç Kayması ve Yükselen Güçler, Uluslararası Örgütler ve Türkiye' alanlarında akademik pek çok yayını bulunan Akgün, '11 Eylül, Değişen Dünya Dengeleri ve Türkiye' başlıklı çalışmasıyla Milliyet 2002 Sosyal Bilimler Birincilik Ödülü'nü almıştır.

Çalışma hayatı boyunca birçok idari görev üstlenen Prof. Dr. Birol Akgün halen Türkiye Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanıdır.

G

ünümüz küresel yönetim çağında uluslararası örgütler, NGO'lar, çok uluslu şirketler gibi yapıların etkileri olmakla birlikte, küresel sistemin temel aktörleri hâlâ ulus devletlerdir. Modern ulus devletlerin en belirgin özelliği, ulusal sınırları içerisinde yaşayan herkes ve her şey üzerinde nihai ege-men güç olma ve gerektiğinde meşru güç kullanma tekeline sahip olmasıdır. Bu bağlamda ulus devletlerin en temel görevi, vatandaşlarının temel hak ve özgürlüklerini korumak, insan onuruna yaraşır bir yaşam için gerekli tedbirleri almak, toplumsal düzeni ve ulusal güvenliği sağlamaktır. Ulus devletlerin bu geleneksel işlevleri zamanla evrilmiş, gelişen "sosyal devlet" anlayışı, modern devletlere tüm vatandaşlarına "temel eğitim" hakkını sunmayı zorunlu bir görev haline getirmiştir.

Eğitimin Uluslararasılaşması

Birleşmiş Milletler'e üye 193 ülke, güç, refah ve prestij elde etmek amacıyla birbirleriyle kıyasıya rekabet etmektedir. Geçmişte devletler arası rekabette belirleyici olan unsurlar jeopolitik konum, nüfus büyüklüğü, askeri kapasite ve doğal kaynaklar gibi faktörlerken, günümüzde en önemli rekabet unsuru nitelikli insan kaynağı olmuştur. Son otuz yılda bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan köklü değişimler, ulaşım ağlarının genişlemesi ve bu gelişmelerin hızlandığı ekonomik, siyasi ve kültürel bütünleşme süreci, uluslararası etkileşim ve karşılıklı bağımlılık düzeyini daha önce görülmemiş seviyelere taşımıştır. Küreselleşme süreci yalnızca bilgi, mal ve hizmetlerin dolaşımını hızlandırmakla kalmamış, aynı zamanda insanların da uluslararası hareketliliğini artırmıştır². Bu bağlamda, ulus devletlerin sınırları ve egemenlik alanları gittikçe sembolik bir anlam kazanırken, ulusal vatandaşlık kavramının yerini küresel ölçekte etkileşim gerektiren daha kozmopolit yaşam biçimleri, tüketim kalıpları ve çalışma pratikleri almıştır. Sonuç olarak, küreselleşme koşullarında devletlerin eğitim sistemleri, yalnızca ulusal ekonomilerin gereksinimlerine değil, küresel piyasalarda rekabet edebilecek düzeyde donanımlı işgücünün yetiştirilmesine odaklanmak zorundadır. Günümüzde devletler, eğitim sistemlerinde hem içerik hem de yapı itibarıyla köklü reformlara gitmekte; aynı zamanda vatandaşlarının farklı ülkelerde ve eğitim sistemlerinde eğitim almalarını teşvik etmektedir.

Uluslararasılaşma veya eğitimin küreselleşmesi olarak adlandırılan süreç, günümüz dünyasında eğitim alanındaki çok boyutlu bir olguyu ifade etmektedir³. Bu süreç, yabancı dil öğretiminden öğrenci hareketliliğine, akademisyenlerin değişim programlarına katılımından uluslararası ortak programların yürütülmesine kadar uzanan geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Aynı zamanda, farklı ülkelerde İngilizce, Fransızca gibi yabancı dillerde sunulan eği-

tim programlarının açılması, ortak öğretim programlarının ve eğitim standartlarının geliştirilmesi de bu sürecin parçasıdır. Ayrıca, dünya üniversite sıralamaları, TIMSS, PIRLS ve PISA gibi uluslararası sınavlar, uluslararası burslar, staj programları, devlet ve sivil toplum tarafından yürütülen uluslararası okul ağlarının yaygınlaşması, çevrimiçi diploma programları ve UNESCO, UNICEF, Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşların eğitim alanındaki faaliyetleri de bu kapsamda değerlendirilebilir.

Uluslararası eğitimin anlamını vurgulayan temel unsur, farklı ülkelerde edinilen bilgi, beceri ve deneyimlerin bireylere ka-

zandırdığı katma değerdir. Günümüz küresel iş piyasalarında yabancı dil bilgisi ve uluslararası deneyim, bireylerin iş bulma süreçlerini kolaylaştırmakta, daha yüksek maaşlar elde etmelerine olanak sağlamakta ve kariyerlerinde ilerleme fırsatlarını artırmaktadır. Öte yandan, birçok ülkede eğitim olanaklarının yetersizliği, istenilen kalite düzeyinde olmaması, veya bireylerin kendilerini gerçekleştirme istekleri farklı ülkelerde eğitim alma taleplerini artıran önemli etkenlerdendir⁴.

Uluslararası öğrenci İstatistiklerine ilişkin raporlara göre, dünyada kendi ülkesi dışında eğitim alan bu öğrencilerin sayısı her yıl gide-

**GÜNÜMÜZDE
DEVLETLER, EĞİTİM
SİSTEMLERİNDE
HEM İÇERİK HEM
DE YAPI İTİBARIYLA
KÖKLÜ REFORMLARA
GİTMekte;
AYNI ZAMANDA
VATANDAŞLARININ
FARKLI ÜLKELERDE
VE EĞİTİM
SİSTEMLERİNDE
EĞİTİM ALMALARINI
TEŞVİK ETMEKTEDİR.**

**500
bin**

Türkiye, 11. Kalkınma
Planı'na göre uluslararası
öğrenci hedefi

**336
bin**

Türkiye'nin Yüksek
Öğretimde kabul ettiği
misafir öğrenci sayısı

rek artmakta olup son yıllarda 7 milyona yaklaşmıştır. ABD, İngiltere, Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya ve Japonya gibi uluslararası sistemdeki çekirdek ülkeler uluslararası öğrencilerin çoğunu alırken, Çin, Hindistan, Malezya ve Güney Kore gibi yarı çevre ve çevre ülkeler uluslararası öğrencilerin çoğunu başka ülkelere göndermektedir⁶. Türkiye hem öğrenci gönderen bir ülke olarak, hem de yüksek öğretimde kabul ettiği 300 bini aşkın misafir öğrencileri vasıtasıyla eğitimde uluslararasılaşma sürecine uyum sağlamıştır. Ayrıca Türkiye'den de binlerce öğrenci başta ABD ve Avrupa ülkeleri olmak üzere farklı ülkelerde eğitim görmektedirler.

Eğitimin uluslararasılaşmasının çok ciddi bir ekonomik boyutu olduğu da unutulmamalıdır. Eğitim dilinin İngilizce olduğu ABD, İngiltere, Avustralya ve Kanada toplam 2 milyon civarında uluslararası öğrenciyi ülkelerinde misafir etmektedir. Ülkesinde bir milyondan fazla uluslararası öğrenciyi ev sahipliği yapan ABD'nin 2022 yıllık kazancı 38 milyar dolardır⁷. Turizmde olduğu gibi, eğitim altyapısı güçlü ülkeler için farklı milletlerden öğrencilere üniversite eğitimi hizmeti sunmak bir tür eğitim hizmeti ihracı niteliği taşımakta ve bu ülkeler için önemli bir ekonomik sektör haline gelerek kayda değer bir gelir kaynağı oluş-

turmaktadır. Eğitimde uluslararasılaşmanın uzun dönemli diğer ekonomi-politik ve kültürel etkilerini de unutmamak gerekir.

TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Eğitim alanında Türkiye'nin dünyaya açılışının tarihi oldukça eskidir. Osmanlı döneminde Ali Kuşçu gibi Orta Asya kökenli bilim insanları medreselerde önemli roller üstlenmiş, 19. yüzyılın sonlarına doğru özellikle askeri okullarda Fransa'dan ve Almanya'dan eğitimciler getirilmiştir. Tanzimat sonrası dönemde Avrupa'ya gönderilen öğrenciler ve İstanbul'a göç eden Kazan, Kırım ve Azerbaycan Türk entelektüelleri,

Eğitimin Uluslararasılaşması

Osmanlı eğitim sistemine katkı sağlamıştır. Bu yenilikçi kuşak, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde modern eğitim anlayışını şekillendiren önemli roller oynamıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye'nin dış dünyaya açılma süreci hızlanmış, 1929 yılında çıkarılan 1416 sayılı kanunla yurt dışına öğrenci gönderilmesi sistematik bir hale getirilmiştir. Bu süreçte, Türkiye'ye getirilen yabancı uzmanlar da eğitim reformlarında belirleyici olmuştur. Örneğin,

15
milyon

Erasmus Programından
2003 ve 2024 yılları
arasında faydalanan kişi
sayısı

Amerikalı eğitimci John Dewey'nin 1924 tarihli raporu, aktif öğrenme ve eleştirel düşünme ilkeleriyle erken Cumhuriyet döneminin eğitim reformlarına yön vermiştir. Mesleki eğitime ilişkin 1925 yılında Alfred Kühne'nin hazırladığı rapor ise, bu bağlamda mesleki eğitim, ülkenin kalkınmasına katkı sağlayacak becerilere sahip bir iş gücü yetiştirilmesi açısından kritik bir rol üstlenmiştir. 1933 yılında gerçekleştirilen üniversite reformu ise Albert Malche'nin

raporu doğrultusunda şekillenmiş ve bu reform, İstanbul Üniversitesi'nin Cumhuriyetin yükseköğretimdeki amiral gemisi haline gelmesini sağlamıştır. Aynı dönemde, Nazi Almanyası'ndan kaçan birçok akademisyen de İstanbul Üniversitesi'ne davet edilerek eğitim reformlarına ve ülkenin yüksek öğretimine katkı sunmuştur.

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde, Türkiye'nin özellikle ABD ile kurduğu ittifak ilişkisi, askeri ve sivil alanda çok sayıda uzman değişimini beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda, Robert Koleji'nin Boğaziçi Üniversitesi'ne (1971) dönüşümü, Ankara'da ODTÜ (1956) ve TODAİE'nin (1958) kurulması, Ankara Fen Lisesi (1964) ve TÜBİTAK (1963) gibi kurumların oluşumunda ABD ile geliştirilen ilişkilerin belirgin bir etkisi olduğu görülmektedir. Ayrıca, 1950 ve 1960'lı yıllarda ABD merkezli Rockefeller ve Ford Vakıflarının faaliyetleri ile Fulbright Komisyonu aracılığıyla imzalanan eğitim alanındaki işbirliklerinin önemini de vurgulamak gerekir. 1990'ların sonunda Türkiye'nin AB'ye adaylık süreci, Erasmus programları ve hayat boyu öğrenme programları aracılığıyla öğrenci ve öğretim üyesi hareketliliğini artırmış ve Türk üniversiteleri ile AB ülkeleri arasındaki çok yönlü etkileşimleri büyük ölçüde hızlandırmıştır. Erasmus Programı'ndan 2003 ve 2024 yılları arasında 15 milyon kişi faydalanmıştır. Erasmus Programı'na tabi ülkelerin dışındaki dünya üniversiteleri ile benzer bir eğitim hareketliliğini düzenleyen Mevlana Değişim Programı ile Türk dünyası eğitim kurumları arasındaki hareketliliği kapsayan Orhun Değişim Programı da Türkiye'nin eğitimde uluslararasılaşmasına katkı sunmaktadır. Öte yandan, 2016 yılında kurulan Türkiye Maarif Vakfı, kısa süre içinde 50'den fazla ülkede eğitim kurumları açarak, Türkiye'nin özellikle K-12 düzeyindeki küresel eğitim işbirliklerini yaygınlaştırmıştır. Bu doğrultuda, Türkiye'nin yükseköğretimdeki ikili işbirlikleri kapsamında Kazakistan'da Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi (1993), Kırgızistan'da Manas Üniver-

◆

**EĞİTİM ALANINDA
TÜRKİYE'NİN DÜNYAYA
AÇILMASININ TARİHİ
OLDUKÇA ESKİDİR.
OSMANLI DÖNEMİNDE ALI
KUŞÇU GİBİ ORTA ASYA
KÖKENLİ BİLİM İNSANLARI
MEDRESELERDE ÖNEMLİ
ROLLER ÜSTLENMİŞ, 19.
YÜZYILIN SONLARINA
DOĞRU ÖZELLİKLE ASKERİ
OKULLARDA FRANSA'DAN
VE ALMANYA'DAN
EĞİTİCİLER GETİRİLMİŞTİR.**

◆

sitesi (1995), Azerbaycan'da Türkiye-Azerbaycan Üniversitesi (2024) ile ülke içinde Galatasaray Üniversitesi (1992), Türk-Alman Üniversitesi (2008) ve Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (2017) kurulmuştur.

Türkiye, 11. Kalkınma Planı'nda eğitimde uluslararasılaşmayı önceliklendiren bir strateji benimsemiş ve YÖK, hükümet programları ile Cumhurbaşkanlığı açıklamalarında 500 bin uluslararası öğrenciye ulaşma hedefi belirlemiştir.^{88,9} Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) aracılığıyla Türkiye'ye üniversite eğitimi için getirilen yaklaşık 4 bin öğrenci (toplamda 20 bin civarında) ve kendi imkânlarıyla Türkiye'de öğrenim gören 336.366 uluslararası öğrenci, Türkiye'nin eğitimde uluslararasılaşma alanında kaydettiği önemli başarıyı ortaya koymaktadır. Türkiye'deki üniversiteler bu öğrencilerden yıllık yaklaşık olarak 2 milyar dolar gelir elde etmektedir. Türkiye'nin eğitimde uluslararasılaşma politikası, kuruluşunun yüzüncü yılında küresel etkili bölgesel bir güç olarak yeniden yükselişine katkı sunmakta, kendi kültür ve medeniyet değerlerine duyduğu güvenin bir yansıması olmakta, Türkiye'nin

diğer ülkelerle yakın, samimi ve etkili bir bağ kurmasını sağlamaktadır.

KAYNAKLAR

- UNESCO. (2023). *What you need to know about the right to education*. UNESCO. <https://www.unesco.org/en/articles/what-you-need-know-about-right-education>
- Manyika, J., Lund, S., Bughin, J., Woetzel, J., Stamenov, K., & Dhingra, D. (2016). *Digital globalization: The new era of global flows*. McKinsey Global Institute. <https://www.mckinsey.com/business-functions/mckinsey-digital/our-insights/digital-globalization-the-new-era-of-global-flows>
- European Parliament: Directorate-General for Internal Policies of the Union, Egron-Polak, E., Howard, L., Wit, H., & Hunter, F. (2015). *Internationalisation of higher education*, European Parliament. <https://data.europa.eu/doi/10.2861/444393>
- Yue, Y., & Lu, J. (2022). International students' motivation to study abroad: An empirical study based on expectancy-value theory and self-determination theory. *Frontiers in Psychology*, 13, Article 841122. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.841122>
- OECD. (2023, October 25). *International student flows reached a record high in 2022*. ICEF Monitor. <https://monitor.icef.com/2023/10/oecd-international-student-flows-reached-a-record-high-in-2022/>
- Institute of International Education (IIE). (2023). *Project Atlas: Trends and global data*. IIE. Retrieved from <https://www.iie.org/research-and-insights/project-atlas/explore-data>
- Institute of International Education. (2023). *United States hosts over 1 million international students, fastest enrollment growth rate in more than 40 years*. IIE Open Doors Report. <https://www.iie.org/publications/fall-2023-snaps-hot-on-international-student-enrollment/>
- Özvar, E. (2024, Eylül 18). YÖK Başkanı Özvar: Dünyada en fazla uluslararası öğrenciye sahip ilk 10 ülke arasındayız. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/yok-baskani-ozvar-dunyada-en-fazla-uluslararasi-ogrenciye-sahip-ilk-10-ulke-arasindayiz/3272409>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Planı-2019-2023.pdf

Trillium Hibbeln-George Edwards

Eğitim Kalitesinin İyileştirilmesi

Akreditasyon eğitimin uluslararasılaşmasında önemli bir rol oynar ve okullara, eğitim kurumlarına ve öğrencilere sayısız fayda sağlar. Okulları küresel en iyi uygulamalara bağlayarak, uluslararası bir ağ oluşturarak ve kalite standartlarını garanti ederek akreditasyon eğitimin genel kalitesini artırır.

TRILLIUM HIBBELN

New England Okullar ve Kolejler Birliği'ndeki Uluslararası Eğitim Komisyonu'nda Akreditasyon ve Okul Geliştirme Direktörüdür.

GEORGE EDWARDS

Massachusetts, Lowell'da bulunan New England Okullar ve Kolejler Birliği'nde Baş Akreditasyon sorumlusudur.

GİRİŞ

Eğitimde akreditasyon, dđnya çapında eğitim standartlarının kalitesini ve tutarlılığını sağlamada önemli bir rol oynar. Dđnya giderek daha fazla birbirine bağlı hale geldikçe, eğitimin uluslararasılaşmasında akreditasyonun önemi daha çok ön plana çıkmaktadır. Bu makale, akreditasyonun eğitimi uluslararasılaştırmadaki faydalarını, eğitim kurumlarına getirdiği değerini ve akredite kurumlardan gelen öğrencilere sunduğu avantajları incelemektedir.

AKREDİTASYONUN ULUSLARARASI EĞİTİMDE FAYDALARI

En İyi Küresel Uygulamalara Bağlantı

Akreditasyon, okulları en iyi küresel uygulamalara bağlayan bir köprü görevi görür. Akreditasyon standartlarına bağlı kalarak, okullar eğitimde uluslararası standartları anlayabilir ve uygulayabilir. Bu bağlantı, okulların en son eğitim trendleri ve metodolojileri ile güncel kalmasına yardımcı olur ve öğrencilerin küresel standartlarla aynı seviyede yüksek kaliteli bir eğitim almasını sağlar.

Uluslararası Ağ ve Öğrenme Topluluğu

Akreditasyon, okullara uluslararası bir uzman ve diğer eğitim kurumları ağına erişim imkânı sunar. Bu ağ, okulların eğitim perspektiflerini ve uygulamalarını genişleterek, bir iş birliği ve sürekli iyileştirme kültürü oluşturur. Okullar kaynakları paylaşabilir, fikir alışverişinde bulunabilir, birbirlerinin deneyimlerinden pek çok şey öğrenebilirler. Bu alışveriş, iyi uygulamalar etrafında uluslararası bir fikir birliği oluşturmaya yardımcı olabilir. Sonuç olarak, tüm öğrenciler için genel eğitim kalitesini artırır.

Standartlar ve Kalite Güvencesi

Akreditasyon standartları, okulların yüksek performans seviyesini korumasını sağlayarak eğitim kalitesi için bir ölçüt görevi görür. Bu standartlar, okulları eğitim uygulamalarını düzenli olarak değerlendirmeye ve geliştirmeye teşvik ederek sürekli iyileştirme kültürünü teşvik eder. Okullar, akreditasyon standartlarına uyarak, en iyi eğitim fırsatlarını arayan öğrencileri ve ebeveynleri çekebilecek yüksek kaliteli bir eğitim sağlama konusundaki bağlılıklarını gösterebilirler. Ebeveynler ve topluluklar, akredite okulların öğrencileri için sürekli olarak ellerinden gelen en iyisini yapmaya çalıştıklarından emin olabilirler.

Uluslararası Tanınma ve Doğrulama

Akreditasyon, eğitim kurumları için bir kalite ve uluslararası tanınma işareti olarak hizmet eder. Kurumun yüksek eğitim standartlarını sürdürme taahhüdünü doğrular ve onu ebeveynler, öğretmenler, öğrenciler ve hizmet verdikleri topluluklar için çekici hale getirir. Rekabetçi eğitim pazarlarında, akreditasyon farklılaştırıcı bir faktör olarak hizmet edebilir, kurumların öne çıkmasına ve en iyi yetenekleri çekmesine yardımcı olabilir.

Topluluk Katılımı ve Stratejik Planlama

Akreditasyon süreci topluluk katılımını teşvik ederek, kurumun geleceği için kapsayıcı stratejik planlama ve vizyon oluşturulmasına olanak tanır. Akreditasyon sürecine çeşitli paydaşları dahil ederek, kurumlar stratejik planlarının toplumun ihtiyaçları ve beklentileriyle uyumlu olmasını sağlayabilir. Bu kapsayıcı yaklaşım, paydaşlar arasında bir sahiplenme ve bağlılık duygusunu teşvik ederek kurumun uzun vadeli başarısına katkıda bulunur. Öğretmenlerin ve okul liderlerinin geçişlerinin yaygın olduğu bir ortamda, akreditasyon önemli bir istikrar ölçüsü sağlar.

AKREDİTE KURUMLARDAN GELEN ÖĞRENCİLER İÇİN AVANTAJLAR

Eğitim Hareketliliği

Akreditasyon, uluslararası hareketli öğrenciler için daha sorunsuz geçişler sağlayarak farklı akredite okullarda tutarlı bir eğitim kalitesi sağlar. Akredite kurumlardan gelen öğrenciler kredileri daha kolay transfer edebilir ve bu da eğitimlerine dünyanın farklı yerlerinde devam etmelerini kolaylaştırır. Bu hareketlilik, aileleri sık sık taşınan öğrenciler için özellikle faydalıdır. Çünkü, eğitimlerinin aksamaması sağlar. Akredite okullardan gelen öğrenciler ayrıca Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ve dünyadaki kolej ve üniversitelerden daha fazla tanınma bekleyebilirler.

Artan İstihdam Edilebilirlik

Akredite bir kurumdan mezun olmak, öğrencilerin istihdam edilebilirliğini artırabilir, çünkü işverenler genellikle akredite okulların sağladığı eğitimin kalitesini tanır ve değerlendirir. Akreditasyon, kurumun yüksek eğitim standartlarını koruma taahhüdünün bir kanıtı olarak hizmet eder ve bu da öğrencilere iş piyasasında rekabet avantajı sağlayabilir.

Gelişmiş Öğrenme Fırsatları

Akredite kurumlardan gelen öğrenciler, ileri düzey dersler, ders dışı etkinlikler ve uluslararası değişim programları dahil olmak üzere daha geniş bir öğrenme fırsatı yelpazesine erişebilirler. Bu fırsatlar, öğrencilerin eğitim deneyimlerini zenginleştirebilir ve gelecekteki başarılarına hazırlayan çok yönlü bir beceri seti geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Sonuç

Sonuç olarak, akreditasyon eğitimin uluslararasılaşmasında önemli bir rol oynar ve okullara, eğitim kurumlarına ve öğrencilere sayısız fayda sağlar. Okulları en iyi küresel uygulamalara bağlayarak, uluslararası bir ağ oluşturarak ve kalite standartlarını garanti ederek akreditasyon eğitimin genel kalitesini artırır. Eğitim kurumları için akreditasyon uluslararası tanınırlık sağlar, toplum katılımını teşvik eder ve yüksek kaliteli öğrenmeye ilişkin ortak bir anlayışı destekler. Öğrenciler için akreditasyon eğitim hareketliliği, gelişmiş öğrenme fırsatları ve istihdam imkanları sunar. Küresel eğitim ortamı gelişmeye devam ettikçe, akreditasyonun eğitim standartlarını koruma ve iyileştirmedeki önemi artmaya devam edecektir.

Yüksek Kaliteli Öğrenmeye İlişkin Ortak Bir Anlayışın Teşviki

Akreditasyon, eğitim topluluğunun farklı seviyelerinde tartışmaları teşvik ederek yüksek kaliteli öğrenmenin ne olduğu konusunda ortak bir anlayışı teşvik eder. Bu tartışmalara katılarak, kurumlar eğitim mükemmelliği için tutarlı bir vizyon geliştirebilir ve tüm paydaşların öğrencilere mümkün olan en iyi eğitimi sunma çabalarında aynı çizgide olmasını sağlayabilir. Bu ortak anlayış, okul topluluğunun anlayışlarını paylaşan öğretmenlerin ve okul liderlerinin işe alınması ve elde tutulmasında önemli bir araç olabilir.

Eğitimin Uluslararasılaşması

DOÇ. DR. METİN ÇELİK

*AHBV Üniversitesi,
Uluslararası İlişkiler Bölümü*

Lisans ve yüksek lisans eğitimini Selçuk Üniversitesi, doktora eğitimini Gazi Üniversitesi'nde "Bir Uluslararası İlişkiler Miti Olarak Devletlerin Egemen Eşitliği" başlıklı teziyle Uluslararası İlişkiler alanında tamamladı.

2016-2018 yılları arasında YÖK'te Başkanlık Müşaviri olarak görev yaptı. 2018'den itibaren ise Türkiye Maarif Vakfı'nda Başkan Müşaviri olarak görev yapmaktadır. Akademik kariyerine Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde doçent doktor olarak devam etmektedir. Akademik çalışmalarına uluslararası örgütler, BM sistemi ve uluslararası düzen, devlet egemenliği, Türk dünyası ve kamu diplomasisi alanlarında devam etmektedir.

EGİTİMİN ULUSLARARASILAŞMASINDA DEĞİŞEN TRENDLER

Metin Çelik

Küresel eğitim piyasası ve kültürel diplomasi gibi yönleriyle birlikte değerlendirildiğinde; eğitimin uluslararasılaşması eğitim, öğretim, kimlik inşası, insan, kültür, etkileşim, ekonomi, kalkınma, diplomasi, strateji yönleri olan çok boyutlu bir fenomendir.

Eğitimin uluslararasılaşması farklı devletler, uluslar, medeniyetler ve kültürler arasında farklı kurumlar vasıtasıyla eğitim alanında iş birliğini, geçişkenliği, etkileşimi ve ilişkiyi ifade eder. Günümüzde öğrenci ve akademisyen hareketliliği, yurt dışında eğitim, uluslararası okullar, uluslararası akreditasyon ve müfredat programları, uluslararası ölçme değerlendirme ve kalite kriterleri, küresel eğitim piyasası ve kültürel diplomasi gibi yönleriyle birlikte değerlendirildiğinde; eğitimin uluslararasılaşması eğitim, öğretim, kimlik inşası, insan, kültür, etkileşim, ekonomi, kalkınma, diplomasi, strateji yönleri olan çok boyutlu bir fenomendir.

Eğitimin Uluslararasılaşması

Yirmi birinci yüzyılın popüler kavramlarından olmakla birlikte, eğitimin uluslararasılaşması eski çağlara uzanan, tarihi geçmiş olan bir kavramdır. Türk-İslâm, Avrupa, Arap, Konfüçyüs ve diğer medeniyetlerde bilim, ilim ve irfan öğrenmek-öğretmek için başka şehirlere veya ülkelere seyahat etme geleneği vardı. Ayrıca temel eserleri tercüme etmek de oldukça yaygındı. Zamanla medreselerin, üniversitelerin, ekollerin ve okulların teşekkülünü beraberinde getiren bu bilim, ilim ve irfan seyahatleri farklı coğrafyalardan, medeniyetlerden, kültürlerden, dinlerden ve dillerden insanları bir araya getirmesi, kaynaştırması, bilgi aktarımına, tecrübe paylaşımına sebep olması bakımından eğitimin uluslararasılaşmasının temellerini inşa etmiştir.

Tarihi eski çağlara uzanmakla birlikte eğitimin uluslararasılaşması zamanın ruhuna ve uluslararası sistemin gereksinimlerine ayak uydurarak sürekli kendisini geliştirmektedir. Bu yazıda eğitimin uluslararasılaşmasında değişen trendler, yurt dışında uluslararasılaşma ve evde uluslararasılaşma boyutlarıyla incelenmiştir.

YURT DIŞINDA ULUSLARARASILAŞMA

Internationalisation Abroad

İnsanlar kaliteli ve nitelikli eğitime erişmek, yabancı dil öğrenmek, farklı kültürlerle tanışmak, yurt dışı deneyimini tecrübe etmek gibi amaçlarla eğitimlerinin belirli bir kısmını yurt dışında almayı tercih edebilmektedir. Yurt dışında uluslararasılaşmadaki öğrenci hareketliliğinde ana faaliyet yükseköğretimde gerçekleşmektedir. OECD verilerine göre 2023'te dünya genelindeki yükseköğretim öğrencilerinin sayısı 250 milyon civarında olup bunun 6,8 milyonu yurt dışında eğitim almaktadır. Bu sayıya göç ve iç savaş gibi sebeplerle ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan öğrenciler dahil değildir. Bu bakımdan yurt dışında eğitim gören yüksek öğretim öğrencilerinin genele oranı %2,7'dir.

%2,7

Yurt dışında eğitim gören yüksek öğretim öğrencilerinin genele oranı. Bu oran OECD ülkelerinde %7,5, Avrupa Birliği ülkelerinde ise ortalama %10'dur.

6,8 milyon

Ülkesi dışında eğitim alan yükseköğretim öğrencilerinin sayısı (2023)

250 milyon

Dünya genelindeki yükseköğretim öğrencilerinin sayısı (2023)

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER

%9

ÇİN

%10

İNGİLTERE

%14,6

ABD

%8

AVUSTRALYA

%5

KANADA

Yurt Dışında Uluslararasılaşmanın Rotası Değişiyor

Uluslararası öğrencilerin rotası genellikle uluslararası siyasette ekonomik bakımdan zayıf, refah düzeyi düşük, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeleri ifade eden Güney'den, ekonomik bakımdan zengin, müreffeh ve gelişmiş ülkeleri sembolize eden Kuzey'e doğru gerçekleşmektedir. Uluslararası siyasette sömürgecilik, hegemonya mücadelesi, modernleşme, kalkınma, ideolojik kutuplaşma gibi çok boyutlu bir bölünmeyi ifade eden Kuzey-Güney ayrımı eğitimde de ortaya çıkmaktadır. Kuzey siyasi ve ekonomik kapasitesine paralel şekilde eğitim altyapısı, sunulan eğitim kalitesi, eğitim çıktıları, imkanlar ve sömürgecilik döneminin bakiyesi olan küresel yaygın dilin (*lingua franca*) kaynağı olarak uluslararası öğrencileri her zaman cezbetmiştir. Uluslararası öğrenci hareketliliğindeki Güney-Kuzey rotası literatürde dikey uluslararasılaşma (*vertical internationalisation*) olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte Kuzey-Kuzey ve son yıllarda artış gösteren Güney-Güney rotaları şeklinde yatay uluslararasılaşma (*horizontal internationalisation*) da yaşanmaktadır. Özellikle son on yılda yaşanan küresel ekonomik gelişmeler, Koronavirüs pandemisi, azınlık ve göç tartışmaları, Batı'da artan yabancı düşmanlığı, uluslararası politikada yaşanan düzensizlik ve şiddet hali, vize zorluğu, iç siyasi gelişmeler gibi değişkenler ve zorluklar Güney ülkelerini birbirine daha da yakınlaştırmıştır. İdeolojik bakımdan da Güney-Kuzey rotasının sömürgeciliğin gölgesinde karşılıklı bağımlılığı çağrıştırmaması, son on yılda artan millileşme ve özgürlük hassasiyeti bağlamında bağımsızlık vurgusundaki Güneyi diğer Güney ülkelerle yakın işbirliğine yönlendirmektedir. Yeni trendlerde Güney-Güney yönünde önemli bir artış olsa da, yurt dışında eğitimin hâkim rotası hala Güney-Kuzey olmaya devam etmektedir.

ULUSLARARASI SİYASETTE
SÖMÜRGEÇİLİK,
HEGEMONYA
MÜCADELESİ,
MODERNLEŞME,
KALKINMA, İDEOLOJİK
KUTUPLAŞMA GİBİ ÇOK
BOYUTLU BİR BÖLÜNMEYİ
İFADE EDEN
KUZEY-GÜNEY AYRIMI
EĞİTİMDE DE ORTAYA
ÇIKMAKTADIR.

Bu oran OECD ülkelerinde %7,5, Avrupa Birliği ülkelerinde ise ortalama %10'dur. Dolayısıyla yurt dışında uluslararasılaşma ekonomik koşullar, coğrafi ve kültürel farklılık, kontenjan haddi, vize uygulamaları gibi sebeplerle kısıtlı bir uluslararasılaşma imkânı sunmaktadır.

OECD ve UNESCO'nun 2023 verilerine göre uluslararası öğrencilerin %14,6'sı ABD, %10'u İngiltere, %5'i Kanada, %9'u Çin ve %8'i Avustralya'yı hedef ülke, yani yükseköğretim için gidilen ülke olarak tercih etmektedir. Kıta düzeyinde Avrupa %40'la, dil bakımından İngilizce konuşan ülkeler %70'le ilk sıralarda yer almaktadır. Japonya, Malezya ve Türkiye ise uluslararası öğrenci hareketliliğinde hedef ülkeler arasında hızla yükselmektedir.

EVDE ULUSLARARASILAŞMA

Internationalisation at Home

Yurt dışında eğitim öğrenci hareketliliği, nitelikli eğitime erişim, farklı kültürlerle tanışma ve yabancı dil öğrenimi gibi yönleriyle uluslararası eğitimde hala cezbedici olmakla birlikte, yukarıda bahsedilen zorluklar ve gelişmeler nedeniyle yaygın değildir. Dünya genelindeki yükseköğretim öğrencilerinin ortalama %2,7'sinin uluslararası öğrencilerden oluşması, %97,3'ünün bu imkândan istifade edememesi anlamına gelmektedir. Bu sebeple son yirmi yıl içerisinde daha fazla öğrenciyi uluslararası eğitim sürecine dahil etmek için girişimler geliştirilmektedir. Bu girişimlerden birisi olan evde uluslararasılaşmada amaç daha önce kısıtlı, küçük ve seçkin bir zümrenin istifade ettiği eğitimde uluslararasılaşma sürecini, yerele taşıyarak daha geniş bir çevrenin erişimine açmaktır. Evde uluslararasılaşmadaki ev (*Home*) hem öğrencinin kendi ülkesini yani yereli hem de gerçek anlamda kendi evini yani yaşam alanını, hanesini ifade etmektedir.

Evde uluslararasılaşma öğrencilerin kendi ülkelerini terk etmeden, bazı koşullarda ise evinden dahi çıkmadan küresel becerilerle donatılmış uluslararası eğitime erişimini sağlamakta, hatta anadilde eğitimde uluslararasılaşmasına imkân tanımaktadır. Böylece yurt dışında eğitimin kısıtlılığı aşarak eğitimin uluslararasılaşmasının daha geniş tabana yayılması sağlanabilmektedir. Evde uluslararasılaşmayı üç ana başlıkta incelemek mümkündür: uzaktan eğitim ve açık ders kaynakları, uluslararası okullar ve kampüsler, uluslararası müfredatlar ve müfredatın uluslararasılaştırılması.

Uzaktan Eğitim ve Online Ders Kaynakları

Koronavirüs pandemisinde hayati önemi kavranan internet tabanlı uzaktan eğitim ve açık ders kaynakları (*open courses*) pandemi öncesinde kısıtlı da olsa var olan, pandemi

UZAKTAN VE ONLINE EĞİTİMLE DÜNYANIN PRESTİJLİ ÜNİVERSİTELERİNDEN EĞİTİM ALMAK, DERS PAKETLERİNE ERİŞMEK EVDE ULUSLARARASILAŞMAYI YAYGINLAŞTIRMIŞTIR.

ile oluşan zorunlu farkındalık sonrasında ise her geçen gün daha artan bir ilgiyle kullanım alanını genişletmektedir. MOOCs ve COIL gibi açık ders kaynaklarına her geçen gün yenileri eklenmekte, cep telefonunun ve internet erişiminin yaygınlaşmasına paralel kullanım alanı da yaygınlaşmaktadır. Uzaktan ve online eğitimle dünyanın prestijli üniversitelerinden eğitim almak, ders paketlerine erişmek evde uluslararasılaşmayı yaygınlaştırmıştır. Son olarak dijitalleşen dünyada yapay zekâ ve ar-

tırılmış gerçeklik tabanlı yeni eğitim modelleri de evde uluslararasılaşmayı daha kullanılır ve popüler hale getirmektedir.

Uluslararası Okullar ve Kampüsler

Sömürgecilik döneminin expat okulları ve Hristiyan misyoner okulları zamanla dönüşüm geçirerek 19. yüzyıldan itibaren bugünkü formuyla uluslararası okullar olarak tarihteki yerini almıştır. Uluslararası literatürde günümüz modern uluslararası okulların ilk örnekleri İstanbul'daki Galatasaray Lisesi (1868) ve Milletler Cemiyeti'nin Cenevre Uluslararası Okulu (1924) gösterilmektedir. Uluslararası okullar daha ziyade gelişmiş ülkelerin (*Kuzey*) diğer ülkelerde açtığı nitelikli eğitim kurumları olarak kabul edilir ve diğer ülkelerdeki gençlerin nitelikli ve kaliteli eğitime kendi ülkelerinde erişmesine imkân tanır. Bu yönüyle okul öncesi, ilk ve orta öğretimde faaliyet gösteren uluslararası okullar evde uluslararasılaşmanın önemli bir aracı olmaktadır. Uzun yıllar Yurt dışında Fransız Eğitim Ajansı (AEFE), Yurt dışı Alman Okulları Merkezi (ZfA) ve Denizaşırı İngiliz Okulları (BSO)

dünyanın en yaygın uluslararası eğitim kurumları iken, Çin 1987’de Hanban (2004’te Konfüçyüs Enstitüleri ve Okulları), Türkiye ise 2016’da Türkiye Maarif Vakfı’yla (TMV) uluslararası okullar ağına dahil olmuştur. 2024 itibarıyla, TMV sadece sekiz yılda AEFE, ZfA ve BSO’yla birlikte dünyanın en yaygın ilk beş uluslararası eğitim kurumları arasında yer almayı başarmıştır.

Uluslararası yükseköğretim alanında ise, prestijli üniversitelerin dünya genelinde açtıkları uluslararası kampüsler (*international campuses*) evde uluslararasılaşmayı yaygınlaştırmaktadır. 1900’lü yıllarda örnekleri olmakla birlikte, asıl olarak Soğuk Savaş sonrası 1990’lı yıllarda başlayan bir furyayla ABD ve İngiltere gibi ülkelerden prestijli üniversiteler Orta Doğu, Orta Asya, Güneydoğu Asya, özellikle de Hindistan ve Çin’de uluslararası kampüsler açmaya başladı. Uluslararası kampüsler, akademik başarı sıralamalarında üst sıralarda yer alan uluslararası prestijli üniversitelerin tecrübelerini, eğitimlerini, başarılarını, akademik personelini evsahibi ülkeye aktarmaları sağlamak; evsahibi ülkedeki öğrenciler yurt dışına çıkmadan, kendi ülkelerinde başarılı uluslararası üniversitelerin eğitim imkanlarına erişim imkânı bulmaktadır. C-BERT’in 2023 verilerine göre 39 ülkeden üniversitenin 83 ülkede 333 uluslararası kampüsü bulunmaktadır. Menşe ülkelerde ABD 84, İngiltere 46, Rusya 39, Fransa 38, Avustralya 20 uluslararası kampüs açarak ilk beşi oluştururken, Çin 47, BAE 30, Singapur 16, Malezya 15 ve Katar 11 uluslararası kampüse ev sahipliği yapan ilk beş ülke konumundadır.

Uluslararası Müfredatlar ve Müfredatın Uluslararasılaşması

Eğitimin uluslararasılaşmasında müfredat konusunda iki ana yaklaşım söz konusudur. Bir tarafta daha yaygın kullanım ala-

nı olan uluslararası müfredatların yerelde kullanılması, diğer tarafta ise son yıllarda artış gösteren yerel müfredatın uluslararasılaştırılması. Her ikisinde de eğitim çıktıları, ölçme ve değerlendirme, metot ve yöntemlerde küresel gereksinimler ve trendlere uygun bir içerik oluşturulması amaçlanmaktadır.

Uluslararası müfredatlar öğrencileri kendi kültürel ve yerel kodları üzerinden değil, uluslararası sistemin ihtiyaçları ve şartları bağlamında uluslararası sistemle uyumlu kozmopolit vatandaş olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Öğrencileri küresel toplumun bir parçası olarak, küresel yaşamın sorumlulukları ve beklentileriyle donanmış bir şekilde hazırlamayı amaçlayan uluslararası müfredatlar arasında okul öncesi, ilk ve orta öğretimde Uluslararası Bakalorya (IB), Cambridge (IGCSE) ve Advanced Placement (AP) en yaygın olanlarıdır. Türkiye de uluslararası müfredat pazarına Türkiye Maarif Vakfı’nın geliştirmekte olduğu Uluslararası Maarif (IM) programıyla dahil olmuştur. IM programının uluslararası müfredat ve müfredatın uluslararasılaşması boyutlarını birlikte içerdiğini not etmek gerekir.

Müfredatın uluslararasılaşması ise yerel müfredatın uluslararası eğitimin amaçları, hedefleri, çıktıları ve yöntemleri bakımından gözden geçirilmesini, uluslararası ve kültürlerarası içeriklerle yeniden hazırlanmasını ifade etmektedir. Böylece öğrenciler uluslararası eğitim imkanından faydalan-

mak için daha pahalı ve zorlayıcı olan yurt dışına gitmek yerine, kendi yerel eğitim atmosferinde uluslararasılaşma perspektifinden güncellenmiş yerel müfredat ile uluslararası bilgi ve beceriye erişmektedir.

Uluslararası müfredatların ana pazarı genellikle Güney ülkeleri olmaktadır. Son yıllarda uluslararası siyasette yaşanan hızlı değişim ve dönüşü-

mün etkisiyle yerellik, millilik ve bağımsızlık konularında hassasiyetlerini artıran Güney ülkelerinde uluslararası müfredatların tek tip, yereli ikinci plana atan küresel vatandaşlık üst kimlikli içeriği son yıllarda daha fazla tartışılmakta, ulusal, bölgesel ve kültürel farklılıklara saygılı yerel müfredatların uluslararasılaşması fikri daha fazla benimsenmeye başlanmaktadır. Uluslararasılaşmış yerel müfredatlar ile öğrenciler kendi kültürlerine yabancılaşmamakta, küresel yeniliklerle güncellenmiş ders içerikleri, öğrenci değişimi, yabancı dilde eğitim, farklı dil-din-kültürden öğrencilerle aynı sınıf ortamında beraber eğitim alma gibi avantajlar elde edebilmektedir.

KAYNAKLAR

Akgün, Birol ve Çelik, Metin (2022). *Eğitimde Uluslararasılaşma ve Türkiye*. Altınbaş Üniversitesi Yayınları.

Çelik, Metin (2021). “International schools in the context of cultural diplomacy: Actors and new approaches”, Birol Akgün, and Yusuf Alpaydın (Eds.), *Education Policies in the 21st Century*, Palgrave Macmillan, pp. 161-189.

C-BERT 2023 verileri için bkz. <https://www.cbert.org/intl-campus> (Erişim 17.09.2024)

OECD 2023 verileri için bkz. OECD, *Education at a glance 2024: OECD indicators*, https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2024_c00cad36-en.html (Erişim 08.09.2024)

UNESCO 2023 verileri için bkz. <http://data.uis.unesco.org/index.aspx?queryid=3804> (Erişim 08.09.2024)

TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI AKADEMİSYEN VARLIĞI

Taceddin Talha Günaydın

Türkiye, 208 üniversite, 7.081.289 öğrenci ve 184.289 akademisyen ile geniş bir eğitim ağına sahip olması hasebiyle uluslararası akademisyen hareketliliğinin de önemli bir parçasıdır.

Eğitimin uluslararasılaşması konulu çalışmalar genellikle kurumlar ve öğrencileri konu etmekte, akademisyenleri ise yeterince ele almamaktadır. Akademisyenlerin sınır ötesi hareketliliği yüzlerce yıldır süregelmektedir ve modern üniversitelerin kurulmasıyla da bir sistematiğe bağlanmıştır. Gerek ulusal gerekse Fullbright ve Erasmus+ gibi uluslararası programlar eliyle uluslararası hareketlilik organize edilmektedir. Öyle ki, Erasmus+ kapsamında 2014-20 dönemi için 14,7 milyar avro bütçe ayrılmış ve bu hareketlilik teşvik edilmiştir.

TACETTİN TALHA GÜNAYDIN

Lisans eğitimini ODTÜ Tarih bölümü, yüksek lisans eğitimini ise İbn Haldun Üniversitesi Türkiye Çalışmaları bölümünde tamamladı. Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi İslam Bilim Tarihi bölümünde doktora eğitimine devam etmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun sosyo-ekonomik tarihi, azınlıklar ve göç tarihi, hakkında çalışmalar yapmaktadır.

Türkiye, Eylül 2024 verilerine göre 208 üniversite, 7.081.289 öğrenci ve 184.289 akademisyen ile geniş bir eğitim ağına sahip olması hasebiyle uluslararası akademisyen hareketliliğinin de önemli bir parçasıdır. Yurt dışında ne kadar Türk akademisyen olduğu ile ilgili kesin bir veriye sahip olmamakla beraber, Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) Eylül 2024 istatistiklerine göre Türkiye'de 2906 yabancı uyruklu akademisyen bulunmaktadır. Uluslararası akademisyen sayısı ile ilgili ulaşılabildiğimiz en eski YÖK verisi 1984 yılına aittir. O yıl toplam 173 yabancı akademisyen Türkiye'deki üniversitelerde çalışmaktaydı ve toplam akademisyen sayısının %0,8'ini teşkil ediyordu. Bu sayı 2000 yılına geldiğimizde 851'e, 2016 yılında ise 3144'e çıkarak toplam akademisyen sayısının %1,6'sını teşkil eder hale geldi. 2017 yılında bir düşüş gözükmeyle beraber Türkiye'deki yabancı akademisyen sayısı 1984-2024 yılları arası %0,8 ile %2,0 oranları arasında bir artış göstermiştir. Ülkemizde en fazla uluslararası akademisyen bulunduran üniversiteler 2021 yılında sırasıyla Bilkent, ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi iken 2024 yılında Bilkent, Başkent ve İstanbul Üniversitesi olmuştur. Ülkemizdeki uluslararası akademisyen sayılarında önemli artış olmasına rağmen dünyadaki örnekleriyle karşılaştırıldığında bu sayı oldukça düşük seviyelerdedir.

HUKUKİ ENGELLER

Uluslararası akademisyen oranının %2 sınırını aşmasını Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanlarının Kadroları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 14. maddesi engellemektedir. Kararnameye göre: "2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 34'üncü ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununun 16'ncı maddesine

göre, yükseköğretim kurumlarında sözleşme ile istihdam edilecek yabancı uyruklu öğretim elemanı sayısı dolu öğretim elemanı kadrosu sayısının %2'sini geçemez".

Yükseköğretimde "Uluslararasılaşma Strateji Belgesi (2018/2022)'nde vurgulanan "nitelikli yabancı işgücü için bir çekim merkezi olma" hedefi ve Stratejik Amaçlar ve Hedefler kısmında vurgulanan "Uluslararası öğrenci ve öğretim elemanlarının yükseköğretim sistemimize dâhil olmalarını kolaylaştıracak politikalar büyük önem taşımaktadır" maddesiyle uyumlayan %2 kotasını tartışmaya açmakta fayda vardır.

ULUSLARARASI ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ELEMANLARININ YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİMİZE DÂHİL OLMALARINI KOLAYLAŞTIRACAK POLİTİKALAR BÜYÜK ÖNEM TAŞIMAKTADIR.

YABANCI AKADEMİSYENLERİN GELDİĞİ ÜLKELER

Uluslararası akademisyenlerin geldikleri ülke çeşitliliği sürekli artmaktadır. Türkiye 2016 yılında 112 farklı ülkeden akademisyene ev sahipliği yapıyorken, 2017'de 106'ya gerilemiştir. Güncel YÖK verilerine göre an itibarıyla bu sayı 117'dir.

2017 yılında en fazla akademisyen ABD'den gelmekte iken, bugün birinciliği İran almıştır. Ayrıca 2017 yılında ilk 10 ülkeden gelen akademisyenler toplam uluslararası akademisyen sayısının %60'ını oluştururken, bugün bu oran %62,3 olmuştur. İlk 10 ülkede Suriye, İran, KKTC ve Azerbaycan gibi komşu ülkelerin çoğunlukta olması, üzerinde durulması gereken bir başka konudur.

Elimizdeki diğer bir veri de yabancı akademisyenlerin istihdam edildikleri kadrolar ile ilgilidir. Tablo 1'de görüldüğü üzere uluslararası akademisyenlerin büyük bir çoğunluğu öğretim görevlilerinden oluşmaktadır ve bunların da çoğunluğu yabancı dil öğretimi için görevlendirilmiştir. Profesör, doçent ve doktor öğretim üyeleri toplam yabancı akademisyenlerin %42'sini oluştururken, bunların çoğunluğunu da doktor öğretim üyeleri oluşturmaktadır. Profesör olarak görev yapanlar ise yaklaşık %7'lik bir oranı teşkil etmektedirler.

Türkiye üniversitelerindeki akademisyenlerin cinsiyet dağılımına baktığımızda kadın-erkek dengesinin Avrupa ve ABD or-

Bilkent Üniversitesi, Ankara

talamasının üzerinde olduğunu görüyoruz. Türkiye % 45 kadın akademisyen oranı ile 41,3 oranlı AB ve 42,5 oranlı ABD'yi geride bırakmıştır. Yabancı akademisyenlerin cinsiyet dağılımında ise bu oran genel Türkiye ortalamasının gerisinde olmasına rağmen kadın-erkek dengesi günden güne sağlanmaktadır. 2017 yılında kadınların oranı % 37 iken bugün bu oran Tablo 2'de görüldüğü üzere % 40,8'ini teşkil eder hale gelmiştir.

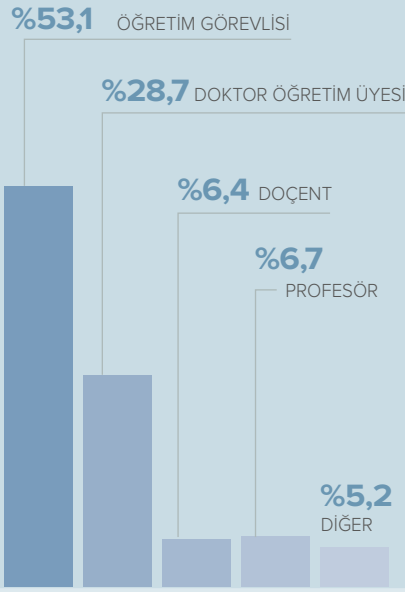
İSTİHDAM ŞARTLARI

YÖK Yürütme Kurulu "Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı İstihdamıyla İlgili Usul ve Esaslar" başlıklı yeni bir genelge hazırlayıp üniversitelere göndermiştir. 20 Ocak 2020 tarihinden itibaren geçerli olan genelgede yabancı dil hazırlık sınıfı, önlisans, lisans ve lisansüstü bölümlerde istihdam edilebilmek için ayrı ayrı asgari şartlar bulunmaktadır.⁵ Daha öncesinde, İngilizce hazırlık sınıflarında okutman olabilmek için ana dili İngilizce olmak ve herhangi bir lisans derecesine sahip olmak yeterli iken, 2020 Genelgesiyle bu konuda değişikliğe gidilerek anadili İngilizce olanlarda dil bilimi, dil ve edebiyat, karşılaştırmalı edebiyat, öğretmenlik veya eğitim bilimleri (pedagoji) gibi alanlardan birinde en az lisans derecesine sahip olmak, bunlar harici alanlarda lisans derecesi olanlara ise DELTA veya CELTA sertifikası veya akredite bir eğitim kurumunda iki yıl iş tecrübesi şartları getirilmiştir. İngilizce harici hazırlık sınıflarında ise ilgili dilde lisans derecesine sahip olmak ve dil öğretimi konusunda en az iki yıl tecrübe veya akademik mahiyette bir yıl tecrübe şartları aranmaktadır. Ön lisans programlarında istihdam edilebilmek için en az lisans derecesine sahip olmak ve YÖK tarafından tanınan bir yükseköğretim kurumunda en az iki yıl akademik iş tecrübesi veya ilgili alanda yüksek lisans derecesi şartlarından en az birini karşılamak gerekir.

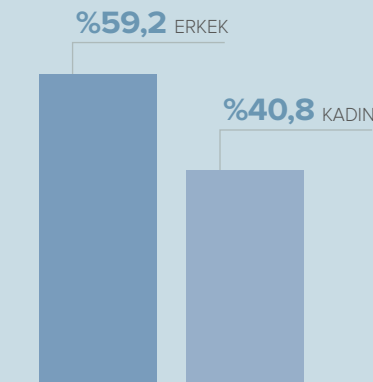
Lisans ve lisansüstü bölümlerde uluslararası akademisyen istihdamı için ise doktora derecesi ve ders vereceği programın eğitim diline hakim olma zorunluluğu yanında YÖK tarafından tanınan bir yükseköğretim

TÜRKİYE 2016'DA 112 FARKLI ÜLKEDEN AKADEMİSYENE EV SAHİPLİĞİ YAPARKEN, BUGÜN BU SAYI 117'YE ÇIKMIŞTIR.

Tablo 1. Akademik Görevlerine Göre (2024)
Uluslararası Akademisyen Yüzdeleri

Tablo 2.
Uluslararası Akademisyenlerin
Cinsiyet Dağılım Yüzdeleri

Kaynak: YÖK verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

kurumunda en az bir yıl öğretim elemanı olarak çalışmak veya alanıyla ilgili yayınlanmış bir kitabı veya son beş yılda hakemli dergilerde yayınlanmış en az beş makaleye sahip olmak şartlarından en az birini karşılama zorunluluğu getirilmiştir.

Uluslararası akademisyenlerin istihdamı sadece ders vermeye sınırlanılmayıp araştırma projelerinde de istihdam edilmelerinin önü yine bu genelgeyle açılmıştır. Yapılan düzenleme kapsamında Türkiye'deki üniversitelerde araştırma yapmak isteyen yabancı akademisyenlerden:

- Dünyadaki üniversite sıralamalarından [Times Higher Education (THE); World University Rankings, QS World University Rankings veya Academic Ranking of World Universities (ARWU)] herhangi birinde ilk 1000 içinde yer alan üniversitelerden birinden yüksek lisans veya doktora derecesine sahip olmak ya da bu üniversitelerde akademisyen ve araştırmacı olarak en az bir yıl çalışmış olmak,
- İstihdam edileceği üniversitenin yetkili kurullarınca muteber olarak kabul edilen endeksli dergilerde en az on makale yayımlanmış olmak,
- Devam eden veya başarıyla tamamlanmış olup bilime ve sanayiye katkı sağlayan bilimsel mahiyette en az bir araştırma projesinde koordinatör, yürütücü veya araştırmacı olarak görev almış olmak,

şartlarından en az birini sağlayanların istihdamı teşvik edilmiştir. İstihdam edilecek yabancı akademisyenlere yanlarında en fazla üç doktora öğrencisini araştırma görevlisi statüsünde istihdam edilmek üzere getirme hakkı da verilmiştir. Yukarıda bahsedilen şartlardan misafir öğretim elemanları, ikili anlaşmalar ve değişim programları kapsamında ücretsiz olarak istihdam edilecek uluslararası akademisyenler muaf tutulmuşlardır. Bu akademisyenlerin istihdamı yürürlükteki mevzuata göre yapılmaya devam edilecektir.

ABDULLAH GÜLÇİMEN

Uluslararası İlişkiler mezunudur. 20'ye yakın ülkede uluslararası eğitim programlarına katılmıştır. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı'nda görev yapmış olup, hali hazırda Türkiye Maarif Vakfı Sırbistan Ülke Temsilcisi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Eğitim, uluslararası ilişkiler ve gençlik politikaları konularında uzmanlaşan Gülçimen, bu alanlarda aktif olarak katkı sunmaya devam etmektedir.

ULUSLARARASI EĞİTİM PROGRAMLARI VE TÜRKİYE'NİN SAĞLADIĞI İMKANLAR

Abdullah Gülçimen

Dünya genelinde başarılı öğrenci hareketlilik programları, gençlere farklı kültürleri tanıma, dil becerilerini geliştirme ve akademik başarılarını artırma fırsatı sunmaktadır.

Eğitimin uluslararasılaşması farklı devletler, uluslar, medeniyetler ve kültürler arasında farklı kurumlar vasıtasıyla eğitim alanında iş birliğini, geçişkenliği, etkileşimi ve ilişkiyi ifade eder. Günümüzde öğrenci ve akademisyen hareketliliği, yurt dışında eğitim, uluslararası okullar, uluslararası akreditasyon ve müfredat programları, uluslararası ölçme değerlendirme ve kalite kriterleri, küresel eğitim piyasası ve kültürel diplomasi gibi yönleriyle birlikte değerlendirildiğinde; eğitimin uluslararasılaşması eğitim, öğretim, kimlik inşası, insan, kültür, etkileşim, ekonomi, kalkınma, diplomasi, strateji yönleri olan çok boyutlu bir fenomendir.

Eğitim, bireylerin ve toplumların gelişiminde kritik bir rol oynar. Globalleşen dünyada, öğrenci hareketliliği ve uluslararası eğitim desteği, gençlerin küresel bilgi ve deneyimlerle donanmasını sağlayarak hem bireysel hem de toplumsal kalkınmayı hızlandırmaktadır. Dünya genelinde başarılı öğrenci hareketlilik programları, gençlere farklı kültürleri tanıma, dil becerilerini geliştirme ve akademik başarılarını artırma fırsatı sunmaktadır. Türkiye, bu bağlamda gençlere çeşitli uluslararası eğitim fırsatları sunarak onların potansiyellerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Türkiye Ulusal Ajansı tarafından yürütülen projeler ve sağlanan destekler, gençlerin global bir vizyona sahip olmalarına önemli katkılar sunmaktadır.

**ÖĞRENCİ
HAREKETLİLİĞİ VE
ULUSLARARASI
EĞİTİM DESTEKLERİ,
GENÇLERİN BİREYSEL
VE PROFESYONEL
GELİŞİMLERİNE
KATKIDA BULUNARAK,
ONLARIN GLOBAL BİR
VİZYONLA DONANMIŞ
BİREYLER OLMALARINI
SAĞLAR.**

**DÜNYA GENELİNDE RAĞBET
GÖREN ÖĞRENCİ HAREKETLİLİK
PROGRAMLARI**

Dünya genelinde öğrenci hareketlilik programları, eğitim sistemlerinin uluslararası düzeyde etkileşimini sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. En bilinen ve başarılı programlardan biri Erasmus+ programıdır. Avrupa Birliği (AB) tarafından finanse edilen Erasmus+, öğrencilerin başka bir AB ülkesinde eğitim almasına, staj yapmasına veya gönüllü olarak çalışmasına imkân tanımaktadır. 2014-2020 döneminde Erasmus+ programına dünya genelinde 4 milyon katılımcı dahil olmuştur. Bu program, öğrencilere hem akademik hem de sosyal açıdan birçok artı kazandırarak, onların küresel bir perspektife sahip olmalarını sağlamaktadır. Her yıl ortalama 70.000 Türk öğrenci, Erasmus+ kapsamında yurt dışında eğitim ve staj fırsatlarından faydalanmaktadır.

Fulbright Programı, Amerika Birleşik Devletleri'nin en prestijli uluslararası eğitim burslarından biridir. Dünya çapında birçok ülkeden öğrenciyi ABD'de eğitim görmeye veya araştırma yapmaya davet eden bu program, akademik mükemmeliyeti ve kültürel anlayışı desteklemektedir. Türkiye'de de her yıl yüzlerce öğrenci, Fulbright bursları sayesinde ABD'de lisansüstü eğitim görme fırsatı elde etmektedir.

Dünya genelinde öğrenci hareketlilik programları, eğitim sistemlerinin uluslararası düzeyde etkileşimini sağlamak amacıyla tasarlanmıştır.

Birleşik Krallık hükümeti tarafından finanse edilen ve dünyanın dört bir yanından liderlik potansiyeli gösteren öğrencilere Birleşik Krallık'ta yüksek lisans eğitimi fırsatı sunan prestijli bir burs programı ise Chevening Burslarıdır. Chevening, öğrencilerin liderlik becerilerini geliştirerek, mezuniyet sonrasında ülkelerine katkı sağlama- larını amaçlamaktadır. Her yıl yaklaşık 1.500 öğrenciye Birleşik Krallık'ta eğitim alma sunan burs programı, Türkiye'den de çok sayıda öğrenciye fırsat sunmaktadır.

Jean Monnet Burs Programı, Avrupa Birliği tarafından fonlanan ve AB ile ilgili konularda eğitim almak isteyen öğrencilere yüksek lisans veya doktora eğitimi için burs sağlayan bir programdır. Türkiye'deki kamu ve özel sektör çalışanları, akademisyenler ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerine yönelik olan bu burs, AB müktesebatına dair bilgi ve uzmanlık kazanmayı amaçlamaktadır. Her yıl yaklaşık 160 öğrenciye Jean Monnet bursu sağlanmaktadır. Türkiye'den bu bursu kazananlar, Avrupa'nın en prestijli üniversitelerinde eğitim alma fırsatına sahiptir.

TÜRKİYE BURSLARI

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından sunulan prestijli bir burs programıdır. Türkiye, uluslararası öğrencilere yükseköğrenim görme fırsatı sunarak hem eğitim hem de kültürel etkileşim açısından önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu burs programı, dünya çapında birçok ülkeden gelen öğrencilere

**TÜRKİYE BURSLARI,
YURTDIŞI TÜRKLER VE
AKRABA TOPLULUKLAR
BAŞKANLIĞI (YTB)
TARAFINDAN SUNULAN
PRESTİJLİ BİR BURS
PROGRAMIDIR. TÜRKİYE,
ULUSLARARASI
ÖĞRENCİLERE
YÜKSEKÖĞRENİM GÖRME
FIRSATI SUNARAK HEM
EĞİTİM HEM DE KÜLTÜREL
ETKİLEŞİM AÇISINDAN
ÖNEMLİ KATKILARDA
BULUNMAKTADIR.**

Türkiye'de eğitim görme imkânı sağlar ve bu süreçte öğrencilere kapsamlı bir destek sunar.

PROGRAMIN KAPSAMI VE DESTEKLER

Türkiye Bursları, çeşitli eğitim seviyelerinde ve alanlarda burs imkânı sunmaktadır:

- **Lisans Bursları:** Türkiye Bursları, uluslararası öğrencilere Türkiye'de lisans eğitimi alma fırsatı sunar. Bu burslar, öğrencilerin eğitim, konaklama, sağlık sigortası ve belirli eğitim materyalleri gibi masraflarını karşılar. Her yıl binlerce öğrenci bu burs programıyla Türkiye'de kaliteli eğitim alma şansı yakalar.

- **Yüksek Lisans Bursları:** Yüksek lisans düzeyinde eğitim görmek isteyen uluslararası öğrencilere yönelik burslar da mevcuttur.

Bu burslar, öğrencilerin akademik ve araştırma faaliyetlerini desteklerken, Türkiye'nin yükseköğrenim alanındaki prestijini artırır.

- **Doktora Bursları:** Doktora düzeyindeki öğrenciler için sağlanan burslar, ileri düzeyde araştırmalar yapmalarına olanak tanır. Türkiye'deki üniversitelerde doktora araştırmalar yapma fırsatı, öğrencilerin bilimsel bilgi ve deneyimlerini artırmalarını sağlar.

- **Kısa Süreli Araştırma Bursları:** Araştırma projelerine katılmak isteyen uluslararası öğrencilere yönelik kısa süreli burslar sunulur. Bu burslar, öğrencilerin Türkiye'deki üniversitelerde araştırmalar yapmalarını ve akademik iş birlikleri kurmalarını teşvik eder.

Eğitimin Uluslararasılaşması

TÜRKİYE'DE GENÇLERE VERİLEN ULUSLARARASI EĞİTİM DESTEKLERİ

Türkiye, gençlere uluslararası düzeyde eğitim fırsatları sunma konusunda önemli adımlar atmaktadır. Türkiye Bursları, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından uluslararası öğrencilere verilen prestijli burslardan biridir. Her yıl yaklaşık 5000 yabancı öğrenciye burs sağlanmakta olup burslar kapsamında öğrencilerin konaklama, sağlık sigortası ve eğitim masrafları karşılanmaktadır. Bu burslar, Türkiye'nin global eğitim alanındaki itibarını artırırken, Türkiye'de eğitim gören yabancı öğrencilerin de Türkiye'ye katkı sağlamalarına imkân tanır.

Yurt dışı Lisansüstü Eğitim Bursları (YLYS), yükseköğrenim hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bu program, başarılı öğrencilere yurt dışında lisansüstü eğitim alma fırsatı sunar ve Türkiye'nin stratejik hedeflerine yönelik nitelikli insan gücünün yetişmesine katkıda bulunur. Birçoğu döndüğünde iş sahibi olacak şekilde programlara katılırlar. Böylece aldıkları eğitiminin başarılı bir şekilde her alana aktarılması sağlanır.

TÜBİTAK Uluslararası İş birliği Programları, özellikle bilim ve teknoloji alanında uluslararası araştırma ve iş birliklerini destekleyen programlar sunar. Bu programlar kapsamında, lisansüstü ve doktora öğrencileri yurt dışında bilimsel araştırmalar yapabilir ve uluslararası projelerde yer alabilirler. 2219 Yurt Dışı Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı ve 2221 Konuk/Bilim İnsanı Destekleme Programı, genç araştırmacıların global bilimsel ağlara dahil olmalarına imkân sağlar. TÜBİTAK, bilim ve teknolojiye katkıda bulunarak, Türkiye'nin uluslararası rekabet gücünü artırmayı hedefler.

TÜBİTAK Uluslararası İş birliği Programları, özellikle bilim ve teknoloji alanında uluslararası araştırma ve iş birliklerini destekleyen programlar sunar.

ULUSAL AJANS'IN PROJELERİ VE GENÇLERE KAZANDIRDIĞI ARTILAR

Türkiye Ulusal Ajansı, Erasmus+ programı başta olmak üzere birçok uluslararası eğitim, gençlik ve spor programını Türkiye'de koordine etmektedir. Erasmus+ programına 2004 yılında katılan Türkiye, bugüne kadar yaklaşık 750.000 öğrenci ve akademisyeni bu programla yurt dışına göndermiştir. Ayrıca, Türkiye Ulusal Ajansı tarafından koordine edilen projelere sağlanan hibeler her geçen yıl artmakta ve gençlere daha fazla uluslararası deneyim kazanma imkânı sunulmaktadır. 2020-2027 dönemi için Türkiye, Erasmus+ programından yaklaşık 1 milyar Euro hibe almaktadır. Bu hibe, öğrencilere ve gençlere eğitim, staj ve gönüllülük fırsatları yaratmak için kullanılmaktadır.

Bu projeler sayesinde gençler sadece eğitim anlamında değil, sosyal ve kültü-

rel anlamda da önemli kazanımlar elde etmektedir. Erasmus+ projelerine katılan öğrenciler, farklı kültürlerden insanlarla tanışarak sosyal becerilerini geliştirirler. Aynı zamanda bu programlar, gençlerin iş dünyasında daha geniş ağlar kurmalarına yardımcı olur. Erasmus+ ve diğer projeler, öğrencilere kariyer yollarını daha geniş bir perspektifle şekillendirme fırsatı sunmaktadır.

Örneğin, bir Erasmus+ stajına katılan öğrenci, uluslararası bir firmada çalışma deneyimi kazanabilir ve bu sayede mezuniyet sonrası iş bulma şansını artırabilir. Avrupa Dayanışma Programı ise, gençlere yurt dışında gönüllülük yaparak kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sunma imkanı tanımaktadır. Gönüllü olarak edindikleri beceriler, liderlik, takım çalışması ve problem çözme gibi iş dünyasında değerli yetkinlikler kazandırır.

GENÇLERİN ULUSLARARASI PROJELERDE KAZANDIĞI DONANIMLAR

Küresel Bakış Açısı ve Kültürel Farkındalık

Uluslararası Deneyim: Yurt dışında eğitim görmek veya staj yapmak, gençlerin farklı kültürleri tanınmasını ve küresel perspektif kazanmalarını sağlar. Bu deneyim, kültürel çeşitliliği anlamalarını ve farklı bakış açılarını değerlendirebilmelerini sağlar.

Kültürel Uyum: Farklı kültürel normlara uyum sağlama ve çok kültürlü ortamlarda etkili iletişim kurma becerisi kazanırlar. Bu hem profesyonel hem de kişisel yaşamlarında büyük bir avantaj sağlar.

Ekonomik Yönetim ve Kişisel Sorumluluk

Bütçe Yönetimi: Yurt dışında yaşarken sınırlı bütçeyle yaşamayı öğrenirler. Bu süreç, finansal planlama, tasarruf yapma ve ekonomik kararlar alma becerilerini geliştirir.

Kişisel Sorumluluk: Yurt dışında bağımsız yaşamak, kişisel sorumlulukları yönetme becerilerini artırır. Günlük yaşamın tüm yönlerini kendi başlarına halletmeleri, özgüvenlerini artırır ve problem çözme yeteneklerini geliştirir.

Stres Yönetimi ve Psikolojik Dayanıklılık

Stresle Başa Çıkma: Yurt dışında yaşamının getirdiği çeşitli zorluklar ve belirsizliklerle başa çıkmayı öğrenirler. Bu, stresle etkili bir şekilde başa çıkma ve kriz durumlarında sakin kalma yeteneklerini geliştirir.

Psikolojik Dayanıklılık: Yeni bir ortamda karşılaşılan zorluklar, gençlerin adaptasyon yeteneklerini ve dayanıklılıklarını artırır. Bu hem kişisel hem de profesyonel yaşamda karşılaşılabilecekleri stresli durumlarla başa çıkabilme kapasitesini güçlendirir.

İletişim ve İş Birliği Becerileri

Etkili İletişim: Farklı dillerde ve kültürlerde etkili iletişim kurma becerisi kazanırlar. Bu, uluslararası iş ortamlarında başarılı olmalarını sağlar.

Takım Çalışması: Uluslararası projelerde genellikle farklı ülkelerden gelen bireylerle iş birliği yaparlar. Bu, takım çalışması ve grup dinamiklerini anlama becerilerini geliştirir.

Kişisel Gelişim ve Kişisel Yetenekler

Kişisel Gelişim: Yurt dışında geçirilen süre, kişisel gelişimi teşvik eder. Bu süreçte, kendi güçlü yönlerini ve geliştirilmesi gereken alanları keşfederler.

Liderlik ve Proje Yönetimi: Projelerde aktif rol alarak liderlik ve proje yönetimi becerilerini geliştirirler. Bu, gelecekteki kariyerlerinde önemli bir avantaj sağlar.

Bağımsızlık ve Problem Çözme Becerileri

Bağımsız Yaşam: Yurt dışında yaşamak, gençlerin bağımsızlıklarını artırır ve kendi başlarına kararlar alma yeteneklerini geliştirir.

Problem Çözme: Karşılaştıkları günlük yaşam zorlukları ve problemleri çözme yetenekleri güçlenir. Bu, yaratıcı ve analitik düşünme becerilerini artırır.

Sonuç olarak öğrenci hareketliliği ve uluslararası eğitim destekleri, gençlerin bireysel ve profesyonel gelişimlerine katkıda bulunarak, onların global bir vizyonla donanmış bireyler olmalarını sağlar. Dünya genelinde uygulanan öğrenci hareketlilik programları, gençlere akademik, sosyal ve kültürel anlamda birçok fırsat sunmaktadır.

Aynı zamanda sosyal sorumluluk ve kültürel projelerde yer alan gençler, ülkeler arası iş birliklerini güçlendirirken, katılımcılar ülkelerinin uluslararası prestijine de katkı sunarlar. Bu nedenle, gençlerin bu harika imkanları mutlaka araştırmaları ve değerlendirmeleri önemlidir. Uluslararası eğitim ve öğrenci hareketliliği programları hem bireysel gelişim hem de ülkelerinin geleceği için büyük fırsatlar sunmaktadır. Türkiye'nin sunduğu bu fırsatlardan yararlanan gençler, her alanda donanımlı, küresel düşünebilen ve aynı zamanda milli değerlere sıkı sıkıya bağlı bireyler olarak ülkelerinin kalkınmasında önemli rol oynayacaklardır.

YURT DIŞINDA YAŞAMAK, GENÇLERİN BAĞIMSIZLIKLARINI ARTIRIR VE KENDİ BAŞLARINA KARARLAR ALMA YETENEKLERİNİ GELİŞTİRİR.

YUMUŞAK GÜÇ BAĞLAMINDA ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİ

Oğuz Kartav

Yumuşak güç konusundaki yeni tartışma, belirli bir ülke veya kültürün uluslararası çekiciliğinin, giderek artan bir şekilde eğitimden özellikle de yüksek eğitim üzerinden ele alınmasıdır. Ülkelerin eğitim yoluyla etki kurması, yumuşak güç bağlamında önemli bir unsur haline gelmiştir.

T oplumlar tarih boyunca bilgiye ulaşmak için dünyanın farklı yerlerine seyahat etmişlerdir. Özellikle eski çağlarda birçok düşünür ve sanatçı, farklı ülkelere giderek çeşitli okullardan ve hocalardan eğitim almıştır. Bu da uluslararası öğrenci hareketliliğinin çok eski dönemlerde başladığını göstermektedir. Medeniyetler, tarihin her aşamasında yabancı öğrencilere ev sahipliği yapmıştır.

OĞUZ KARTAV

Oğuz Kartav, Nişantaşı Nuri Akın Lisesinden mezun olmuştur. Lisans eğitimini University of West London'da tamamlamıştır. İstanbul Üniversitesi Yeni Medya ve İletişim bölümünde yüksek lisans eğitiminin ardından Sakarya Üniversitesinde Yeni Medya bölümünde Doktora eğitimine devam etmektedir. Yeni medya ve iletişim, uluslararası eğitim, uluslararası öğrenci hareketliliği konularında akademik çalışmalarını sürdürmektedir.

Eski Yunanlar, öğrencileri uzak bölgelerden kendi ülkelerine çekmek ve onlardan faydalanmak isteyenler arasında ilk sırada yer almıştır. Helenistik dönemde özellikle Atina, çeşitli ülkelerden öğrencileri yüksek öğretim kurumlarına çekmeye başlamıştır. Atina giderek bir üniversite şehri haline geldikçe, yönetimler güzel binaları başlatmak için birbirleri ile yarış içine girmiştir. Her yaştan ve milletten öğrenciler sokaklarda dolaşır birbirlerinden ilham almıştır. Antik Yunan dönemindeki birçok sanatçı ve bilim adamı dünyanın farklı yerlerindeki meslektaşlarına ilham olmuş ve onları etkilemiştir. Bu etkileşim ve ilham alışverişi, günümüzde ‘yumuşak güç’ kavramı çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Yumuşak güç, istenilen sonucu elde etmek için bir başkası üzerinde etki oluşturmak olarak tanımlanabilir. Yumuşak güç konusundaki yeni tartışma, belirli bir ülke veya kültürün uluslararası çekiciliğinin, giderek artan bir şekilde eğitimden özellikle de yüksek eğitim üzerinden ele alınmasıdır. Ülkelerin eğitim yoluyla etki kurması, yumuşak güç bağlamında önemli bir unsur haline gelmiştir.

Uluslararası öğrenciler, eğitim gördükleri ülkenin kültürünü yakından tanımış çoğu zaman da benimsemişlerdir. Eğitim sonrası ülkelere dönen öğrencilerin, kendi ülkelerinde sosyal ve kültürel yapıya etki ettiği görülmüştür. Çin Dışişleri Bakanının oğlu Amerika Birleşik Devletleri’nde eğitim gören Çinli öğrencilerin yapmış olduğu yorumu şöyle aktarmıştır: *Amerika Birleşik Devletleri’nde kazanmış olduğumuz deneyimlerimiz, Çin’in gelişmesi ve kişisel yaşamımızı sürdürmemiz için alternatif yolların olduğunu görmemizi sağladı. Amerika Birleşik Devletinden eğitim almış olmak, Çin’deki şeylerin farklı olabileceğini anlamamızı sağladı.*”Amerika Birleşik Devletleri Genel Sekreteri Colin Powell Amerika’da eğitim almış gelecekteki dünya liderlerinin dostluğundan daha değerli bir şey olduğunu düşünemiyorum demiştir. Bu düşünce

**ULUSLARARASI
ÖĞRENCİLER, EĞİTİM
GÖRDÜKLERİ ÜLKENİN
KÜLTÜRÜNÜ EN
YAKINDAN TANIMIŞ
ÇOĞU ZAMAN DA
BENİMSEMİŞLERDİR.
EĞİTİM SONRASI
ÜLKELERİNE DÖNEN
ÖĞRENCİLERİN, KENDİ
ÜLKELERİNDE SOSYAL VE
KÜLTÜREL YAPIYA ETKİ
ETTİĞİ GÖRÜLMÜŞTÜR.**

doğrultusunda Amerika Birleşik Devletleri dünyanın farklı ülkesinde birçok devlet adamı yetiştirmiştir. Örneğin Japonya Prensi Masako Harvard Üniversitesinden, Pakistan Başbakanı Benazir Bhutto Harvard Üniversitesinden, Gürcistan Başbakanı Mikheil Saakashvili Columbia Üniversitesinden mezun olmuştur. Aşağıdaki tabloda, Yüksek Öğretim Politikaları Enstitüsü (HEPI - Higher Education Policy Institute) tarafından yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, uluslararası öğrenci olarak eğitim gördükleri ülkelere mezun olduktan sonra devlet başkanı olan kişilerin yıllara göre sayıları verilmiştir (HEPI,2019:1).

Ülke	2019	2018	2017
Amerika	62	58	57
İngiltere	59	57	58
Fransa	40	40	34
Rusya	10	10	9
Avusturalya	9	9	9

Tablo-1.8. 2017-2019 yılları içerisinde ülkelere mezun olan devlet liderlerinin sayısı

Kaynak: The soft power benefits of educating the world’s leaders, HEPI,2019.

Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Kanada, Avusturalya gibi birçok ülke, kültürel diploması ile uluslararası öğrenci hareketliliğinin etkili olduğunu görüp bu alanda önemli yatırımlar yaparak çalışmalarını sürdürmektedir. Son yıllarda özellikle Türkiye, Asya ve diğer bölgeler de bu alanı etkin bir kaynak olarak kullanmaya başlamıştır. Uluslararası öğrencilerin birçoğu eğitim gördükleri ülkelerdeki bilgi ve tecrübe sayesinde, ülkelerinde kamu ve özel sektör başta olmak üzere birçok alanda potansiyel lider konumundadır. Uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerindeki etkilerine örnek olarak Rus Politikacı Aleksandr Yakovlev’i gösterebiliriz. Yakovlev 1958’de Columbia Üniversitesinden siyaset bilimci David Truman’ın çalışmalarından etkilenmiştir. Yakovlev ülkesinde önemli bir enstitünün başına geçerek Sovyet Lideri Mikhail Gorbaçov üzerinde liberalizm etkisi yaratmıştır.

Uluslararası öğrencilerin bir diğer önemli özelliği eğitim aldıkları ülkelere birer kültür elçisi olmalarıdır. Dünyanın farklı yerlerinde eğitim alan ve orada yaşayan öğrenciler gittikleri ülkelere hem yerel kültürü tanıma hem de kendi kültürlerini yerele anlatma imkânı bulmuşlardır. Bu birçok ön yargının daha kolay yıkılmasını sağlamıştır. Bu durum bir ülkenin kendisini tanıtmak için yapmış olduğu tanıtım ve reklam faaliyetlerinden daha ucuz ve etkili bir yol olmuştur. Bütün bu örneklerden yola çıkarak uluslararası öğrencilerin kamu diplomasısında yumuşak güç unsuru olarak sert güç veya diğer birçok stratejiden uzun vadede daha etkili olduğu düşünülmektedir.

**YUMUŞAK GÜÇ ARACI OLARAK
ULUSLARARASI ÖĞRENCİ
HAREKETLİLİĞİ**

21. yüzyılın küreselleşen ortamında yumuşak güç, uluslararası ilişkilerin önemli bir unsuru olarak ortaya çıkmıştır. Joseph Nye tarafından “baskı yerine cazibe ve ikna yoluyla başkalarını etkileme yeteneği” olarak tanımlanan yumuşak güç, büyük ölçüde

kültürel, ideolojik ve kurumsal çekiciliğe dayanmaktadır. Yumuşak gücün en etkili ve abartısız araçlarından biri uluslararası öğrenci hareketliliğidir. Ülkeler, öğrencilerin sınırlar arası hareketini kolaylaştırarak kalıcı ilişkiler kurabilir, karşılıklı anlayışı geliştirebilir ve etkilerini küresel olarak genişletebilir.

ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİ: YUMUŞAK GÜÇ STRATEJİSİ

Uluslararası öğrenci hareketliliği, kısa süreli değişimlerden tam diploma programlarına kadar uzanan bir yelpazede, eğitim amacıyla yabancı ülkelere seyahat eden öğrencileri içermektedir. Bu hareketlilik çeşitli nedenlerden dolayı etkili bir yumuşak güç aracı olarak hizmet etmektedir:

● Kültürel Değişim ve Karşılıklı Anlayış

Yurt dışında eğitim, öğrencileri ev sahibi ülkenin kültürü, değerleri ve sosyal normlarıyla tanıştırır, karşılıklı anlayışı geliştirir ve kültürel önyargıları azaltır. Öğrenciler, ev sahibi ülkenin gelenekleri ve bakış açıları hakkında daha derin bir anlayış kazanırken, kendi kültürlerini tanıtan kültürel elçilere dönüşür.

● Uzun Vadeli Etki Oluşturma

Uluslararası öğrenciler genellikle kişisel ilişkiler ve profesyonel ağlar aracılığıyla ev sahibi ülkeyle kalıcı bağlantılar kurar. Uluslararası eğitim programlarından mezun olanların çoğu, kendi ülkelerinde etkili pozisyonlara yükselir ve ev sahibi ülkenin olumlu görüşlerini de beraberlerinde taşır. Bu bireyler ev sahibi ülkenin politikalarını, kültürünü ve değerlerini savunabilir.

● Dil ve Kültürü Tanıtma

Ev sahibi ülkeler, dillerini ve kültürlerini tanıtmak için uluslararası eğitim

programlarından yararlanabilir. Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık ve Avustralya gibi ülkeler çok sayıda uluslararası öğrenciyi çekmekte ve böylece İngilizce dil yeterliliğini ve Batı'nın kültürel değerlerini yaymaktadır. Benzer şekilde Çin ve Japonya gibi ülkeler de dillerini ve kültürel miraslarını tanıtmak için burslar ve değişim programları sunmaktadır.

● Ekonomik Faydalar ve Akademik İş Birliği

Uluslararası öğrenci hareketliliğinde Amerika Birleşik Devletleri listenin en başında yer almaktadır. Yüksek öğrenim için gelen uluslararası öğrenci hareketliliği ABD'ye önemli bir ekonomik katkı yaratmaktadır. Uluslararası öğrenciler 2018'de ABD ekonomisine 45 milyar dolar katkıda bulunmuştur (iie.org,2020). Uluslararası öğrencilerin ekonomik katkı sağladığı bir diğer ülke ise Kanada'dır. Uluslararası öğrencilerin 2017 yılında Kanada ekonomisine yapmış olduğu 15,5 milyar dolar katkı, otomobil parçaları, kereste ve uçak ihracatından daha büyüktür (Trade commissioner, 2020).

Dünyada en çok uluslararası öğrenci alan ülkelerden biri olan İngiltere de bu alandan ciddi oranda kazanım sağlamıştır. Uluslararası öğrenciler 2015-2016 yılları arasında İngiltere ekonomisine 20,3 milyar pound katkı sağlamıştır (HEPI, Kaplan raporu, 2018:38). Uluslararası öğrenci sayıları yüksek olan bir diğer ülke de Avustralya'dır. Uluslararası öğrencilerin Avustralya ekonomisine katkısı 2018-2019 yılı için 37,6 milyar dolardır. Avustralya istatistik bürosunun açıklamış olduğu rakamlar, uluslararası eğitim sektörünün ekonomiye katkısının %15 oranında olduğunu belirtmiştir (macrobusiness.com,2020). Avrupa'da en çok uluslararası öğrenci bulunan ülkelerden biri de Fransa'dır. Uluslararası öğrencilerin Fransa ekonomisine katkısı

2016-2017 yılı için 4,65 milyon eurodur (Globeledge, 2020). Yapılan araştırmalar gösteriyor ki uluslararası öğrenci hareketliliği, genel olarak dünya ekonomisine yüksek oranda katkı sağlamaktadır.

ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİNİN ETKİN KULLANIMI

Birçok ülke, yumuşak güç unsurlarını geliştirmek için uluslararası öğrenci hareketliliğinden başarıyla yararlanmaktadır. Öğrencilerin kendi ülkelerini seçmeleri hususunda bazı avantajlı programlar sunmaktadırlar.

● Amerika Birleşik Devletleri:

Fulbright Bursu gibi, prestijli kurumları ve programları sayesinde ABD, uluslararası öğrencilerin en çok tercih ettikleri destinasyonlardan biridir. Bu öğrenciler genellikle kendi ülkelerine Amerikan kültürü ve değerlerine ilişkin olumlu algılarla dönerek ABD'nin küresel etkisini güçlendirirler.

● Birleşik Krallık:

Birleşik Krallık'ın Chevening Burs programı, yumuşak güç oluşturmak için kul-

lanılan programlardan birdir. Program, seçkin bireyleri Birleşik Krallık'ta eğitim görmeleri için finanse ederek, ülke ile derin bağları olan geleceğin liderlerinden oluşan küresel bir ağ oluşturmayı amaçlar.

● Çin:

Çin, yumuşak gücünü genişletmek için uluslararası öğrenci hareketliliğinden giderek daha fazla yararlanmıştır. Çin, Konfüçyüs Enstitüleri ve çeşitli burs programları aracılığıyla Çin dilini ve kültürünü teşvik ederek küresel nüfuzunu artırmayı ve olumlu uluslararası ilişkileri geliştirmeyi amaçlamaktadır.

● Almanya:

Almanya'nın DAAD'ı (Alman Akademik Değişim Servisi), Alman kültürünün ve eğitiminin desteklenmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Almanya, burslar sunarak ve akademik değişimi teşvik ederek yumuşak gücünü artırmakta ve uluslararası akademisyenlerle kalıcı ilişkiler kurmaktadır.

**YUMUŞAK GÜCÜN
EN ETKİLİ VE ABARTISIZ
ARAÇLARINDAN BİRİ
ULUSLARARASI ÖĞRENCİ
HAREKETLİLİĞİDİR.
ÜLKELER, ÖĞRENCİLERİN
SINIRLAR ARASI
HAREKETİNİ
KOLAYLAŞTIRARAK
KALICI İLİŞKİLER
KURABİLİR, KARŞILIKLI
ANLAYIŞI GELİŞTİREBİLİR
VE ETKİLERİNİ
KÜRESEL OLARAK
GENİŞLETEBİLİRLER.**

SONUÇ

Dünya liderlerinin kendi ülkeleri dışındaki ülkelerdeki eğitimi, yumuşak gücün güçlü bir aracı olarak hizmet etmektedir. Uluslararası deneyimleriyle şekillenen bu lider-

ler, daha bağlantılı ve iş birlikçi bir dünyaya katkıda bulunmaktadır. Farklı kültürel ve politik ortamlarda gezinme ve bunları takdir etme yetenekleri, küresel anlayışı ve iş birliğini teşvik ederek, yumuşak gücün bir dayanağı olarak eğitimin dönüştürücü etkisini vurgulamaktadır.

Uluslararası öğrencilerin bir yumuşak güç biçimi olarak stratejik kullanımı, eğitimin küresel diplomasi ve uluslararası ilişkiler üzerinde yaratabileceği derin etkinin bir kanıtıdır. Ülkeler dünyanın dört bir yanından öğrencilere ev sahipliği yaparak sınırları aşan uzun vadeli ilişkiler kurmaya yatırım yapmaktadır. Etkili liderler ve profesyoneller olmak için sıklıkla kendi ülkelerine dönen bu öğrenciler, yurt dışındaki eğitimleri sırasında kazandıkları değer, bilgi ve kültürel anlayışlarını yanlarında taşımaktadır.

Bu fikir ve deneyim alışverişi, karşılıklı anlayış ve saygıyı teşvik ederek, küresel bakış açısına sahip bireylerden oluşan bir ağ oluşturur. Ev sahibi ülkelerin elçileri olarak uluslararası öğrenciler, barışı, iş birliğini ve ortak ilerlemeyi teşvik ederek olumlu bir imaja ve etkiye katkıda bulunmaktadır. Dahası, uluslararası öğrencilerin varlığı, ev sahibi ülkelerin akademik ortamını zenginleştirmekte, farklı bakış açıları getirmekte ve yenilikçiliği teşvik etmektedir. Bu kültürel ve entelektüel alışveriş sadece öğrencilere fayda sağlamakla kalmaz, aynı zamanda onlara ev sahipliği yapan eğitim kurumlarını ve toplumları da geliştirir. Küresel zorlukların iş birlikçi çözümler gerektirdiği bir çağda, uluslararası öğrencilerin yumuşak güç aracı olarak rolü giderek daha önemli hale gelmektedir. Ülkeler bu kültürler arası bağlantıları besleyerek nüfuzlarını güçlendirebilir, değerlerini destekleyebilir ve birbirine bağlı, uyumlu bir dünyaya katkıda bulunabilir. Eğitim yoluyla anlayış ve iş birliği köprüleri kurulabilir, karşılıklı saygı ve küresel ortaklıkla ülkeler arasındaki ilişkilerin gelişmesine katkı sağlanabilir.

ABDULLAH EREN:

YTB Türkiye'nin son yıllardaki değişen yüzünün eğitim, kültür alanında dış politikadaki yansımadır.

Türk dünyası üzerine faaliyet yürüten kurumlar düşünöldüğünde aklımıza ilk gelen kurum Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığıdır. Başta Türkiye Bursları olmak üzere farklı ölkelerden Türkiye'de okuyan öğrencilere burs imkanı da sağlayan kurum, özellikle Yurt dışında yaşayan Türkler ve akraba toplulukların kültürlerini yaşatabilmeleri için çok kapsamlı eğitim, kültür ve sosyal projeleri hayata geçiriyor. Kurumu ve faaliyetlerini daha yakından tanımak amacıyla YTB Başkanı Abdullah Eren'le bir söyleşi gerçekleştirdik. Kendisine bize zaman ayırdığı için teşekkür ediyoruz.

Bekir Bilgili

Eğitimin Uluslararasılaşmasında Önemli Bir Kurum Olarak Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı: Faaliyetleri ve Geleceğe Yönelik Hedefleri

Abdullah Bey öncelikle YTB'nin kuruluş gerekçesinden bahsedelim istiyorum. Sıklıkla duyduğumuz YTB, hangi faaliyetleri yürütmek üzere kuruldu?

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, kısa ismiyle YTB Türkiye Cumhuriyeti devletinin son yirmi yılda dış politikasındaki paradigma değişikliğinin ortaya çıkardığı kurumlardan bir tanesi. Türkiye, malumunuz, bulunduğu coğrafya itibarıyla farklı kültürlerin, medeniyetlerin ve jeopolitik açıdan konuşmak gerekirse de farklı güç hatlarının merkezinde bir ülke. Anadolu coğrafyasında büyük medeniyetler kurulmuş. Tabii Türkiye kadim tarihi ve bu medeniyetlerin ortak birikimi ile yakın coğrafyası başta olmak üzere dünyanın farklı yerlerinde ülkemiz ile ilişkisi olan toplumlara her zaman elini uzattı. Uzatmaya devam ediyor. Bize has bir kavramsallaştırma olan “gönül coğrafyası”na yönelik faaliyetler sadece Türkiye'nin yumuşak gücünü ortaya çıkarmıyor. Aslında ileriye matuf Türkiye'nin jeopolitik imkanlarını da artırıyor. Bu bilinçle Türkiye kendi bölgesi başta olmak üzere tüm dünyada edilgen değil daha etken olmak için, reaktif değil proaktif olabilmek için, masada söz sahibi olabilmek için dış politikasında bir paradigma değişimine gitti. Bu kapsamda dış politikada ülkenin kurumsal kapasitesini geliştirmek üzere yeni kurumlar ihdas edildi. YTB de bunlardan bir tanesi. Sayın Cumhurbaşkanımız “Yurt içindeki vatandaşlarımızı olduğu kadar yurt dışındaki vatandaşlarımızı da önemsiyoruz.” diyor. Bu yaklaşımla yurt dışında yaşayan Türk diasporasıyla Türkiye ilişkilerini geliştirmek birinci gayemiz. Daha geniş diasporamız diyebileceğimiz Türk dünyası diasporası ve kardeş diasporalar yani soydaş akraba topluluklara

yönelik faaliyetler de yürütüyoruz. Son olarak Türkiye bursları kapsamında uluslararası öğrencileri burslandırıyoruz. Dolayısı ile YTB aslında Türkiye'nin son yıllardaki değişen yüzünün dış politikadaki yansıması olan eğitim, kültür ve diaspora kurumudur diyebiliriz.

İki kavram var kuruluşun adında. Türk dünyası ve akraba topluluklar. Akraba topluluklar kimleri kapsıyor?

Akraba topluluklar kavramı bize özel bir ifade diyebiliriz. Uluslararası toplantılarda muhataplarımızla görüşürken bu ifadeyi

“related communities” ya da “kin society” diye çeviriyorum ama yine de bize has bir tabir. Çünkü bugün Afrika'nın farklı yerlerine -Senegal, Sudan, Somali veya Kuzey Afrika gibi- gittiğinizde Türkiye'nin ismini duyduklarında insanlar genellikle size müspet karşılık verir. Güney Amerika'ya gittiğinizde de bununla karşılaşsınız. Amerika'da kardeş toplulukların yaşadığı Chicago'ya gitseniz de bu tepkiyle karşılaşsınız. Bu Türkiye'ye yönelik sempatinin işareti ve Türkiye'ye muzahir toplulukların dünyanın her yerinde olduğunu gösteriyor. Bu sempatinin kaynağı Türkiye'nin şu anda uluslararası siyasetteki biricik konumu, özellikle tarihi ve kültürel birikimi ve Osmanlı'nın kapsayıcı politikalarından kaynaklanıyor. Şimdi bunları merkeze aldığımız zaman akraba toplulukların aslında tarihi ve kültürel geçmişimiz olan, bir kısmı Osmanlı bakiyesi topraklarda beraber barış içinde yaşadığımız bir kısmı Osmanlı sınırları içinde olmasa da yine de irtibatımızın devam ettiği ve Türkiye'ye muzahir olan topraklarda yaşayan insanlardan oluşuyor diyebiliriz.

Eğitim faaliyetlerine odaklanırsak diasporadaki Türkler için ne tür faaliyetlerimiz var?

Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız bizim için çok kıymetli. Avrupa'da millet varlığımız 60 seneyi geçti. 1961'deki anlaşmadan bu yana 63 sene geçti. 63 senede Avrupa'daki Türk millet varlığının bir başarı hikâyesi yazdığını söyleyebiliriz. Biraz kazanç sağlamak için Avrupa'ya giden vatandaşlarımızın torunları bugün her sektörde başarılı bir şekilde varlık gösteriyor. Almanya özelinde konuşursak Almanya ekonomisine yıllık 50 milyar euroya yakın katkıda bulunuyorlar. On binlerce işçi

**Akraba toplulukların
aslında tarihi ve kültürel
geçmişimiz olan, bir
kısmı Osmanlı bakiyesi
topraklarda beraber
barış içinde yaşadığımız
bir kısmı Osmanlı
sınırları içinde olmasa
da yine de irtibatımızın
devam ettiği ve
Türkiye'ye muzahir olan
topraklarda yaşayan
insanlardan oluşuyor.**

istihdam ediyorlar. Siyasette de sivil toplum içerisinde de çok daha güçlenmelerini elbette istiyoruz. Maalesef son yıllarda Avrupa'nın genelinde sağ akımların artması ile ırkçılık hortlamış durumunda. Ama Avrupalı Türkler 60 yıllık hikâyede Avrupa ülkelerine çok büyük katkıda bulundular. Onlara hem Türkiye'nin hem de yaşadıkları ülkenin borcu var. Bizim öncelikli hedefimiz yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın Türkiye'ye olan aidiyetlerini kaybetmemeleri ve kendilerini yalnız hissetmemeleri. Tabii diğer taraftan Avrupalı Türklerin yeni bir kimlik oluşturduğunu da görüyoruz. Hem Avrupa'da doğmuş, büyümüş hem Avrupa kültürüyle hemhal olmuş hem de Türk gelenek ve göreneklerini -tabii ki sosyalleşme sürecini Türk toplumunda geçirdiği için- devam ettiren Avrupalı Türk toplumundan bahsediyoruz. Bu hedeflerimiz için hem politikalar geliştiriyor hem de projeler yürütüyoruz. Proje bütçemiz çerçevesinde yurt dışındaki STK'lara, STK'larımızın Türkçe ve Türk kültürü ile alakalı yaptığı çalışmalara destek oluyoruz. Gençlerimiz için kamplar, geziler, eğitim programları düzen-

liyoruz. Aile ve kadın konusunda danışmanlık projeleri veriyoruz. Ekonomiye katılım, istihdam, genç girişimcilik gibi konularda projelerimiz var. Gençlerimizin yaşadıkları ülkelerdeki seçimlere katılımlarıyla ilgili ça-

lışmalar yürütüyoruz. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın Türkiye'ye geldiklerinde buradaki kamu kurumlarından aldıkları hizmetlerin kalitesiyle ilgili talepleri oluyor, onları yerine getirmeye çalışıyoruz. Diğer taraftan yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın yaşadıkları yerlerde karşılaşmış oldukları ırkçılık, ayrımcılık gibi sorunlara ilişkin hukuki destek sağlıyoruz. Ama her şeyden önemlisi vatandaşlarımızın yaşadıkları yerde mutlu ve huzurlu olmalarını bekliyoruz. Tabii Türkiye onların anavatanları ama yaşadıkları ülkeler de artık onların vatanları. Bakın bir yerin, toprak parçasının sizin vatanınız, yurdunuz olduğunu, artık kendinizi oraya ait hissettiğinizi nasıl anlarsınız, biliyor musunuz? Orada size ait kabirler artıyorsa demek ki artık orayı vatan olarak biliyorsunuz. Anadilinizi orada yaşatıp, orada bir edebiyat oluşturabiliyorsanız artık orayı vatan olarak biliyorsunuz. Edebiyat dilin süsüdür, aynı zamanda dili yaşatır da. Bu kapsamda Avrupa'da bu ikisinin de son yıllarda yavaş yavaş da olsa oluştuğunu görebiliyoruz. Biz vatandaşlarımızın her zaman Türkiye'nin arkalarında olduğu-

nu bilmelerini istiyoruz. Lobicilik faaliyetleri bizim için çok önemli. Vatandaşlarımızın karışmış oldukları hariz diaspolaların PKK'ya muzahir, FETÖ'ye muzahir grupların yapmış oldukları çalışmalar var. Sözde Ermeni soykırımı söylemleri de bunlardan bir tanesi. Bu tür tahrik ve yönlendirmelere yönelik de vatandaşlarımızın yalnız olmadıklarını belirtmek isteriz. Bu konuların hepsiyle alakalı özel çalışmalarımız var.

Türkiye burslarının küresel bir eğitim markasına dönüşümünden biraz bahsetsek?

Türkiye burslarının geldiği noktadan gurur duyuyoruz. Geçtiğimiz günlerde sosyal medyada bir kullanıcı hesabı, uluslararası öğrenciler için en revaçta olan burs programları başlığıyla bir fload yapmış. Fullbrigt bursu, Çin, Alman, Fransız, Japon bursundan bahsediyor. Altıncı sırada Türkiye bursları var. Türkiye bursları Türkiye'nin artık önemli bir eğitim diplomasisi argümanı. Uluslararası öğrenci kavramı her ne kadar modern döneme has bir kavram olarak gözüксе de tarihin her döneminde ilim talep eden kişiler, talebeler yollara düşüp bir alim ya da üstadın dizinin dibine gitmiştir. Eskiden "öğretici" merkezli bir sistem olduğu için nerede hangi ekol varsa oraya gidip oradan eğitim almak söz konusu idi. Şam, Endülüs, Bağdat, Semerkant, Buhara, İstanbul bunların her biri ilim merkezleriydi. Dolayısıyla ilim talep etmenin esasında uluslararası öğrencilik ve seyahat var. Osmanlının son dönemlerinde de Jön Türkler başta olmak üzere pek çok kişi Fransa'ya gidiyordu. Orada bir bilgi birikimi ve akademik bir üretim vardı. 18. yy.'ın başından itibaren İngiltere ön plana çıktı. 20. yy.'ın özellikle ikinci yarısından sonra Amerika'nın eğitim konusunda öne çıktığını, dünyanın en iyi beyinleri, farklı kategorilerde en başarılı çocukları ve akademisyenleri için bir cazibe merkezi haline geldiğini görüyoruz. Üretilen bilgi gün sonunda önce oraya fayda sağlıyor ve dünyaya oradan yayılıyor.

Tüm bunlardan yola çıkarsak eğer biz Türkiye olarak bir iddia ortaya koyuyorsak tabii ki uluslararası eğitim de bunun önemli bir sac ayağı olmalıdır. Burada üniversitelerin

Bizim öncelikli hedefimiz yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın Türkiye'ye olan aidiyetlerini kaybetmemeleri ve kendilerini yalnız hissetmemelerini sağlamak.

uluslararasılaşmasını, Maarif vakfımızın farklı bölgelerdeki eğitim faaliyetlerini çok kıymetli buluyorum. Bunların içerisinde uluslararası öğrenci hareketliliği de merkezi bir yerde. YTB'nin Türkiye bursları, devletin resmi eğitim desteğini öğrencilere sağlayan bir burs programı. İlk başladığımızda Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısı toplamda 21 bin civarındaydı, 6 bin civarı burslu idi. Şu an 15 bine yakın burslu öğrenci var. Türkiye'deki öğrenci sayısı 336 bin. Bursların tanıtımı, eğitim faaliyetlerimizin niteliği eğitim konusunda ülkemize rağbeti artırdı. Dünyanın 172 ülkesinden öğrencimiz var. Ben bu burs programını ve Türkiye'deki genel uluslararası öğrenci hareketliliğini önemsiyorum. Bir defa birbirimizi, farklı kültürleri tanıyoruz. Türk

kültürü tanınıyor. Öğrencilerin büyük bir kısmı ülkemize muhabbet duyarak ayrılıyor. Biz bunun faydasını göreceğiz. Şimdiden görmeye başladık. Eğitim çok önemli bir enstrüman. Türkiye'deki Uluslararası öğrenci hareketliliği büyük Türkiye'nin önemli stratejik vizyonlarından bir tanesi. Türk devletinin devlet aklı nerede müşahhas halde görülebilir diye sorarsanız bir tanesi de Türkiye burslarıdır. Bunun stratejik bir adım olduğunu düşünüyorum. Burslar sürekli geliştirilmesi gereken süreçleri içeriyor. Ülke çeşitlendirmesi, düzey çeşitlendirmesi, ortak burs programlarıyla ilgili çalışmalar yürütüyoruz. Bizim için bursu hak eden öğrencinin gelmesi mutlak surette önem teşkil ediyor. Pek çok kriterlerimiz var ama öncelikli olarak üç konuda eleme yapıyoruz. İlk elemelerde sisteme başvuruda temel başarı kriterlerine bakıyoruz. 100 üzerinden 70 puan ortalamasının altındaki hiçbir öğrenci başvuru yapamıyor. Tıp ve mühendislik gibi alanlara başvuru için istediğimiz başarı oranı ise % 90. Yaş kriterimiz var. 21 yaşın üstündeki hiçbir öğrenci lisans programına, 30 yaşın üstündeki hiçbir öğrenci lisans programına, 35 yaş üstündeki hiçbir öğrenci doktora programına başvuramıyor. Bölge ve ülke dağılımlarımız var ayrıca. İkinci kısımda öğrencinin diploma notu, niyet mektubu, sertifikaları, referansları değerlendiriliyor. Lisans üstü çalışmalarda, çalışılmak istenen konu ile lisans eğitimi uyuyor mu ona bakıyoruz. Her ülke için ayrı stratejilerimiz var. Bu strate-

Türk devletinin devlet akli nerede müşahhas halde görülebilir diye sorarsanız bir tanesi de Türkiye burslarıdır.

jiler çerçevesinde belirlediğimiz kontenjanlar var. Üçüncü aşama ise yüz yüze mülakat. Mülakattan önce her öğrenciye kırk soruluk bir sınav yapıyoruz. Mülakat notu belirlendikten sonra da bu öğrenci acaba kendi ülkesinde sınav girmiş mi, kaç puan almış, uluslararası sınav puanları var mı bunlara bakıyoruz. Tabii her ülke için de belirlenen bir kontenjan var. Bazen aynı ülkeden belirli bir bölüme çok başvuru oluyor, böyle durumlarda çok başarılı öğrencileri aynı bölüme yerleştiremiyoruz. Türkiye'nin burs verdiğimiz ülkelerle ikili ilişkilerine, siyasi, iktisadi, kültürel, toplumsal ilişkilerine bakıyoruz. O ülkedeki etnik mezhep, dini dağılımına dikkat ediyoruz. Çeşitliliği sağlamak için, ülkeler tüm renkleriyle Türkiye'de temsil edilebilsin diye gayret sarf ediyoruz. Çok katmanlı bir öğrenci seçim sürecimiz var. 170 ülkeden yaklaşık 4 bin başarılı öğrenci almaya gayret ediyoruz.

YTB'nin herhangi bir faaliyeti söz konusu olduğunda ülkelerin beklentileri farklı olabilir ya da o ülkedeki toplulukların ihtiyaçları da farklı olabilir. YTB ülkede program uygulayacağı zaman ülke ihtiyaçlarını belirlemek üzere bir ön araştırma yapıyor mu? YTB'nin kurumsal yapısından bahsedeyim. Bizim ülkelerde temsilcilik ofislerimiz yok. Biz saha ziyaretleri yapıyor ve proje desteklerinde bulunuyoruz. Burs konusunda her ülke için ayrı stratejimiz var. Ülkelerde uygulayacağımız projelerde ise projenin kapsamı te-

matik oluyor. Gençlik çalışmaları, akademik çalışmalar ya da spesifik konular... Her ülkenin kendi şartları çerçevesinde bunu değerlendiriyoruz. Faaliyet yürüttüğümüz Balkanlar, Türk Dünyası, Kafkaslar, Kuzey Afrika... bu ülkelerde uzun süreler çalıştığımız için bu ülkelerin kendine has dengesini az çok biliyoruz. Tüm faaliyetlerimizi yürütürken Türkiye'nin ilgili kurumları -Dış İşleri Bakanlığımız, TİKA, YEE, Maarif- ile tam bir koordinasyon içindeyiz.

YTB'nin faaliyetleri politik düzeyde nasıl karşılanıyor?

Bölgeden bölgeye değişiyor. Uluslararası öğrencilerin burslandırılması sempatik bir iş. Ülkelerde sıcak karşılanıyor. Ülkelerdeki vatandaşlarımızın menfaatini gözetken bir yaklaşım sergiliyoruz. Olmamız gerektiği kadar, görünmemiz gerektiği kadar duruyoruz, bu da ilişkilerimizi dengeli tutuyor.

Dünyanın farklı yerlerindeki insanlara yönelik faaliyetler yürüten bir kurum olarak insanlardan ilginç olabilecek geri dönüşler alıyor musunuz?

Uzun süredir aynı konumda olunca yıllar önce bir ülkede tanıştığım biri başka bir yerde karşıma çıkıyor ve lise yıllarında bir pro-

jemizde bulunduğunu ve sonrasında YTB bursuyla üniversite mezunu olduğunu ifade ediyor. Bizi gururlandıran pek çok olayla karşılaşılıyor. Örneğin Kosova'nın ücrâ köylerine gittiğimizde bizi bağrılarına basıyorlar. Özellikle Avrupa'daki Türkler çok duygusal. Benim bir rutinim var. Her gittiğim yerde birinci nesil göçmen vatandaşlarımızı ziyaret etmek isterim. Bir büyüğümüzün evine gidip elini öpmek, onların hatıralarını dinlemek, zorlukları nasıl aştıklarını dinlemek güzel oluyor. İki sene önce birinci nesilden altmış büyüğümüzde bir program hazırladık, sözlü tarih çalışması yaptık.

Maaarif Vakfı'yla ne tür iş birlikleriniz var?

Maarif Vakfımız özellikle 2016 sonrası çok hızlı bir şekilde örgütlendi. 50 binden fazla öğrencimiz var. Ülke ziyaretlerimde özellikle Maarif Vakfı okullarını ziyaret etmeye gayret ediyorum. Bu okullarda görev alan öğretmenlerimiz, idarecilerimiz için motivasyon oluyor. Gün geçtikçe eğitimin niteliğinin arttığını görüyoruz. İlkokuldan lise sona kadar farklı ülkelerde yürütülen eğitim faaliyetlerini takip ediyorum. Maarif vakfı okullarından mezun olup Türkiye'ye kendi imkanlarıyla gelen öğrencilerin üniversite harçları devletimizin vermiş olduğu yetki çerçevesinde YTB tarafından karşılanıyor. Yine Maarif okullarından mezun olan en başarılı üç öğrenciyi direkt burslandırırken ilk on öğrenciyi de mülakata kabul ediyoruz. Üçüncü bir iş birliği alanımız da, Maarif Vakfımızın öğretmen yetiştirmek istediği alanlar ve ülkelerle ilgili. Maarif tarafından başarılı bulunan ve önerilen öğrencileri kendi ülkelerindeki Maarif okullarında öğretmen olarak istihdam edilebilmeleri için burslarımızla destekliyor ve öğretmen yetiştiriyoruz. İş birliklerimizden çok memnunuz, bunları geliştirmeye devam edeceğiz. Ben Vakfımızın değerli başkanı Bırol Bey başta olmak üzere, Mütevelli heyeti üyelerine, yönetim kurulu üyelerine, tüm hocalarımıza, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Abdullah Bey biz de söyleşimizde vermiş olduğunuz değerli bilgiler için teşekkür ederiz.

Röportaj
Zeynep Asude Atalay

AYAAN MOHAMMED ABDI / SOMALI

SAID FOFANA / GINE

TÜRKİYE'DE ÖĞRENCİ OLMAK

YÖK verilerine göre 2024 yılı itibariyle 336.366 uluslararası öğrenci Türkiye'de eğitim görüyor. Türkiye uluslararası öğrenci çekme konusunda son yıllarda öne çıkan ülkelerden biri. Dünyanın farklı ülkelerinden çok sayıda öğrenci farklı nedenlerle üniversite eğitimi için Türkiye'yi tercih ediyor. Bu sayımızda kapak konumuzun da içeriğine uygun olarak ülkemizde eğitim gören öğrencilerin Türkiye'deki eğitim deneyimlerini sizlerle paylaşmak istedik.

AYAAN MOHAMMED ABDİ:

“Benim kişiliğim tamamen Türkiye’de oluştu, ondan önce sadece küçük bir kızdım.”

Ayaan Muhammed Abdi eğitim için Somali’den Türkiye’ye gelen öğrencilerden biri. 2017 yılında lise eğitimiyle başlayan serüvenine Marmara Üniversitesi eğitim fakültesi matematik öğretmenliği bölümüyle devam ediyor. Türkiye’de geçirdiği süre 8 yılı buluyor ve bu sürede Türkiye, Türk kültürü ve eğitim sistemi hakkında oldukça yeterli bir deneye sahip.

Türkiye’ye geldiğinde 14 yaşındaymış **Ayaan**. Ailesinin yönlendirmesi bu kararda etkili olmuş. Türk diline ilgi duyduğundan

üniversite eğitimine de Türkiye’de devam etmek istemiş.

Savaş ve terörün gölgesinde sürekli yer değiştirmek zorunda kaldıkları bir karmanın içinden Türkiye’ye gelince rahat bir nefes aldığını söylüyor Ayaan. O kargaşadan sonra kalabalık olmasına rağmen İstanbul bile ona çok sakin bir şehir gibi gelmiş. En azından güvenlik kaygısını geride bırakabilmiş.

Ayaan Türkiye’ye gelmeden önce Türk kültürüne çok da yabancı olmadığını söylüyor. Somali’de Diyanet Vakfına bağlı bir

Türk okulunda eğitim aldığından en azından günlük konuşmada çok kullanılan kelimelere zaten aşina olduğunu belirtiyor.

Türkiye’nin Müslüman bir ülke olması Ayaan’ın kültürel açıdan ülkeye uyum sağlamasını kolaylaştırmış. Ancak yadırgadığı durumlar da olmuş. Türkiye hakkında ilk izlenimlerini şu sözlerle aktarıyor Ayaan:

“Her iki ülke de Müslüman olduğu için kültürel açıdan çok zorlanmadım. Eğer Avrupa’ya gitmiş olsaydım belki daha farklı hissederdim. Ancak burada sadece insanların giyimi biraz farklıydı. Örneğin, ülkemde kadınlar genelde daha kapalı giyiniyorlar, Türkiye’de ise daha açık giyinen kadınlar görmek ilk başta beni şaşırttı. Sigara içen kadınlar görmek de beni oldukça şaşırtmıştı ama zamanla bu tür şeylere alıştım.”

Gurbete çıkan her insanın en çok sorun yaşadığı konu elbette yemek. Ayaan da Somali’nin yoğun baharatlı yemeklerinden sonra Türk yemeklerine başta alışamamış. Özellikle Patlıcana hiç anlam verememiş. Ama zamanla Türk yemeklerini sevmeye başlamış.

Matematik öğretmenliği’ni seçme sürecini ise şu sözlerle anlatıyor Ayaan:

“Ashında matematik öğretmenliği benim ilk tercihim değildi. Marmara Üniversitesi’ne kaydolduğumda kafamda birkaç farklı bölüm vardı. Fizik, bilgisayar ve matematik öğretmenliği arasında kaldım ve sonunda matematikçi seçtim. Küçükliğümden beri matematikle aram iyiydi ve lisede de matematiğe yoğun bir şekilde odaklanıyordum, bu yüzden matematik öğretmenliğini tercih ettim.”

Türkiye’de çok güzel dostlar edinmiş Ayaan, farklı ülkelerden gelen pek çok insanla tanışma fırsatı bulmuş.

“Türkiye’deyken farklı ülkelere gelen birçok insanla tanıştım. İlk senemde Türk öğrencilerle aynı odada kaldım. Onlar hızlı Türkçe konuşuyorlardı ve anlamakta zorlanıyordum ama bu da benim Türkçemi geliştirmeme yardımcı oldu. Aynı zamanda birçok farklı ülkeden insanlarla arkadaş oldum. Türkiye’de geçirdiğim bu yıllar bana insanlarla iletişim kurma konusunda büyük bir deneyim kazandırdı.”

Türkiye’de geçirdiği yılların ileriki hayatında kariyerine olumlu katkılar yapacağını düşünüyor Ayaan. Türkiye’de edindiği tecrübenin zorluklarla başa çıkma, kişisel gelişim ve hem de farklı kültürlerden insanlarla

iletişim becerisi açısından yeteneklerini geliştirdiğini ifade ediyor.

Eğitimini tamamladıktan sonra ülkesine dönmeyi ve ülkesindeki çocukların eğitimi için çalışmayı hedefleyen Ayaan geleceğe daha umutla bakabildiğini belirtiyor.

Ayaan yurt dışında eğitim almak isteyen Somalili öğrencilere Türkiye'yi tavsiye ediyor ancak dil konusunda kendilerini hazırlamaları gerektiği konusunda da uyarılarda bulunuyor. Ayaan, "Somali'deki bazı öğrenciler için İngilizce konuşulan bir ülkede eğitim almak daha kolay olabilir. Ancak, karakteri güçlü olan ve zorluklara göğüs gerebilecek insanlar Türkiye'de çok şey kazanabilirler." Türkiye'de eğitim almanın kazanımlarına dikkat çekiyor.

Üniversite eğitiminin yanında Türkiye'nin kurslar ve sosyal ilişkiler bağlamında çok güzel fırsatlar sunduğunu belirten Ayaan, uluslararası öğrenciler için Türkiye'nin iyi bir seçenek olduğunu altını çiziyor.

SAİD FOFANA:

"Türkiye'deki eğitimim, farklı kültürlerle bir araya gelerek hayata bakış açımı zenginleştirdi ve beni daha evrensel düşünebilen bir birey haline getirdi."

Son yıllarda özellikle Afrika ülkelerinden Türkiye'de eğitim almak isteyen öğrencilerin sayısında ciddi bir artış var. Çok sayıda Afrikalı öğrenci bu amaçla Türkiye'ye geliyor. Gineli Said Fofana da onlardan biri.

Yurt dışında okuma fikri Said'in aklında hep varmış ama başlangıçta Türkiye'nin sağladığı imkanlardan bihabermiş. Türkiye'nin yurt dışından gelen öğrencilere sağladığı burs imkanı hayatı değiştirmiş. Maarif Vakfının eğitim faaliyeti yürüttüğü ülkelerde çalışacak Türkçe öğretmeni yetiştirmek üzere eğitim bursu sağlaması onun Türkçe Öğretmenliği bölümünü seçmesini etkili olmuş.

Türkiye'ye gelmeden önce Türkler ve Türk kültürü hakkında çok fazla bilgisi olmadığını söylüyor Said:

"Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye'yi pek tanııyordum. Burada yaşayan insanları. Ama geldikten sonra Türklerin Arap olmadığını öğrendim. İlk günlerde biraz zorluk çektim çünkü Türkçe kelimeleri anlamakta zorlanıyordum."

Said'in Türkçeyi son derece akıcı ve kelimeleri özenle seçerek konuşması dikkatini çekiyor. Bunu nasıl başardığını sorduğumda, zamanla Türk insanını ve Türk kültürünü çok sevdiğini ve burada edindiği sıkı arkadaşlıkların Türkçe öğrenmesini kolaylaştırdığını ifade ediyor.

Said en çok Türkiye'nin tarihi zenginlikleri ve mimari yapılarından etkilendiğini belirtiyor. Zengin ve çok çeşitli bir yemek

kültürüne sahip olması Türkiye'nin en beğendiği özellikleri arasında.

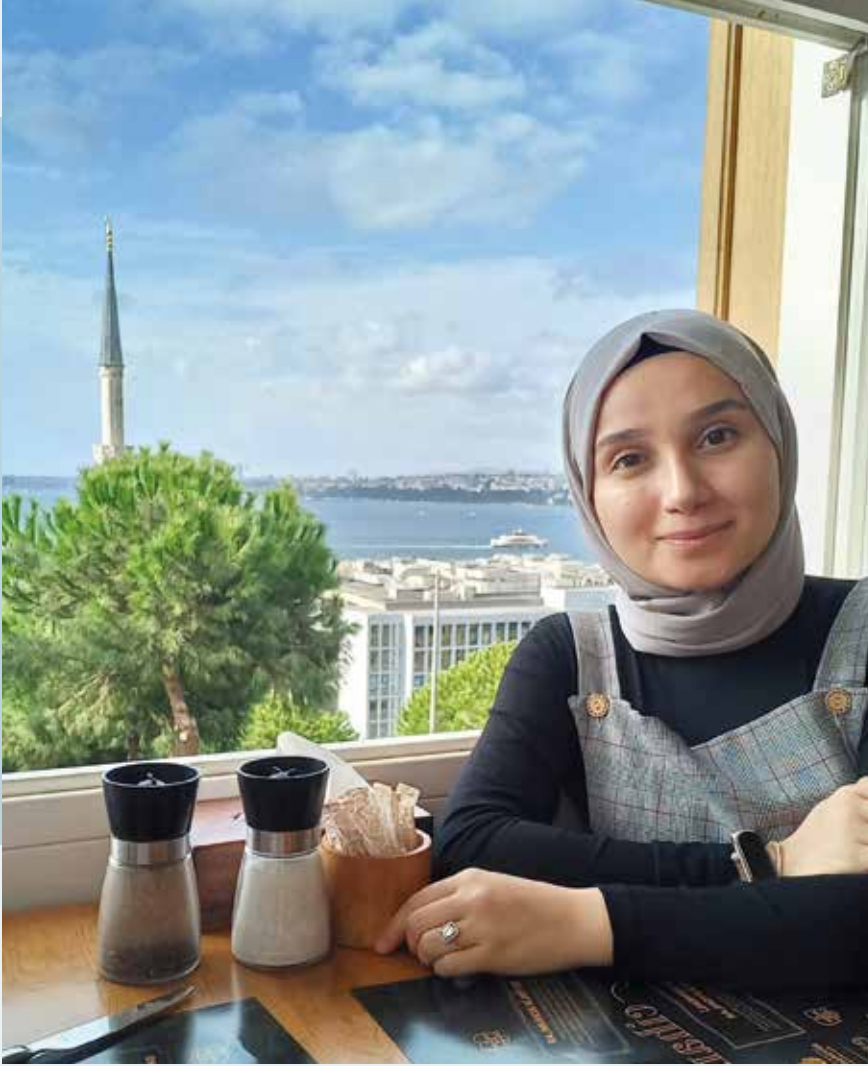
Eğitimini tamamladığında ülkesine dönmek ve orada Gineli çocuklara Türkçe öğretmek Said'in en büyük ideali: "Eğitimimi tamamladıktan sonra ülkeme dönmek, öğrendiğim bilgilerle ülkemdeki çocuklara yararlı olmak en büyük arzumdur. Zaman zaman Türkiye'yi ziyaret etmeyi de çok istiyorum."

Türkiye'de okumak Said'in hayatında çok şey değiştirmiş. Farklılıklara kucak açması, insanların dostluğa önem vermeleri ve içten olmaları Said'i çok etkilemiş. Said başta Gine'li öğrenciler olmak üzere bütün dünyadan öğrencileri Türkiye'de okumaya davet ediyor.

ZARİFE İBRHAMLI:

“Yurt dışında yaşamak, kendi ayaklarım üzerinde durmayı öğrenmemi sağladı.”

de kültürel yakınlık. Aynı milletten olmak Zarife'nin eğitim hayatını kolaylaştıran bir unsura dönüşmüş.

Bu yakınlığın etkisiyle Zarife yurt dışı eğitimi için zaten Türkiye'den başka bir ülkede okumayı düşünmemiş.

“Türkiye dışında başka bir ülkeyi düşünmemiştim. Dediğim gibi, abimin buradaki deneyimleri beni etkiledi. Kültürel olarak Türkiye'ye çok aşinaydım; Azerbaycan'da Türk dizilerini izliyorduk. İstanbul'u araştırdım, annem de oraya gitmemi önerdi. Okumak için en uygun yerin burası olacağını düşündüm.”

Zarife Türkiye'de yaşadığı deneyimin onun hayatını son derece olumlu etkilediğinden bahsederken gözleri ışıltıyor. Gerçekten Türkiye ve Türk halkı onda unutulmaz hatıralar bırakmış. Yurt dışında yaşamının hayata bakışında yaptığı olumlu değişiklikleri şöyle ifade ediyor:

“Yurt dışında yaşamak, kendi ayaklarının üzerinde durmayı öğrenmemi sağladı. Ailemden uzakta olmak zordu, ama olumlu tarafından bakarsak burada edindiğim tecrübe kendime olan güvenimin artmasını sağladı. Farklı kültürleri tanımak da kişisel gelişimime katkıda bulundu.”

Zarife sağladığı imkanlar düşünüldüğünde Türkiye'nin uluslararası öğrenciler açısından iyi bir tercih olabileceğinin altını çiziyor ve yabancı öğrencilere Türkiye'yi tavsiye ediyor:

“Türkiye kesinlikle eğitim almak için tavsiye edilebilecek bir ülke. Türkiye'de eğitim almak, kariyer için iyi bir fırsat. Burada birçok imkân var ve yabancı öğrenciler çok destekleniyor.”

Son dönemde Türkiye'nin Türk dünyasına yönelik açılımları ve Türk devletlerinin bir birlik oluşturma yolunda girişimleri Türk Cumhuriyetlerinden öğrenciler için Türkiye'yi tercih edilen bir eğitim destinasyonu haline getirmiş durumda. Zarife, eğitim hayatını Türkiye'de sürdüren pırıl pırıl bir genç kız. Diyanet

Vakfı bursuyla Bahçelievler Şehit Mehmet Kara Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde başlayan eğitimi Marmara Üniversitesi matematik öğretmenliği bölümüyle devam etmiş.

Daha önce ağabeyinin Türkiye'de okuması ve müspet intibaları onun eğitim için Türkiye'yi seçmesinde etkili olmuş. Türkiye'yi tercih etme sebeplerinden biri

SULAIMAN GARBA USMAN:

*“Burada her şey daha ulaşılabilir;
projelerimi hayata geçirme şansım arttı.”*

Nijeryalı Sulaiman Garba Usman Türkiye’de üniversite okumaya ağabeyinin yönlendirmesiyle karar vermiş. Türkiye’yi çok seven ve Türkiye hakkında çok fazla araştırma yapan ağabeyi Türkçe öğrenmeye başlamış ve Sulaiman’ı Türkiye’de okumaya ikna etmiş.

Sulaiman Türkiye’ye gelince ilk iş Türkçe öğrenmeye başlamış. Dersler almış. İlk başlarda Türkçe öğrenmekte bir hayli zorlanmış.

“Ben, gelince ilk gün hemen ders almaya başladım. Türkçeyi öğrenmek başlangıçta zordu ama sonra alıştım. İl başlarda derslerde kimseyle iletişim kuramadım. Ama zamanla anlama ve konuşma becerim gelişti.”

Sulaiman Türkiye’de yaşamaktan çok memnun olduğunu dile getiriyor. Eğitim hayatına Konya’da başlasa da Antalya ve Bursa’yı da çok seviyor. Özellikle Antalya’nın denizine ve yeşil doğasına hayranlığını ifade ediyor.

Bilgisayar mühendisliği ya da elektronik mühendisliği alanlarında ilerlemek Suleiman’ın en büyük hayali.

Türkiye’deki eğitim sistemi ile Nijerya eğitim sistemi arasında önemli farklar olduğunu belirtiyor Suleiman: **“Nijerya’da eğitim sistemi biraz karmaşık. İlkokul 6 yıl, ortaokul 3 yıl ve lise 3 yıl sürüyor. Tıp gibi sayısal alanlarda eğitim almak için farklı sınavlara girmek gerekiyor. Ancak Türkiye’ye geldiğimde bu sistemin ne kadar farklı olduğunu gördüm.”**

Nijerya’da en çok matematik derslerinde zorlanıyormuş Suleiman. Matematik konusunda yaşadığı zorluk Türkiye’ye geldikten sonra da ilk başlarda devam etmiş. Zamanla matematikten soğumuş ve sosyal bilimlere ilgi duymaya başlamış. Ancak Türkiye’de bu konudaki zorlukları yavaş yavaş aşmaya başlamış. Teknoloji ve bilgisayar alanında kurslara katılarak kendisini geliştirmiş.

Farklı alanlarda kurslara katılabiliyor olmak Suleiman’a göre Türkiye’de okuma-

nın en büyük avantajlarından biri. Suleiman bu kursların yararını şöyle ifade ediyor: **“Beni daha bağımsız hale getiriyor. Nijerya’da bu kadar çok seçenek yoktu. Burada projeler üzerinde çalışmak çok daha kolay.”**

Türkiye’de okumaktan son derece memnun olduğunu ifade eden Süleyman bu memnuniyetini ve gerekçelerini şu sözlerle anlatıyor: **“Türkiye’de okumaktan çok memnunum. Hem akademik olarak hem de kişisel gelişim açısından birçok fırsat buldum. Ayrıca burada eğitim sistemi daha destekleyici.”**

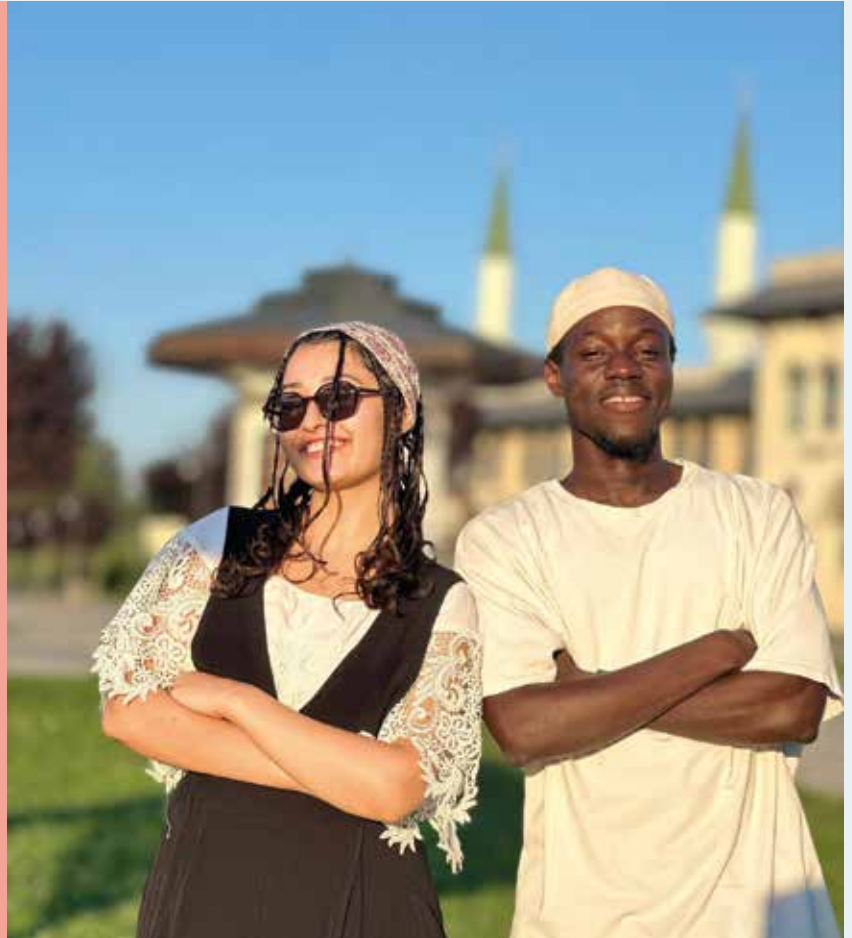
Türkiye ve Nijerya halkı arasındaki kültürel farklılıklar ilk başlarda Suleiman için

de sorun olmuş. Türk yemeklerini çok sevse de kahvaltıda onca yiyeceğin bulunmasına hala anlam veremediğini söylüyor. Genel olarak Türk mutfağında çok fazla alternatif olmasının ise hayatı kolaylaştıran bir yönü olduğuna dikkat çekiyor. **“Yemek kültürü oldukça farklı. Türkiye’de çeşitlilik fazla, her bölgede farklı tatlar var.”**

Nijerya’ya kıyasla ulaşım sistemlerinin çok daha gelişmiş olması Suleiman’a göre büyük bir avantaj sağlıyor.

Türkleri çok sevdiğini söyleyen Suleiman’ı Türklerin misafirperverlikleri çok etkilemiş. Ancak samimiyet açısından Konya insanını farklı bir yere konumlandırıyor.

Eğitim hayatı sona erdiğinde memleketine dönüp ülkesine hizmet etmek Suleiman’ın en büyük hedefi. Türkiye’nin uluslararası öğrenciler için çok iyi fırsatlar sunduğunu dile getiren Suleiman tüm dünyadan öğrencileri Türkiye’de eğitim imkanlarını araştırmaya çağırıyor.

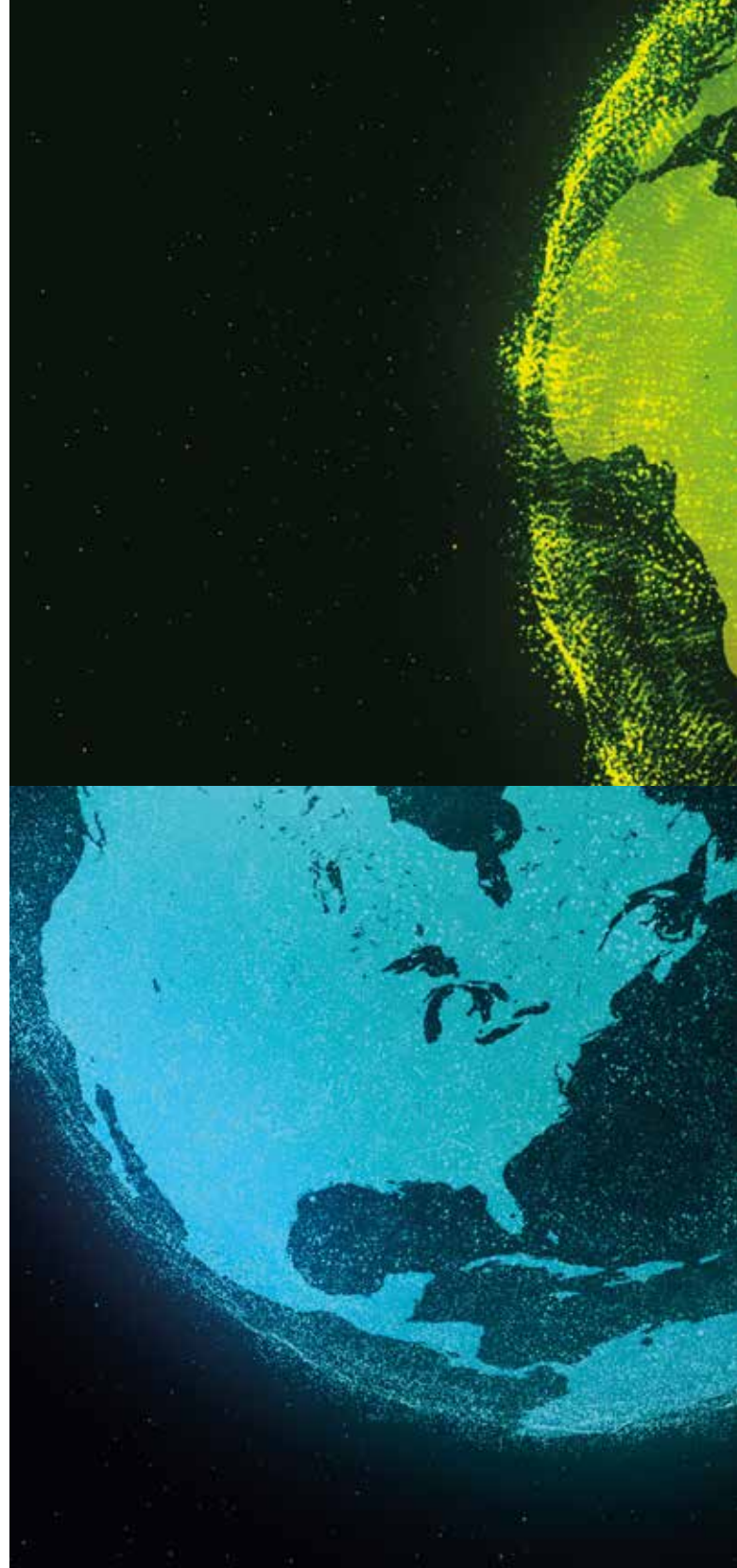

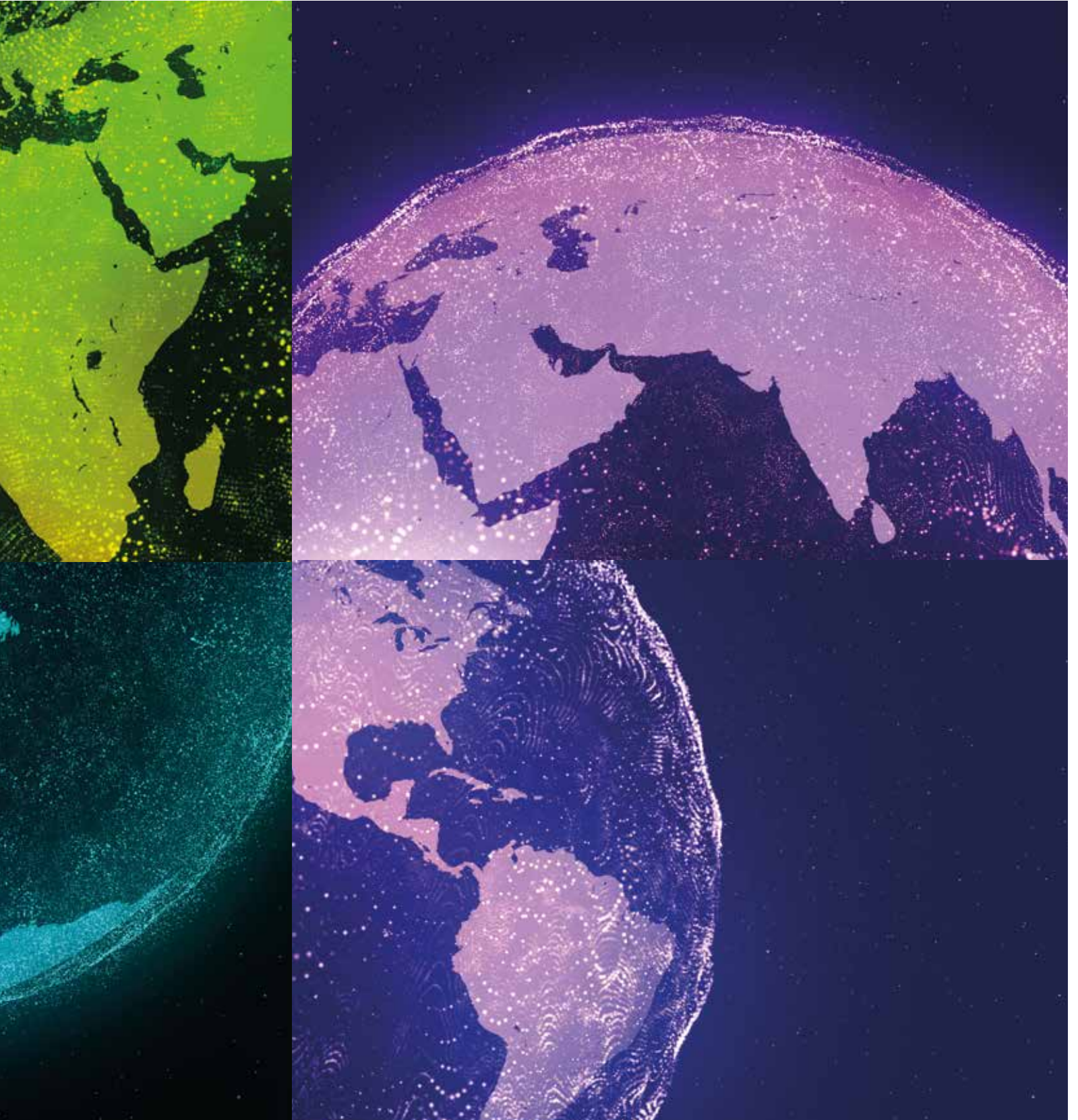

PROF.
MARK WINTERBOTTOM

Digital Çağın
Beklentileri ve
**Eğitimin
Amacı**

Eğer yanlış bir hedefe odaklanmışsak ve eğitimin amacını giderek daha fazla ekonomik terimlerle düşünüyorsak, o zaman eğitimin kalitesini bu terimlerle yargulamaya başlamamız hiç de şaşırtıcı değil. Bunun büyük bir sorun olduğunu düşünüyorum.

Geçenlerde Londra'daki UCL'de eğitim profesörü olan Michael Rice'ın bir yazısını okudum. Oldukça entegre olmuş ve küreselleşmiş bir dünyada teknolojik ilerlemelerin hızından bahisle, dünyanın derin bir şekilde parçalanmış olduğunu, bununla birlikte dünya genelinde farklı ülkelerden birbirleriyle iletişim kurabilen insanların sayısındaki artışa dikkat çekiyordu.

Bilgiye, hizmete, herhangi bir ürüne artık anında erişebiliyor insanlar. Bu teknolojiler seyahat zorunluluğu olmadan erişebilirliği, mobilitayı ve insanlar arasındaki etkileşimi kolaylaştırıyor. Bu durum esas olarak, küresel rekabeti kızıştıran etkiye sahiptir. Rekabet genişleyip büyüdükçe çocuklarınızı ve onların gelecekte karşılaşacakları dünyayı düşünmemiz gerekiyor. Çocuklar küreselleşen dünyada hem kendileri hem de ülkeleri için bir yarışa girmek zorunda kalacaklar.

EĞİTİMİN NİTELİĞİ EKONOMİK GETİRİSİYLE ÖLÇÜLEBİLİR Mİ?

Eğitim sistemlerinin değerlendirilmesinde TIMSS ve PISA'nın giderek önem kazandığını hepimiz biliyoruz. Bazı ülkelerin çocuklarına yönelik isteklerini nasıl tanımladıklarına baktığımızda teknoloji eğitimiyle ilgili hususları görebilirsiniz. Bir fen bilgisi öğretmeni olarak ben de fen ve teknoloji eğitimi alanında çalıştım. Bu konuda düşünürken ülkelerin beklentilerini ortaya koyan literatüre bakmak iyi bir fikir gibi geldi. Örne-

ğin STEM eğitimini destekleyenler, STEM eğitiminin bireylerin ve yetki alanlarının ekonomik felaketten kurtarılmasına ve aslında bireylerin iş ve hizmetler açısından zenginleşmesine imkân sağlayacağını iddia eden bir kurtuluş retoriğini benimsiyor gibi görünüyor. Yani, orada gördüğümüz şey eğitim ekonomi ilişkisine vurgu yapan, aslında tamamıyla ekonomik bir argümandır. Bu bireyin ve ülkenin ekonomisiyle ilgili amaçları öncelleyen bir yaklaşımdır. ABD açısından konuşacak olursak, ülkemizin, ülkenin gelecekteki üretkenliğine katkıda bulunabilecek ve bundan kazanç sağlayabilecek eğitimli genç vatandaşlara ihtiyacı var. Artık bu cümlede verimliliğin sadece ekonomik bir anlamı olduğunu düşünüyorum. Bir öğrencinin STEM'le bu üretkenliğe katılabileceği ve bu üretkenlikten yararlanabileceği fikrine sahibiz. Bu nedenle genç Amerikalıların teknoloji veya STEM becerisine sahip olacak şekilde eğitilmeleri konusunda bir ön kabulümüz var. Dolayısıyla, eğer yanlış bir hedefe odaklanmıştık

BİRAZ DAHA İLERİ GİDERSEK, BİREYİN EĞİTİMLE KENDİSİNE SAĞLAYACAĞI KATKININ VE EĞİTİMİN ÇIKTILARININ EKONOMİK KRİTERLERLE ÖLÇÜLDÜĞÜ BİR DÜNYAYA DOĞRU GİDİYORUZ. PEKİ BU DURUMDA TOPLUMA YAPTIĞIMIZ KATKI NE OLACAK?

ve eğitimin amacını giderek daha fazla ekonomik terimlerle düşünüyorsak, o zaman eğitimin kalitesini bu terimlerle yargulamaya başlamamız hiç de şaşırtıcı değil. Bunun büyük bir sorun olduğunu düşünüyorum. Çünkü, bu durum bizi çocuklarımızı bütünsel değerlendirmeden alıkoyuyor ve çocuklarımızın eğitimine mekanik, eğlence odaklı bir anlayışla yaklaşmamıza zemin hazırlıyor. Bu noktada, eğitimin ne için olduğuna dair fikirlerimizi test etmek ve eğitimin ne için olduğuna dair bu fikirlerden birkaçı hakkında düşüncelerimi paylaşmak istiyorum.

Yani, eğer konu ekonomik refahı arttırmaksa, o zaman bu bizim için aslında ne anlama geliyor? Bu, her şeyden önce sınav sonuçlarına odaklı bir eğitim siste-

miyle devam edeceğimiz ve daha geniş kapsamlı bütünsel bir eğitim alma şansını yitirdiğimiz anlamına geliyor. Biraz daha ileri gidersek, bireyin eğitimle kendisine sağlayacağı katkının ve eğitimin çıktılarının ekonomik kriterlerle ölçüldüğü bir dünyaya doğru gidiyoruz. Peki bu durumda topluma yaptığımız katkı ne olacak?

ÇOCUKLARIMIZI GELECEĞE HAZIRLARKEN TEKNOLOJİDEN NASIL YARARLANABİLİRİZ?

Biz daha ziyade çocuklarımızın ne kazanaacağı ve ne vereceği konusuna odaklanıyoruz. Eğitimin amacını geleceğin teknoloji uzmanı olacak ve bu alanda kariyer yapacak bireyleri yetiştirmek ve çocuklarımızı bu geleceğe hazırlamak olarak görüyoruz.

Belki de teknoloji eğitimini bu şekilde kurulamak faydamıza olacak ve işleyen bir toplum oluşturmamıza katkı sağlayacaktır. Ama hala orada değiliz. Bilim ve Teknoloji eğitimi çocukların kendi deneyimlerinin ötesinde düşünmelerini, bir bilim veya teknoloji topluluğu tarafından üretilen ve genel kabul görmüş bilgiye ulaşmalarını sağlamalıdır.

Öğrencilere yeni düşünme becerileri kazandırmak, güçlü analiz ve açıklama yöntemlerini göstermek, bilgi üzerinde hakimiyet kurmalarını sağlamak, onların eleştireliliğini geliştirmek; elde ettikleri bilgiyle tartışabilmeleri ve bilgiyi takip edebilmeleri için onları güçlendirmek eğitimin hedefi olmalıdır. Bunu yaparsak öğrencilerin bilgileriyle ne yapabilecekleri konusun-

daki ifadelerinin değiştiğini görebileceğimizi düşünüyorum. Eleştirel düşünce, tartışma ortamı, öğrencilerin ilgisi ve katılımı burada önemlidir.

Hodson 2008 yılında; eğitime katı analitik, şüpheci, açık fikirli ve yansıtıcı bir yaklaşıma bağlılığı beraberinde getiren "evrensel eleştirel bilimsel okuryazarlık" terimini kullandı. Kim olduğumuza ve nereden geldiğimize bağlı olarak, bu kavramsallaştırmalara farklı ölçülerde değer verdiğimizizi düşünüyorum. Ancak bence bu tanımlar kesinlikle bütünsel bir çocuk eğitimi çerçevesine çok daha iyi oturuyor. Dolayısıyla, eğer karşımızda bilim okuryazarı bir öğrenci olsaydı, çevrelerindeki dünyayla ilgilenebilirler ve onu anlayabilirler, başkaları tarafından ortaya atılan sorulara ve iddialara şüpheyle yaklaşabilirler ve daha sonra çevreleri hakkında bilinçli kararlar verebilirlerdi.

Bir sonraki adım, öğrencileri, hayatlarını olumlu yöne sevk edecek becerilerle donatmaktır. Onların faydalı yurttaşlar olarak

ÖĞRENCİLERE YENİ
DÜŞÜNME BECERİLERİ
KAZANDIRMAK, GÜÇLÜ
ANALİZ VE AÇIKLAMA
YÖNTEMLERİNİ
GÖSTERMEK, BİLGİ
ÜZERİNDE HÂKİMİYET
KURMALARINI SAĞLAMAK,
ONLARIN ELEŞTİRELLİĞİNİ
GELİŞTİRMEK; ELDE
ETTİKLERİ BİLGİYLE
TARTIŞABİLMELERİ
VE BİLGİYİ TAKİP
EDEBİLMELERİ İÇİN
ONLARI GÜÇLENDİRMEK
EĞİTİMİN HEDEFİ
OLMALIDIR.

vatandaşlık bilinciyle gerçek bir demokratik toplumu sürdürebilmek için belirsiz bir gelecekte yol almalarına yardımcı olmaktadır.

ÖĞRENCİLERE TEKNOLOJİYLE
İLİŞKİLERİNDE REHBERLİK
YAPABİLİRİZ

Öğrencilerin bir şeye ilgi duymaları ve o konuda heyecanlanmaları çok normaldir. Bu nedenle öğrencileri sosyopolitik eylemde değişimin temsilcileri olarak dünyaya dair güvenilir bilgileri elde etmek ve bu bilgileri aktarmaları için donatmak gerekir. Çünkü bilgi modern kültürün bir parçasıdır. Eğitimde ve dünyanın farklı yerlerinde farklı boyutlarda sürmekte olduğunu düşündüğüm değişim çok daha fazlasını içeriyor kuşkusuz. Eğitimin ne işe yaradığını ve eğitim alanında nasıl bir yolun bizi beklediğini söylemem gerekirse, gençlere, eğitimin öğretmenin karar vermesiyle ilgili konuları anlamaları için bir temel sağlamak üzere karşılaştıkları nesnelere, olaylara, olgulara, hikâyelere

PROF. MARK WINTERBOTTOM

Profesör Mark Winterbottom Cambridge Üniversitesi eğitim fakültesi dekan yardımcısıdır. Winterbottom biyoloji öğretmeni eğitiminde özel sorumluluk üstlendiği orta öğretim PGCE öğretmen eğitimi başlangıç kursuna liderlik etmektedir. Araştırma alanları geniş bir yelpazeye yayılan Mark, fen eğitimi, öğretmen eğitimi ve sınıf ortamı konularına odaklanmaktadır. GCSE 11-14. sınıflar ve A düzeyi öğrenciler için ders kitapları kaleme alan Profesör Winterbottom eğitim alanında yüksek lisans öğrencileri ve öğretmenler için de kitap yazmıştır. Mark, Birleşik Krallık ve uluslararası yeterlilikler için GCSE ve A düzeyinde kıdemli bir sınav görevlisidir ve uluslararası düzeyde öğretmenler için düzenli ve sürekli mesleki gelişim kursları düzenlemektedir. Profesör Mark Winterbottom ayrıca Birleşik Krallık'ta ve dünya çapında bir dizi müfredat geliştirme projesinin yanı sıra öğretmen eğitimi ve geliştirme projelerinde yer almıştır.

fikirleri anlamlandırmak için tartışma fırsatı verdik. Pandemi öncesinde bir Tunus Sarayı'nda çok heyecanlı bir deneyim tasarlamıştık. Tunuslu öğrencilerin çoğunlukta olduğu ve siz Türklerle tarihi bağları olan bir grupla çalışmış ve onlardan bu deneyimi kendi kimliklerini anlamlandırmalarına

olanak sağlamak için kullanmak istemiştik. Yaptığımız şey, öğrencilerin kimliklerini anlamlandırmaları için birlikte katılabilecekleri öğrenme etkinlikleri tasarlamak amacıyla bir sorgulama yaklaşımı kullanmaktı. Dolayısıyla, eğitimde teknolojinin rolüne yarar temelinde bir yaklaşım da getirilebilir. Teknoloji, öğrencinin kendisini anlamlı bir şekilde ifade etmesine fayda sağlayabilir. Bu teknolojinin anlamlı ve yararlı kullanımına bir örnektir.

Aynı soruna ChatGPT bağlamında baktığımızda, ödev sorunu yazarsınız ve Chat GPT bir makale verir ve onu teslim ederseniz. Bu öğrencinin kendini anlamlı bir şekilde ifade etmesi için bir fırsat sağlamaz. Çünkü Chat GPT aynı zamanda öğrencilerden ticari fayda sağlayan bir mantık üzerine iş yapıyor. Bununla birlikte, bir öğrenci eve gider ve bir şeyi tam olarak anlamadığını fark ederse ve Chat GPT'den anlamalarına yardımcı olacak bazı açıklamalar isterse, Chat GPT ona önemli fikirleri anlama fırsatı sağlayabilir. Teknolojiyi test ederken ve teknoloji hakkında düşünürken basitçe bunun öğrencilerimize bir şeyi anlamlandırma fırsatı verip vermediğini sorgulamalıyız.

ve tartışmalar hakkında bilginin açıklayıcı gücüne dair bir deneyim sunabilmemize imkan verdiğini söyledim.

Teknolojiye daha fazla kendimizi kapatabileceğimizi ve bunu yaparken de bize çok daha nezih bir ortam sunduğunu düşünerek tavrı belirleyeceğimizi düşünüyorum. En basit düzeyde, bir öğretmenin bir öğrencisine iyi bir şey öğretmesi ve öğrencinin bu konuda pasif değil, aktif düşünmesi, iş birliği içinde öğrenen başka bir öğrenci grubuyla diyaloga girmesi teşvik edilmelidir. Teknoloji bize anlamlı şeyler ortaya koymamız için eşit fırsatlar sunuyor. Karantina sırasındaki deneyimim bunu doğruluyor. Zoom'da öğrencilerimle bir aradaydım. Öğrencilere iş birliği yapma ve öğrenmelerini sağlamaya çalıştığımız temel

**ÖĞRENCİLERİN BİR
ŞEYE İLGİ DUYMALARI
VE O KONUDA
HEYECANLANMALARI
ÇOK NORMALDİR. BU
NEDENLE ÖĞRENCİLERİ
SOSYO-POLİTİK EYLEMDE
DEĞİŞİMİN TEMSİLCİLERİ
OLARAK DÜNYAYA DAİR
GÜVENİLİR BİLGİLERİ ELDE
ETMEK VE BU BİLGİLERİ
AKTARMALARI İÇİN
DONATMAK GEREKİR.**

Umman ziyaretimde zamanın
göreceli olduğunun farkına bir kez daha varıyorum.
İnsanoğlunun hıza ve birbirinin kopyası hayatlar yaşamaya
zorlandığı bir çağda biraz olsun zamanın dışına çıkmak ve
eski devirlerin sükunetini hissetmek istiyorsanız
Umman tam size göre.

Aslı Zeynep Aydın

Eski
zamanların
sükûnetinde
bir masal
diyarı

Ummman Sultanlığı

Ülkeler ve Kültürler

Umman ya da resmi adıyla Umman Sultanlığı, Arap Yarımadası'nın güneydoğusunda yer alan bir Arap ülkesi. Yemen ve Birleşik Arap Emirlikleri ile sınır komşusu olan Umman, bölgenin en zengin ülkeleri arasında bulunuyor. Fakat Umman'da bulunduğunuz süre zarfında zenginlik algısının abartıdan çok uzakta olduğunu görmek mümkün. Umman halkı Batılılaşmaktan ziyade kendi kültürlerini koruyarak modernleşmeyi hedeflediklerini her fırsatta belirtiyorlar. Ülkeye bu bakış açısını getiren Sultan Kabus önemli bir yere sahip. 2020 yılına kadar tahtta kalan sultanın fotoğrafları Umman'ın cadde ve sokaklarında olmur olmaz karşınıza çıkıyor.

Ülkenin kurumsal düzeninde ve eğitim sisteminde İngiliz etkisi hâkim. Örneğin, Umman'ın iki devlet üniversitesinden biri olan Sultan Kabus Üniversitesi İngilizlerle ortak yapılmış ve binalarda İngilizlerin bilgisi dışında herhangi bir değişiklik yapılamıyor. İngiltere, Umman'ın coğrafi konumu sebebiyle ülke ekonomisini stabil tutmaya gayret gösteriyor.

Umman havalimanına indiğim zaman ilk hissettiğim şey sükûnet oluyor.

Umman'da binaların bulunduğu coğrafya ile uyumlu bir kucaklaşma halinde olduğunu görmek beni mutlu ediyor. Binalar çevresiyle kibirli bir yarış halinde değil. Bir şeyleri kanıtlama çabası yok. Doğaya ve çevreye böylesine bilgece bir duyarlılıkla bakmak insanların sakin doğasını besliyor bence.

Belki ülkeye gece indiğim için böyle hissediyorum, saatler ilerledikçe kalabalık artar diyorum fakat hayır. Bu sakinliği dağıtacak en ufak bir hareketlenme çarpıyor gözümü. Hayatın telaşsız, dingin bir kaygısızlıkla yavaş yavaş akması Umman'ın beni en çok şaşırtan ve en hoşuma giden tarafı oldu. Bir gezgin rahatlığıyla mı böyle düşünüyorum, diye soruyorum kendime. Ama Ummanlıların günlük yaşamını gözlemleyen biri derin

**UMMAN'DA TARİHİ
DOKU İÇERİSİNDE
GÜNDELİK YAŞAM UYUM
İÇERİSİNDE DEVAM
EDEBİLİYOR. TARİHİ
ALANLARIN YAPAY
BİR GÖSTERİ ALANINA
DÖNÜŞMEDİĞİ BİR
ORTAMDA BULUNMAK
İÇİMİ RAHATLATIYOR.**

bir sükûnet içerisindeki bu kayıtsızlığı fark edebilir. Bölgede hâkim olan çöl ikliminin bu yavaşlıkta etkisi büyük. Örneğin Umman'da devlet daireleri saat 12.00-16.00 arası tatil. Bu saatler arası o kadar sıcak oluyor ki dışarıya çıkmak ister Ummanlı olun ister turist pek tercih edebileceğiniz bir durum değil.

Umman'a indiğimizde ilk durağımız Nizwa oluyor. Nizwa'da gidilmesi gereken önemli iki yer var: Nizwa Kalesi ve yalnızca cuma günleri cuma namazına kadar açık olan çarşı. Nizwa halkı erkenden çarşıya inip alışverişini yapıyor. Zaten alışveriş Cuma namazına kadar bittiği için çarşıya gitmek isteyenlerin erken saatlerde orada olması gerekiyor. Çarşıda dikkatimi taze meyveler, kurutulmuş balıklar, satıcıların mutlaka kahve ikram etmesi ve hayvan pazarındaki keçilerin bir podyumda sergilenerek alıcılara sunulması dikkatimi çekiyor. Nizwa çarşısı bizim pazarlarımız gibi. Ağırlıklı olarak meyve, sebze, kuruyemiş, helva, hediyelik eşya ve geleneksel bıçaklar satılıyor.

Nizwa'da ikinci durağımız ise Nizwa Kalesi oluyor. Nizwa Kalesi'nde gezerken adeta bir masalın içindeymiş hissi uyanıyor içinizde. Nizwa Kalesi 1650 yılında inşa edilmiş. Mimari açıdan 16. ve 17. Yüzyıl Portekiz mimarisinden etkiler taşıyor. Keleyi gezerken birçok dik merdivenleri tırmanmayı göze almalıyız. Kalede birçok oda bulunuyor. Gelen düşmanlara dökülen kızgın yağ düzeneği hala olduğu gibi muhafaza ediliyor. Kale savunmasında en önemli Kalede savunma tekniklerini anlatan; yanı sıra Umman kültürüne ait objelere ilişkin bilgiler veren panolar gezinizi daha yararlı hale getiriyor. Kalenin surlarına çıktığınızda ise Nizwa şehri her açıdan görülebiliyor. Nizwa Kalesi'nin bahçesinde palmye ağaçlarının altında, bir

zamanlar bahçeyi besleyen antik su kanalları boyunca yürümek, kanalların

Geleneksel kıyafetleriyle Ummanlı küçük bir kız

Umman Sultanlığı
Başkent: Maskat
Yüzölçümü: 309.500 km²

Nüfus: 4,5 milyon (2017)
Para Birimi: Umman Riyali
GSYİH: 75 milyar ABD Doları
 (2019)

Nizwa kalesi civarında hediyelik eşya dükkanları

su dolu olduğu zamanların masalsı güzelliğine dair bir fikir veriyor size.

Nizwa Kalesi'nin bahçesinde Umman'a özgü lezzetlerden biri olan Umman ekmeği (Omani bread) yapılıyor. Hamur çok ince bir biçimde kızgın sacın üzerinde yumurta ile pişiriliyor ve üzerine baharatlar serpiliyor. Çıtır çıtır, yemesi çok keyifli, özgün bir lezzet gerçekten.

Nizwa Kalesi'nde bazı akşamlar erkeklerin şarkı söyleyip danslar eşliğinde kılıç salladığı geleneksel gösteriler yapılıyor. Kalabalık bir topluluğun yaptığı bu gösterinin devamında coşkun sokaklara taşmasını ve söylenen şarkılara insanların eşlik etmesini bekliyorsunuz. Ancak gösteri başladığı yerde son buluyor. Serazad ruhum biraz hayal kırıklığı yaşıyor.

Akşam vaktinde Nizwa sokaklarında dolaşıyoruz. Tatlı bir esintinin geceye eşlik ettiği bu saatlerde Nizwa halkı sokaklarda yürüyerek serinliğin tadını çıkarıyor. Otan-

tık tarzını muhafaza eden bir restorana giriyoruz. Taş bina, dekor, yemekler her şey tam anlamıyla yerel kültürü yansıtıyor. Umman'da bu tarz yerlerin varlığını herhangi bir şey kanıtlamaya çalışmadan sürdürmesini çok kıymetli buluyorum. Bu yüzden de tarihi doku içerisinde gündelik yaşam uyum içerisinde devam edebiliyor. Tarihi alanların yapay bir gösteri alanına dönüşmediği bir ortamda bulunmak içimizi rahatlatıyor.

Ertesi gün "Zaman İçinde Umman Müzesi" (Oman Across Ages Museum) ile güne başlıyoruz. Müzenin konumu Nizwa'nın biraz dışarısında kalıyor. Müze ziyaretçilerini gerçekten sürükleyici bir gezintiye çıkarıyor. Bölgenin 800 yıllık tarihini modern ve interaktif müzecilik anlayışı ile adeta yaşıyorsunuz. Örneğin coğrafyadaki ilk insanların yaşayış tarzını, yaptıkları gemileri üç boyutlu olarak tasarlanan sergi alanlarında gezerken görebiliyorsunuz. İnteraktif oyunlar, gemi yapımından, kale savunması-

na kadar birçok konuda farklı deneyimler yaşamanız için tasarlanmış ve ziyaretçiler bu oyunları oynayıp güzel vakit geçirebiliyorlar. Umman coğrafyasındaki ilk insan izlerinden başlayarak günümüze kadar zaman içinde yaşanan tüm tarihi olayları okuyarak, dinleyerek, yerine göre tecrübe ederek öğrenebiliyorsunuz. "Zaman İçinde Umman Müzesi" modern müzecilik anlayışı ile tasarlanmış örnek ve çağdaş bir müze. Ziyaretçi ve sergi materyalleri arasında cam mahfazaların donuk sınırlarını aşan bir iletişim dili kurmayı başarmışlar.

Müzenin tasarımı da çok özgün. Uçsuz bucaksız dümdüz bir arazide, geometrik dizaynı ile dikkat çekiyor. Biraz araştırma yaptığımda müzenin Al Hajar Dağları ve kanyonlarının sıra dışı doğal güzellikleri ve geometrik formlarından ilham alınarak tasarlandığını öğreniyorum. Çok geniş ve düz bir zemine yayılmış olması da iç mekânın rahat kullanımına imkân sağlamış

Geleneksel bir Umman evi.

Umman'da hurma ve muz bahçeleri çok yaygın. Özel mülk de olsa bu bahçelerde insanlar gelip vakit geçirebiliyorlar. Muz bahçelerinin hemen arkasında artık terk edilmiş diyebileceğimiz bir köy var. Evlerin arasında gezerken hala aktif olan su kanalları gezintinin keyfini artırıyor. Kerpiç evlerin oluşturduğu soft kahverengi ambiyansla tam bir uyum içinde olan koyu kahverengi kapıların ince işçiliğine takılıyor gözüm. Bu coğrafyadaki insanların en önemli ve dekoratif ifade formlarından biri olan kapılar statü göstergesi olmasının yanı sıra misafirperverliğin sembolü olarak da kabul ediliyor. Geleneksel Umman mimarisinde ahşap kapılar, pencereler, çerçeveler Umman halkının mimari zevkini yansıtan estetik detaylar olarak öne çıkıyor. Aynı durumun bizim geleneksel mimarimizde de olduğunu hatırlıyor ve halkların birbirinden habersiz aynı ifade biçimlerine yönelmesini hayret ve hayranlıkla fark ediyorum.

Umman'da ziyaret edilebilecek en güzel mekanlardan biri de Beytül Safa. Bu terk edilmiş köy umman kültürünü tanımak için bir açık hava müzesi olarak dizayn edilmiş. Sahiplerinin müze haline getirdiği geleneksel bir Umman evine giriyoruz. Umman'da geleneksel hayatın bütün ayrıntıla-

rını müzede görmek hatta tecrübe etmek mümkün. Bu müzede de aslında modern müzecilik anlayışına uygun uygulamalar görebilirsiniz. İçerde ziyaretçilere geleneksel usullerle kahve ve Umman ekmeği ikram ediliyor. Kadınların kullandığı esanslar otlar karıştırılarak ziyaretçilerin önünde yapılıyor ve isterseniz bu koku ve tütsüleri satın alabiliyorsunuz.

Beytül Safa'ya benzeyen fakat yaşamın devam ettiği görülmeye değer bir diğer yerleşim yeri Misvah el Ibrîin. Taş evler arasında palmye ağaçları ve havuzlar bölgeyi çok keyifli bir hale getirmiş. Zamanın her coğrafyada farklı ilerlediğini burada bir kez daha kavriyorsunuz.

Nizwa'dan sonra rotamız başkent Maskat. Öncelikle Sultan Kabus Üniversitesi'ne gidiyoruz. Geniş arazi üzerine yatay mimariyle yapılan üniversitenin bünyesinde bir de botanik bahçesi bulunuyor. Üniversitenin mimari üslubunda kendi kültüründen vazgeçmeden çağı yakalama düşüncesi hissediliyor.

Beytül Safa

Sultan Kabus Camii Umman'ın en büyük camisi. 2001 yılında yapılan cami bünyesinde dış avluları da hesaba katıldığında aynı anda 20.000 kişi ibadet edebiliyor. Camiinin iç süslemeleri yüksek bir estetik zevki yansıtıyor ve camiye ayrı bir hava katıyor. Bahçesinin peyzajı da aynı şekilde özenli ve öğle sıcağında rahat bir nefes almak isteyen Ummanlılar cami çevresine akın ediyorlar. Sultan Kabus Camii'nin İslamiyet'in beş şartına gönderme yapan minarelerinin biri avlunun ortasında, dördü de kenarlarında yer alacak şekilde konumlandırılmış.

Bir sonraki durağımız Matrah Kalesi oluyor. Kale, Matrah'ın doğal limanına bakan El Hacer dağlarının tepelerinde, Sultan Kâbus Limanı'na hâkim bir konumda yer alıyor. Manzarasıyla bizi büyüleyen kale, ele geçirilmesi zor müstahkem mimarisiyle de dikkat çekiyor. Bu kalede de Portekiz etkileri görülüyor. 1507'de yapıldığı tahmin edilen kalede 1560'lı yıllarda Umman'ı işgal eden Portekiz-

liler tarafından mimari değişiklikler yapıldığı kaynaklarda yer alıyor. Kale daha ziyade gözetleme amacına hizmet ettiğinden fazla oda bulunmuyor. Yıllardır hakim konumundan dolayı düşmanı gözetlemek için kullanılan kale günümüzde denizi ve kıyı şeridinde sakince akan günlük hayatı seyretmek için en ideal noktalardan biri.

Matrah Kalesi'nin ardından El Alem Sarayı'na da uğruyoruz. Sarayın bahçesi halka açık, insanlar burada vakit geçirebiliyor. Fakat içeri giriş yok. Görevlilerden aldığım bilgilere göre, Umman Sultanı Kabus bin el Said bu sarayda önemli misafirlerini ağırlıyormuş.

Umman için en önemli ikramların başında kahve ve hurma geliyor. Müze, çarşı gibi yerlerde hemen kahve ve hurma ikram ediliyor. Umman kahvesinin filtre kahveye benzeyen bir tadı var. Hurmayı ise üzerine zeytinyağı ve susam serpererek ikram ediyorlar. Hurmaların çekirdeğini atmak için küçük bir tahtadan kap ve ıslak mendil sunmayı unutmamaları da bu ikramlıkların halkın günlük yaşamındaki yerini gösteriyor.

Umman çayı ise "çay karak" ya da bir diğer adıyla "karak tea". Bizim sütlü çay diyebileceğimiz, fakat içinde kakule ve süt aromasının daha yoğun hissedildiği bu sıcak içecek bana çok yakın gelmedi. Umman'da çok yaygın olan bir diğer içecek ise buzlu meyve suları. Umman sıcaklığında ferahlamak için gerçekten birebir. Birçok meyvenin buzla ezilerek yapıldığı smoothie diyebileceğimiz meyve suları Umman sıcaklığında serinlemenizi sağlıyor.

Umman'da Fas, Tunus, Lübnan restoranları çok yaygın. Menülerinde ağırlıklı olarak pilav ve et yer alıyor. Bize farklı gelebilecek olan deve etini tadabilirsiniz. Fas restoranında deve etinden hamburger yiyebilirsiniz. Restoranlarda masalar

**AHŞAP KAPILAR,
PENCERELER, UMMAN
HALKININ MİMARİ
ZEVKİNİ YANSITAN
ESTETİK DETAYLAR
OLARAK ÖNE ÇIKIYOR.
AYNI DURUMUN
BİZİM GELENEKSEL
MİMARİMİZDE DE
OLDUĞUNU HATIRLIYOR
VE HALKLARIN
BİRBİRİNDEN HABERSİZ
AYNI İFADE BİÇİMLERİNE
YÖNELMESİNİ HAYRET
VE HAYRANLIKLILA FARK
EDİYORUM.**

yanında geleneksel usulde yerde yemek yemenize imkân veren bölmeler var. Ailenizle ya da arkadaşlarınızla daha samimi bir ortamda yemek yemek isterseniz bu bölmelerde oturabilirsiniz. Türk döneri bu ülkede de vazgeçilmez lezzetlerden biri. Türkiye'den farkı porsiyonların daha büyük olması.

MİMARİ

Umman mimarisi ayrı bir başlığı hak ediyor. Ben Umman mimarisini "sükûnetten süzülen zarafet" olarak tanımlıyorum. Benim bu tanımlamamın daha teknik sözcüklere dökülmüş hali ise minimalizm. Umman'da binaların bulunduğu coğrafya ile uyumlu bir kucaklaşma halinde olduğunu görmek beni mutlu ediyor. Binalar çevresiyle kibirli bir yarış halinde değil. Bir şeyleri kanıtlama çabası yok. Doğaya ve çevreye böylesine bilgece bir duyarlılıkla bakmak insanların sakın doğalarını besliyor bence.

Ülkenin tarihi dikkate alındığında savunmayı ön planda tutan bir mimarinin gelişmesi kaçınılmaz olmuş. Ülkede binden fazla kale bulunuyor. Umman hükümeti 1980'lerden bu yana ülkenin simgesi haline gelmiş bu yapıları geleneksel yöntemler kullanarak restore etmeye devam ediyor.

Umman'ın bir diğer simgesi ise kapıları. Gittiğiniz her yerde özenle işlenmiş kapılar görebilirsiniz. Kapılar geleneksel Umman sanatının simgesi zenginliklerinden biri.

Umman ziyaretimde zamanın göreceli olduğunun farkına bir kez daha varıyorum. İnsanoğlunun hız ve birbirinin kopyası hayatlar yaşamaya zorlandığı bir çağda birazcık zamanın dışına çıkmak ve eski devirlerin sükûnetini hissetmek istiyorsanız Umman tam size göre.

Bursa Tasavvuf Kültürü ve Edebiyatı Kütüphanesi

*Ömrünü İslam estetiği ve tasavvufa
vakfetmiş iki alimin özel kütüphaneleri
meraklıları için bir arada.*

Prof. Dr. Mustafa Kara:

“Bir insanlık gerçeğidir mistisizm.

Âdem'den beri vardır ve kıyamete kadar olacaktır.”

Prof. Dr. Süleyman Uludağ:

*“Vefat ettikten sonra kitapların akıbetini merak ettiğimden gözümle iyi
bir yere yerleştirildiğini görmek istedim.”*

Prof. Dr.
Mustafa
Kara

Lat, menat, uzza bugün yaşayan insanların manevi dünyalarını tehdit ediyor. Yani materyalizm, kapitalizm ve sekülarizm. Materyalizm maddeye, kapitalizm paraya, sekülarizm dünyaya tapıyor. Dolayısı ile bunların üçü de dinin insanlara kazandırmak istediği serveti, gönül zenginliğini ciddi olarak tehdit ediyor.

Merhaba hocam. Bu güzel mekanda bizi ağırladığımız için teşekkür ederiz. Kütüphaneyi gezmeden önce biraz sohbet edelim istiyoruz. İlk sorumuz kütüphanenin de temasını belirleyen tasavvuf hakkında olacak: Gelenekte tasavvuf toplumsal hayatı şekillendiren bir mefhumdu. Günümüzde, insanların çok çeşitli kanallardan bilgiye maruz kaldığı dijital çağda, tasavvuf sizce hayatın neresinde?

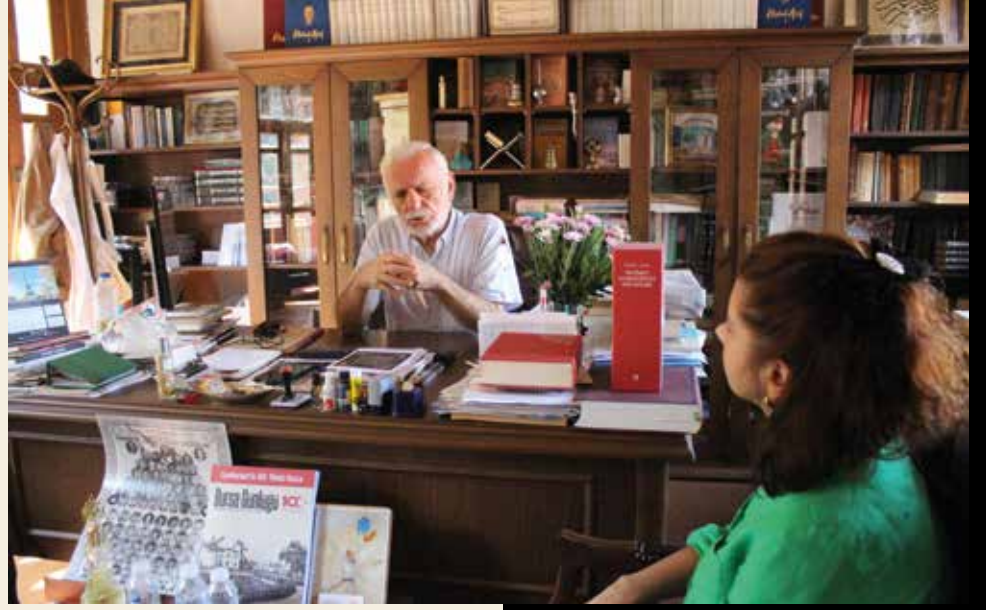
Biz tasavvuf tarihi dersine genellikle şu genelleme ile başlarız. “Mistisizm dinler arasından akıp gelen bir ruh ırmağıdır.” Bütün dinlerin mistik yönü vardır dolayısıyla mistisizm denen şey, insanlıkla yaşittir. Bütün dinlerin mezhepleri ve tarikatları vardır. Bunu açarsak insan hangi dine mensupsa o dinin kutsal metinlerini yorumlama kabiliyetine sahiptir. İnsanın bir yorum gücü vardır yani. “İnsan”, “din” ve “yorum” üçle-

mesiyle ben söze başlıyorum genellikle. İlk insan, ilk peygamber. İlk peygamberle birlikte bir kutsal metin meselesi gündeme geliyor. İnsanlar hangi dine mensupsa o dinin mukaddes metinlerini yorumlamaya başlıyor. Yorumlama başladığı an mezhep ve tarikatlar da oluşmaya başlıyor demektir. Çünkü insanlar aynı metinden farklı yorum çıkaran bir varlıktır. Dolayısı ile bir insanlık gerçeğidir mistisizm. Âdem’den beri vardır ve kıyamete kadar olacaktır. “Bugün nasıldır?” sorusu gündeme geldiğinde şüphesiz insanlık tarihindeki değişim ve dönüşümlerin dini hayatı da etkilediğini söyleyebiliriz. Aslında tasavvufun bugünkü hayattaki yeri nedir sorusundan da önce “Dinin bugünkü hayattaki yeri nedir?” sorusunu gündemimize almamız ve cevaplamamız gerekiyor. Mistik dünya, tasavvuf, tarikatlar 21. yy. itibariyle insanlara ne vadediyor, ne söylüyor, nasıl söylüyor soruları mühimdir. Bir değişim ve dönüşüm olmakla birlikte insandaki bu ruhi açıklık, çağın şartlarına göre bazen gelişerek bazen gerileyerek var olmaya devam ediyor.

Bugün dini hayatın, -bütün dinleri kasdederek söylüyorum-, farklı problemleri var. Sadece Müslümanların değil, Hristiyanlık aleminin, Yahudilik dünyasının, uzak doğu

MİSTİSİZM DİNLER
ARASINDAN AKIP GELEN
BİR RUH IRMAĞIDIR.
BÜTÜN DİNLERİN MİSTİK
YÖNÜ VARDIR VE
MİSTİSİZM DENEN ŞEY,
İNSANLIKLAYLA YAŞITTIR.

Tasavvuf Edebiyatı ve Kültürü Kütüphanesi, aslına uygun restore edilen bir Osmanlı konağında hizmet veriyor. Konak, kütüphanenin ruhuna uygun mistik atmosferiyle insanın içini ısıtıyor.

dinlerinin de problemleri var. Bu problemlerin tabii ki sebepleri var ama bendeniz bu sebepleri tahlil ederken -üçlü tasnifler yapmayı sevdiğimden- üç büyük puttan bahsediyorum. Günümüz insanının manevi dünyasını tehdit eden Lat, Menat, Uzza'ya karşılık gelen materyalizm, kapitalizm ve sekülerizm. Materyalizm maddeye, kapitalizm paraya, sekülerizm dünyaya tapıyor. Dolayısıyla ile bunların üçü de dinin insanlara kazandırmak istediği serveti, gönül zenginliğini tehdit ediyor, yok ediyor. Bu da düne göre dini/mistik/tasavvufi hayatın problemlerini daha yukarı taşıyor. İş zoraştırıyor. Bugün medyada tasavvufla ilişkilendirilen haberle-

re bakıyoruz, utanç verici manzaralar var. Sonuç olarak çağımızda hepimiz biraz materyalist, kapitalist, biraz seküler olduk. Tasavvufi, ruhani ya da mistik hayat, insanlıkla yaşıt ve insanlık yaşadıkça yaşayacak olan bir gerçektir. Ne yazık ki günümüzde büyük saldırılarla karşı karşıyadır. Bu çağdaş saldırılar insanın manevi yönünü yok saymaktadır. Çağdışı bulmaktadır. İtiraf edelim ki hepimiz bu üç büyük putun bombardımanı altındayız. Bombardıman altındaki bir insan normal düşünebilir mi? İşte bütün mesele! Medyadaki haberleri, tartışmaları takip ettiğimizde bu sıkıntıların yaşandığı görülmektedir ne yazık ki..

Peki hocam bu putların dönüştürdüğü insan tipi yaygınlaşırken, geriye insandan ne kalacak? Bizi bir çöküş mü bekliyor?

Önce şu tespiti yapalım sonra devam edelim: “Ümitsizliğin getirisi yüzde sıfırdır.” Dolayısıyla olumsuz fotoğraflar/eleştirel ifadeler aslında ümidimizi temsil ediyor. Günümüzde dış görünüşümüz/makyajımız güzelleşirken gönül alemi açısından ideal insandan uzaklaşıyoruz. Bu bir gerçek. Neticede Allah'ın kendisine kul olmaları için yarattığı varlığın olması gereken noktadan çok daha uzakta olduğunu söyleyebiliriz. Materyalizm, kapitalizm ve sekülerizmin bombardımanı ile biz manevi tarafımızı

gittikçe kaybediyoruz ve bundan dolayı mümin olmanın tadını alamıyoruz. Hadis-i şeriflerde bir ifade var “imanın tadını tatmak” diye. Aslında tasavvuf daha özel bir şey ama genel anlamda dindarlığın hedefi, iman denen bu güzelliğin tadını almaktır. Esas olan, işin özü, özeti bu. Bu güzelliği din bize kazandırıyor. “Sadece tasavvuf kazandırır.” gibi bir görüş de doğru değil. Din esastır, ana şemsiye odur. Tasavvuf onun altında daha küçük bir şemsiyedir. Bir insan bir tarıkata intisap etmeden de Allah’ın istediği gibi bir kul/kâmil mümin olabilir. “Tek yol” yok burada. Bendeniz bu konuyu anlatırken şu benzetmeyi yapıyorum. İslam yüz şeritli bir otoyoldur. Bu otoyolun iki kırmızı çizgisi var: Farzlar ve haramlar. İki kırmızı çizgimiz ve arasında yüz şerit var. Bütün mezhepler, meşrepler, tarikatlar, anlayışlar, zevkler hepsi o iki kırmızı çizginin arasında. Dolayısı ile “tek yolculuk” yanlış bir şeydir. Yollar vardır. Necip Fazıl da bir mısramda “Yollar ki Allah’a çıkar bendedir” diyor. Bu yolları teke indirmek bizi taassuba sevk eder. Allah’ın yolları çok. Herkes kendi neşvesine, meşrebine göre bir yol seçer ve yürür. Hatta dervişlerin ifadesi şöyledir: Herkes Allah’ın bir ism-i şerifiyle hakikate doğru yürür. 99 ismin herhangi biriyle O’na ulaşır. Bu konuda daha rahat ve geniş düşünmek gerekiyor. Bazı insanlar bu 99 yolu tek bir yola indiriyor. O tek yol da kendi kafasında tahayyül ettiği yol. Yani sekiz milyara göre daracık bir yol. Kendisi gibi düşünenleri alacak kadar bir yol. At gözlüğüyle bakıp tek bir şeye odaklanıyorlar. Bu bakış açısı insanı felaha götürmez. Ancak taassuba, kavgaya ve gerginliğe dolayısıyla ümitsizliğe götürür.

Tasavvufun çok fazla halka açılmasının bir sonucu olarak görebilir miyiz bu durumu? Kendi yolu dışındaki her yolu batıl görmek... Tasavvuf sanki dini hayatı yaşayabilmenin -özellikle cumhuriyet sonrası- tek alternatifiymiş gibi algılanınca

İSLAM YÜZ ŞERİTLİ BİR OTOYOLDUR. BU OTOYOLUN İKİ KIRMIZI ÇİZGİSİ VAR: FARZLAR VE HARAMLAR. İKİ KIRMIZI ÇİZGİMİZ VE ARASINDA YÜZ ŞERİT VAR. BÜTÜN MEZHEPLER, MEŞREPLER, TARİKATLAR, ANLAYIŞLAR, ZEVLER HEPSİ O İKİ KIRMIZI ÇİZGİNİN ARASINDA.

başka türlü bir din üretildi sanki. Fana-tizmi besleyen bir durum bu.

Bunun esas sebebi tarıkata intisap eden kişi değil onu yönlendiren kişidir. Çünkü tasavvufi eğitimde mürşidin tespit ve yönlendirmeleri çok önemlidir. Çünkü tasavvufi eğitim teslimiyetçi bir eğitimidir. İnsanlar birilerinin yönlendirmesiyle bir yolda ilerlemeye çalışıyor ama tasavvufta böyle bir gelenek yok. Yani tasavvufi eğitimde herkes “usta”sını kendisi arar, kendisi bulur. Ismarlama olmaz. Bugün öyle değil. Osmanlı döneminde de problem var ama illegalite problemleri büyüttü. İnsanlar genellikle tesadüfi ya da yönlendirme sonucu hareket ediyorlar. Bu da çoğu zaman aranan neticeyi vermiyor. Tasavvufi hayatın insana kazandırması gereken ufuk yakalanamıyor.

Günümüz insanı açısından baktığımız zaman tasavvuf kültürüyle bağ kurabilmek de zorlaşıyor sanki. Yahya Kemal’in, Abdullah Şinasi Hisar’ın şiirlerini anlayabilecek yükseköğretim mezunu sayısı çok az. İnsanlar tekrar bu kültürle nasıl irtibat kuracaklar hocam?

Bendeniz de öğrencilerimle bu tür konuları konuşurken yaşım yetmiş geçse de her gün sözlüğe baktığımı söylüyorum. Kolaylıkla halledilebilecek bir konu değil bu. Bugün bir insan Yahya Kemal’i -hiç değilse Kendi Gök Kubbe’deki şiirleri- zevkle okuyamıyorsa oturup düşünmek hatta oturup ağlamak lazım. Bir üniversite mezunu Yahya Kemal’den, Ahmet Hamdi Tanpınar’dan Mehmet Akif’ten zevk almıyorsa gerçekten işimiz zor. Bu sorunun çözümü belli. Dilde/edebiyatta derinleşmek, kültürel konulara zaman ayırmak ve bu

Prof. Dr. Mustafa Kara her zamanki güler yüzüyle karşılıyor bizi. Kütüphane gezimize eşlik ederken çok değerli ayrıntıları bizimle paylaşıyor.

konuyu ciddiye almak, özel bir gayret sarf etmek gerekiyor. Kültürümüzün temel şahsiyetleri var. Şiirde, musikide, ilimde, fikirde, güzel sanatlarda. Bunlar bir anlamda bizim kültürümüzün zirveleri. Biz istiyoruz ki bu zirvedeki isimlerin söylediklerini bilelim, anlayalım ama bizim zirveye gitme cehdimiz, çabamız yok, alın terimiz yok. Benzetme yaparsak Bursa'nın ovasında duruyoruz ama Uludağ'ın zirvesinde olup biten her şeyi görmek istiyoruz. Bu mümkün değil. Yahya Kemal bu yüzyılın insanı. Vefatı 1958. Bir de 500 yıl önce yaşayan Fuzulî'miz var. 200 yıl önce yaşayan Şeyh Galip'imiz var. Bu insanların Divan'ları dünya klasiği. Onlar ne olacak? Fuzulî'yi, Şeyh Galip'i anlamayan bir insan, Türk edebiyatından nasıl zevk alacak? Türk edebiyatından zevk almayan insanımıza başka dillerin edebiyatı ne söyleyebilecek? Yabancılaşma denen mesele devreye giriyor burada. Her tartışmadan sonra "bu bir eğitim meselesi" derler ya evet, bu konuda eğitimcilere, bakanlıklara, vakıflara, gönüllü muallimlere büyük hizmetler düşüyor. Kültürümüzün zirvelerini tanımak kendimizi tanımak demek. Bu hizmetlerin ne kadarını gerçekleştirebiliyoruz? Liselerde üniversitede okuyan gençlerimizi kendi dili, tarihi, sanat ve kültürüyle ne kadar irtibatlandırabiliyoruz? Bu soruların üzerinde ciddi ciddi düşünmek, gençlerin psikolojilerine uygun çıkar yolları sabırla arayıp bulmak ve onlara sunmak gerekiyor.

Harf inkılabı kültürel bağda bir kopmaya neden olmuştur. Yahya Kemal'i, Mehmet Akif'i, Nazım Hikmet'i besleyen kültürle aramız açıldı. Nazım Hikmet'in "Dergâhın Kuyusu" isimli bir şiiri var. Çünkü dedesi Nazım Paşa, Selanik valisi idi ve Mevlâ idi. Şair böyle bir ortamda yetişti ve ilk şiirleri bu minvaldedir. Nesiller arasındaki bu açık nasıl kapanacak? Bendenizin geçen sene yayınlanan bir kitabı var. Adı; *Köprü Şahsiyetler*. Orada Osmanlı kültürünü Cumhuriyet'e taşıyan insanlardan bahsediyorum. Kendileri Osmanlı döneminde doğmuş ama eserlerini Cumhuriyet döneminde vermiş yüzlerce insandan elli kadarını tanıtıyorum. Mahir İz, Rauf Yekta, Ferid Kam, İsmail Fenni, Yahya Kemal, Süheyl Ünver, Nurettin Topçu, Mehmet Akif, Hasan Ali Yücel, Fuat Köprülü, Abdülbaki Gölpınarlı, Samiha Ayverdi, İbnü'l Emin Mahmut Kemal İnal bunlardan bazıları. Bu insanlar o kültürü yeni harflerle aktarıyorlar ama eserlerini okuyup hazmetmek gerekiyor. Dünümüzü, dünkü tarihimizi sevmemiz, anlamamız gerekiyor. Biz dünkü tarihimizi gerçek boyutlarıyla değil de genellikle ya methederek ya da küçümseyerek algılıyoruz. Objektif bakamıyoruz. Eski kültürümüzü yeni neslimize anlatmak ve aktarmanın yollarını aramamız, bulmamız gerekiyor. Dijital dünyada bu işi yapmak zor. Zoru başarmalıyız.

Peki kütüphaneye gelecek olursak bu fikir nasıl ortaya çıktı, örnekleri var mı, biraz da bunlardan bahsetmek isteriz.

Bursa'da bu temayı içeren bir kütüphane yoktu ama özel teşebbüslerle açılmış kütüphaneler vardı. Bazı ilim ve fikir insanları kitaplarını devletin bazı kurumlarına bağışlamayı tercih etmişti. Örneğin Mehmet Ali Deniz bunlardan biridir. Devlete bağışladığı kitaplarla 1987'de bir kütüphane açıldı. Kendisi derviş meşrep bir emekli öğretmendir. Bütün gelirini kitaba vermiştir. Sonunda da hepsini Kültür Bakanlığı'na bağışlamıştır. Tasavvuf kültürü ve edebiyatı kütüphanesi fikri hocam Süleyman Uludağ 2007'de emekli olmadan önce benim aklıma gelmişti. Kendi kitaplarımı bağışlamak istiyordum. Hocama da teklif ettim, o da hiç düşünmeden fikrimi kabul etti. O günkü büyükşehir belediye başkanına konuyu bir seyahatte iken açtım. Dünya çapında olmasa bile Türkiye'de üç konuda iddiası olan bir kütüphane olmasını düşünüyordum: Tasavvuf tarihi, Osmanlı tarihi ve Bursa tarihi. Fakat ümit ettiğim gibi ilerlemedi süreç ve ben kitaplarımı dağıtmaya başladım. Bursa başta olmak üzere İlahiyat fakültelerine, araştırma kütüphanelerine, belediye kütüphanelerine pek çok kitap gönderdim. Daha sonra belediye yetkilileri irtibata geçip tekrar kütüphane fikrini açsa da ben vazgeçmiştim. Yıllar sonra öğrencim

Dr. Abdullah Damar il kültür müdürü olunca onun ısrarları ile kitaplarımızı buraya taşıdık. Bursa Tasavvuf Kültürü ve Edebiyatı Kütüphanesi böylelikle 2021 yılının son ayında açıldı. Tabelaya bizim isimlerimizi de yazmışlar ama bana kalırsa bu doğru değil. Yazılmaması gerekiyordu. Hiçbir şartımız olmadan biz kitaplarımızı buraya/kamuya vakfettik. Burada ofislerimiz var ama herhangi bir yetki ve sorumluluğumuz yok. Sadece çalışma/dostlarla sohbet imkânı sunuldu bize.

Bakın, salondaki masanın üzerinde pek çok kitap var. Kitapların sisteme kaydedilmesi gerekiyor. Hocamın kitapları daha çok Farsça, Arapça, Osmanlıca. Bu dillere vâkıf, kitapların künye bilgilerini sisteme girecek, kitapları tasnif edecek bir yetkiliye ihtiyaç var. Süreç biraz yavaş ilerlese de güzel gidiyor. Kütüphane pazar hariç her gün açık. Burası üç katlı bir Osmanlı hanesi. Aslına uygun restore edilmiş bir ev. Kütüphane için çok uygun olmasa da şimdilik idare ediyoruz. Araştırmacılar henüz burayı fark edemedi. Neticede burası bir araştırma kütüphanesi hüviyetine kavuşamadı. Amacımız buranın tasavvuf tarihi ve edebiyatı konusunda tam bir araştırma kütüphanesi olması yönünde. Tabi bu söylediklerimizden kütüphanede tasavvuf kültürü ve edebiyatının dışında başka konularda kitap olmadığı anlaşılmasın. Her alanda kitap mevcut. Özellikle ben uzun yıllardır prestij kitaplar topladım, topluyorum. Sanat tarihi açısından oldukça zengin içerikli eserler bunlar. Bunun dışında farklı konularda süreli yayın koleksiyonlarım mevcut. Bir dönem ilk sayı koleksiyonu yapıyordum, Üç bin kadar birinci sayı dergi topladım. Bu koleksiyonu birkaç ay önce Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi'ne bağışladım.

Hocam değerli bilgiler ve tath sohbetiniz için çok teşekkür ederiz. Hem Türkiye'deki hem de yurt dışındaki okurlarımıza kapısı herkese açık olan bu güzel kütüphaneyi ziyaret etmelerini tavsiye ediyoruz.

*Prof. Dr.
Süleyman Uludağ*

**“TASAVVUF TARİHİ,
DÜŞÜNCE TARİHİ,
EDEBİYAT, TARİH İLE İLGİLİ
ÖĞRENCİLER İÇİN KOLAY
BULAMAYACAKLARI
ESERLER BURADA MEVCUT.
TASAVVUF KÜLTÜRÜ DEVAM
ETTİKÇE MERAKLILARI
İÇİN KÜTÜPHANENİN İYİ
BİR FIRSAT OLDUĞUNU
DÜŞÜNÜYORUM.”**

Kıymetli hocam bu değerli kitaplar nasıl birikti ve kütüphane fikri nasıl ortaya çıktı?

Lise yıllarımda kitap okumayı çok sevdim, onları yaz tatillerinde köye götürüp orada biriktirdim. Sonra öğretmen oldum. Kastamonu'da üç sene kaldım. Kitaplar orada da birikti. 1970-75 arası Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü'nde hocalık yaptım. Mustafa Kara orada talebem oldu. Derken Bursa Yüksek İslâm Enstitüsü'nde göreve başladım. Bu sefer de odam kitaplarla doldu. Emekli olana kadar buradaki kitaplar çeşitlendi. Aralarına Arapça, Farsça, Osmanlıca pek çok kitap dahil oldu. Emekli olunca kitaplarımı eve sığdırmam mümkün olmadığından epey bir kısmını bağışladım.

Vefat ettikten sonra kitapların akıbetini merak ettiğimden gözümle iyi bir yere yerleştirildiğini görmek istedim. Mustafa Kara'nın teklifini bu şekilde değerlendirmiş oldum.

Kütüphanenin tasavvuf zevkini, kültürünü gelecek kuşaklara aktarmak için nasıl bir rolü olacağını düşünüyorsunuz?

Mustafa Kara'nın koleksiyonu Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi tasavvufuna dair. Daha çok Anadolu/Osmanlı kültür ve tasavvuf hayatını içeriyor. İlk kaynakların çoğu da bende. Böylece birbirini tamamlayan zengin bir kütüphane ortaya çıkıyor. Bursa, tarihî bir şehir. Şu an itibarıyla üç üniversite ve pek çok talebesi

bulunuyor. Tasavvuf tarihi, düşünce tarihi, sanat ve edebiyat tarihi ile ilgili öğrenciler için her yerde kolay bulamayacakları eserler burada mevcut. Tasavvuf kültürüne ilgi devam ettikçe meraklıları için bu kütüphanenin iyi bir fırsat olduğunu düşünüyorum.

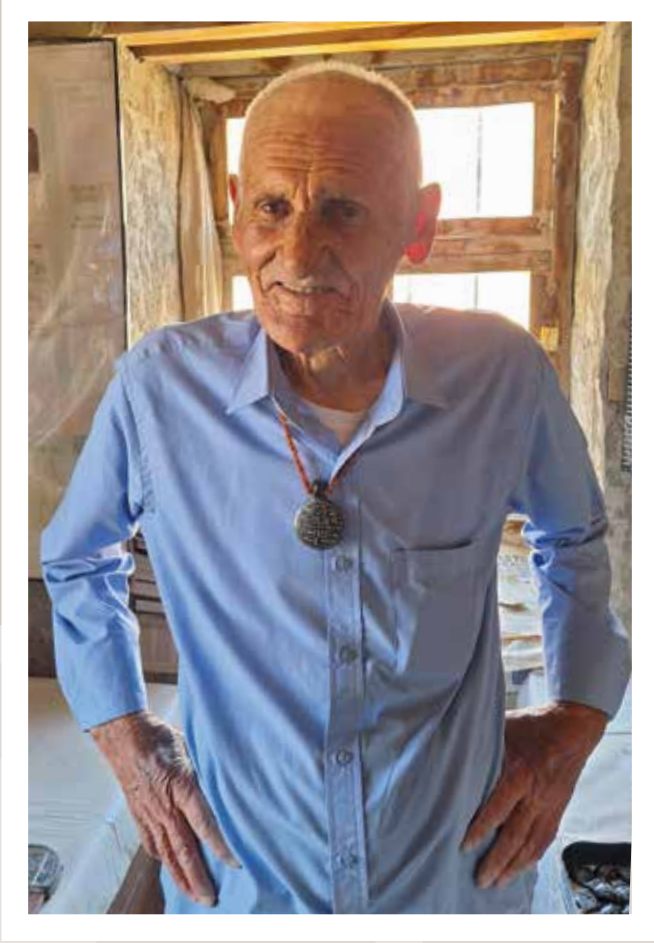
Günümüzde tasavvufa dair farklı yaklaşımları nasıl değerlendirirsiniz? Gelecekte olduğu gibi yaşama aksediyor mu yoksa birtakım sapmalar mı söz konusu?

Türkiye'nin ve Osmanlı'nın tarihine bakmak lazım. Tasavvuf öyle bir şey ki her zaman muhibleri ve muhalifleri olmuştur. Selçuklular döneminde de Osmanlılar döneminde de Cumhuriyet döneminde de bu tavrın izleri görülür. Kimisi tasavvufun dini hayata, toplumsal hayata yararlı bir

tesiri olduğunu savunurken kimisi ise bu tesirin olumsuz olduğunu düşünür. Menkıbelerin hayali olduğunu, bu yolla dinin tahrif edildiğini, hurafe ve bidatlerin İslam medeniyetine zarar verdiğini savunur. Bazıları oryantalist etkilerle ya da dini hayatı benimsemediği için muhalif olurken bazıları gerçekten olumsuz etkileri olan, dini sömüren olumsuz cemaat ve grupları eleştirir. Bilindiği gibi Cumhuriyetle birlikte tasavvufa dair bu müesseseler kapatıldı. Bazı insanlar ise dini gerekçelerle muhaliftir. Selefiler, Vehhabiler, Körfez ülkelerindeki Müslümanlar için tasavvuf tercih edilmez. Sözü'nün kısası tasavvufa dair öteden beri yaklaşımlar ikiye ayrılır. Günümüzdeki durumuna bakacak olursak ideolojilerin hepsinde mistisizm vardır. İdeoloji derken

inancı aklın önüne çıkarmayı kastediyorum. Mistisizm sorgulamadan kabul etmeyi, bağlanmayı getiriyor berabere. Bazen taassuba da dönüşebiliyor bu. Sadece Müslümanlar için de geçerli değil söz konusu durum. Diğer din mensuplarında da var. Sonuç olarak şiddete başvurmadan saygı esastır. Tasavvufun da bu alanda ifa edeceği önemli mübet şeyler olduğunu düşünüyorum. Öyle bir cazibesi var ki tasavvufun, bu çekiciliği sayesinde davetkâr oluyor. İslam'ın insanlığa duyurulmasında yayılmasında bu yüzden etkili olmuştur. Bu etki her şeye rağmen bugün de devam ediyor. Edebilir, Yeter ki bu sistemi temsil edenler hakkını versin. Yani ihlas ve samimiyetle bu yola baş koysun.

Urartuların Yalnız Bekçisi **Mehmet Kuşman**

Mehmet Kuşman yaz-kış vaktinin büyük bir kısmını Çavuştepe kalesinde geçiriyor. Kış aylarında kimsenin uğramadığı bu ıssız kalede 3000 yıldır ayakta kalabilen taşların fısıltısına kulak vererek bastırılmış yalnızlığını. Ama bundan hiç de şikayetçi değil.

Bekir Bilgili

ir süredir Van'a gidip bölgenin en ilginç insanlarından biri olan Mehmet Kuşman'ı ziyaret etme konusunda kendi aramızda konuşuyorduk. Nihayet bu arzumuzu yerine getirmek üzere Van'a doğru yola çıktık. Mehmet Kuşman, Gürpınar ilçesinde yer alan Urartuların en görkemli kalelerinden, Urartu kralı II. Sarduri tarafından inşa ettirilen Sardurihinili diğer adıyla Çavuştepe kalesinde bizi karşıladı. Mehmet Kuşman'la karşılaşmadan önce bazı endişelerimiz vardı. Neredeyse 85 yaşına ulaşmıştı ve yaşlılığa bağlı sağlık sorunları yaşaması muhtemeldi. Üzerine kalenin kurulu olduğu yamaçlara tırmanırken bize kök söktüren bir delikanlıyla karşılaşmayı beklemiyorduk doğrusu.

Askerden döndükten sonra 1962 yılında başlayan Çavuştepe kazılarına işçi olarak katılan Mehmet Kuşman, 43 yıl kalenin kadrolu bekçiliğini yaptıktan sonra 2005 yılında emekli olmuş. Son 19 yıldır da gönüllü bekçiliğini yapıyor keşfinde bizzat bulunduğu hazinelerin. Yani ömrünün 66

▼

Mehmet Kuşman bu yazıları çözümleyip okuyabileceğini iddia ediyor. Afife Erzen bu iddiasına pek inanmıyor ve "Hadi oradan..." şeklinde tahfif edici bir istihzayla karşılık veriyor. İşte bu cevap Mehmet Kuşman'ın iddiasını ispatlamak için gereken motivasyonu sağlıyor.

▼

yılımı bu kalede geçirmiş, başka bir işte de çalışmamış. Onun işine olan tutkusunu görev bilinciyle açıklamak biraz kolayca kaçmak olur. Tam bir adanmışlıkla bu kadim kalenin kadim sahibi gibi hiç ayrılmıyor kazı alanındaki kulübesinden. Sadece bekçilik yapmıyor Mehmet Kuşman. Kale ve Urartuların tarihine ilişkin bilgiler veren bir tarihçi, kazılar ve ortaya çıkan eserlerle ilgili ayrıntıları aktaran bir arkeolog, kazı alanında yer alan yazıtları size okuyan ve tercüme eden bir dilbilimci, oldukça geniş bir alana yayılan kalıntılar arasında size yol gösteren bir rehber, Urartu medeniyetinin gizli hazinelerini geleceğe taşımak kaygısıyla çarpınan bir kültür insanı... Tüm bunları düşününce, O'nun hakkında yazılan yazılarda "Son Urartulu" gibi yakıştırmaların yapılması hiç de abartılı değil.

Kazı alanının girişinde karşılıyor bizi Mehmet Amca. Öncelikle kaleyi ve çevresini birlikte geziyoruz. Gezi esnasında bize kale ve Urartu medeniyeti hakkında bilgiler veriyor. Tapınak girişinde yer alan Urartuca yazıtı orijinal dilinde okuyup tercüme ediyor. 3000 yıllık bir yazıt ilkokul mezunu ama me-

rakının peşinden yılmadan giden bir insanın dilinde hayat buluyor, sese, şüre dönüşüyor. Urartuca yazı sisteminin hece üzerine kurulduğunu yine kendisinden öğreniyoruz.

1962 yılında askerliğini tamamlayıp köyüne dönüyor Mehmet Kuşman. Aynı yıl Çavuştepe’de kazı faaliyetlerinin başlaması Mehmet Kuşman’ın hayatını bütünüyle değiştiriyor. Askerden yeni dönmüş, zaten işsiz olan Mehmet Kuşman için kazı alanında iş bulmak o günün şartlarında büyük bir fırsat. Daha ilk günden kazı alanında ortaya çıkan eserlere büyük bir ilgi duyuyor. Bazen kazı ekibinde çalışan hocaları bunaltmak pahasına sürekli sorular sorarak merakını gidermeye çalışıyor.

Kazı ekibinin başında bulunan Afife Erzen Hoca, Kuşman’ın eserlere ilgisinin farkında. Bu nedenle kale bekçiliğini Mehmet Kuşman’a öneriyor. O da severek kabul ediyor. Ancak Kuşman, Arkeologların gün yüzüne çıkardıkları buluntuların üzerindeki yazıları okuyamamasını yadırgıyor. Afife Erzen’e bu durumu soruyor. Erzen Hoca: “Ben arkeologum, benim işim sadece kazı yapmak, bunları okumak benim işim değil” diyor. Mehmet Kuşman bu yazıları çözümleyip okuyabileceğini iddia ediyor. Afife Erzen bu iddiasına pek inanmıyor ve “Hadi oradan” şeklinde tahfif edici bir istihzayla karşılık veriyor. İşte bu cevap Mehmet Kuşman’ın iddiasını ispatlamak için gereken motivasyonu sağlıyor.

“Bu yazı çok mu zor diye sormuştum kazı başkanı Afife Erzen Hoca’ya. “Evet Çok Zor! Ne yapacaksın?” diye sordu biraz da kızarak. “Öğrenmek istiyorum.” deyince “Haydi oradan...” diyerek beni başından savdı. Biraz zoruma gitti açıkçası ama vazgeçmedim. İyi ki de vazgeçmemişim”.

İlk olarak kırtasiyeden bir kalem ve defter alıyor ve başlıyor bulabildiği bütün yazıtları deftere kaydetmeye. Urartuların hakimiyet alanındaki Ermenistan ve İran’a gidip oradaki kalıntıları inceliyor, Urartu uzmanlarıyla görüşüp bir ipucu yakalamaya çalışıyor. Bu süreci şöyle özetliyor Mehmet Kuşman:

1962 yılında başlayan Çavuştepe kazılarına işçi olarak katılan Mehmet Kuşman, 43 yıl kalenin kadrolu bekçiliğini yaptıktan sonra 2005 yılında emekli olmuş. Son 19 yıldır da gönüllü bekçiliğini yapıyor keşfinde bizzat bulunduğu hazinelerin. Ömrünün 66 yılı bu kalede geçmiştir.

“Hem ülkemizde hem de yurt dışında Urartu alfabesiyle ilgili tüm verileri araştırıp 3 yılda kendi imkanlarıyla Urartu alfabesini topladım. Bu durumdan o dönemde gazetecilerin haberi olmuş. Haberimi yapmışlardı. Ardından Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara’da düzenlenen sempozyuma gönderilmem için Van Valiliğine yazı yollamıştı. Beraberimde götürdüğüm alfabeği oradaki hocalara gösterdim. Hem çok şaşırdılar hem de çok beğendiler. Van’a döndükten sonra lisan çalışmaya başladım. Bulduğum her kitabeden bir parça aldım. 22 yılda ancak 650 kelime öğrenebildim. 11 çocuk babasıyım. Bekçilik maaşı az geliyordu. Aklıma taşlara Urartu figürleri ve alfabesini yazıp, satma fikri geldi. İlk başta sadece çizim yapıyordum daha sonra oyma da yapmaya başladım. Kazandığımla çocuklarımı okuttum.”

Bir süre sonra gayretinin ve ortaya koyduğu çalışmaların kıymeti anlaşılma-ya başlıyor. Yıllar içinde aralıklarla devam eden kazı çalışmalarını yakından takip eden Kuşman, bu sürede kalede çalışan yerli yabancı akademisyenlerden aldığı bölük pörçük bilgileri birleştirip Urartucasını ilerletiyor. Bulabildiği bütün kaynakları okumakla işe başlıyor.

“Kitap Okudum ilk yıllar, bol bol kitap okudum. Bu, beni Urartucayı öğrenmeye itti. İlk olarak kazı ekiplerinde bulunan hocalardan yardım istedim. Pek öğrenebileceğime inanmadılar. İnatçılığımı görünce birkaç kitap verdiler, dille ilgili. Önce harfler üzerinde çalışmaya başladım.”

Zaman geçtikçe Urartuca konusunda bir hayli mesafe kat ediyor. Bu sayede Kültür ve Turizm Bakanlığının görevlendirmesiyle Amerika, Almanya, Belçika, Hollanda gibi ülkelerde Urartularla ilgili düzenlenen sempozyum, konferans ve etkinliklere katılıyor.

“Ben o kadar Urartulaştım ki gözlerimi kapattığımda bile onları görebiliyorum.”

aletleriyle Urartuca metinler işlerken Mehmet Kuşman’ı seyretmekse ayrı bir keyif. Bir kez daha bir ideale kendini adanmanın ne demek olduğunu anlıyorsunuz alınına biriken ter damlalarından. Urartu sevgisini yansıtan kendi el emeği kolyesini boynundan hiç çıkarmaması yaptığı işe bağlılığının kanıtı gibi.

Urartular hakkında bir soru sorduğunuzda, hiç teklemeyen sorunuza cevap vermesi gerçekten enteresan. Anlıyoruz ki Mehmet Kuşman 85 yaşına rağmen bedenen genç kaldığı gibi zihnini de genç tutmayı başarmış. Bir ara nasıl bu kadar sağlıklı kalabildiğini soruyorum. “Bu kale sayesinde” diyor. Gürpınar zaten 1740 m. rakıma sahip. Çavuştepe kalesinin üzerine kurulduğu tepe yaklaşık 2000 m. civarında olmalı. Buranın mis gibi havası ve her güne yeni bir şey bulma umuduyla uyanmak Mehmet Amca’yı diri tutmuş, diye geçiriyorum içimden.

Mehmet Kuşman yaz-kış vaktinin büyük bir kısmını Çavuştepe kalesinde geçiriyor. Kış aylarında kimsenin uğramadığı bu ıssız kalede 3000 yıldır ayakta kalabilen taşların fısıltına kulak vererek bastırılmış yalnızlığını. Ama bundan hiç de şikayetçi değil.

“Yalnızdım, burada ben, çok yalnızdım. Özellikle kış döneminde bir ben kalırdım, bir de kale.”

Kaleyle bütünleşen bir hayat ve geceler boyu yıldızların altında bu harabelerin arasında dolaşmak Mehmet Kuşman’ın Urartularla tarihi zor bir bağ kurmasına neden olmuş. Bu yakınlığı şu sözlerle ifade ediyor Kuşman: “Ben o kadar Urartulaştım ki gözlerimi kapattığımda bile onları görebiliyorum.”

Onun yalnızlığı insanların yokluğundan kaynaklı bir yalnızlık değil. Emek verdiği Urartuca konusunda da yalnız kaldığını hayıflanarak dile getiriyor. Akademik ilgisizliğinden, başta kendi evlatları olmak üzere insanların duyarsızlığından yakınıyor. 11 çocuğundan sadece en küçüğü Urartucaya merak salmış.

Tapınak girişinde yer alan Urartuca yazıtı orijinal dilinde okuyup tercüme ediyor. 3000 yıllık bir yazıt ilkokul mezunu ama merakının peşinden yılmadan giden bir insanın dilinde hayat buluyor, sese, şiiire dönüşüyor.

Katıldığı birçok sempozyumda da katılımcılara Urartu alfabesini anlatan Kuşman, çivi yazısını taşlara kazıyarak yaptığı takı ve süs eşyalarını turistlere satıp hem bölgenin tanıtımına hem de Urartu dilinin en azından bu el emeği ürünler üzerinde yaşamasına katkı sağlıyor. Mini bir atölyeye dönüştürdüğü kazı alanındaki kulübesinde misafirlerini ağırlarken Urartuca yazıtlardan alıntılattığı sözleri taşla işliyor. Bölgeden topladığı taşlar üzerine küçük

“Çocuklarımdan biri Urartucayı öğrendi. Sosyal Güvenlik Kurumunda müdür yardımcısı olarak görev yapıyor. Tek umudum o çocuğum. Urartular çalışkan bir millet olduğu için çok seviyorum. Yaptıkları işleri görüyorum, harika bir şey. Bugünkü şartlarda bile o yapıların yapılması çok zor. Urartulara aşığım. Yaptıkları işleri de çok seviyorum. 62 yıldır Çavuştepe Kalesi’nde çalışıyorum. Burada başladığım ilk günden itibaren bağımı, bahçemi her şeyimi geride bırakıp kendimi bu işe

▼
Mehmet Kuşman sağlığı elverdiği müddetçe bu kalede hizmet etmeye devam edeceğini söylüyor. Onun hikâyesi insanın inandığı yolda azimle yürüyünce neler başarabileceğine dair ibretlerle dolu.
 ▼

verdim. Buraya bağlandım ve bugüne kadar böyle getirdim. Alnım açık, başım dik çalıştım.”

Mehmet Kuşman sağlığı elverdiği müddetçe bu kalede hizmet etmeye devam edeceğini söylüyor. Onun hikâyesi insanın inandığı yolda azimle yürüyünce neler başarabileceğine dair ibretlerle dolu. Maze-rete sığınmadan elindeki imkânları en iyi şekilde kullanmanın, imkânsız gibi görülen durumları aşmak için umudu hep diri tutmanın önemini hatırlatıyor bize Mehmet Kuşman’ın hayat yolculuğu. Fırsat verildiğinde bu ülke insanının neleri başarabileceğinin de yaşayan kanıtı Mehmet Kuşman. Yolunuz Gürpınar’a düşerse mutlaka Çavuştepe’ye uğrayın. Yaşına rağmen sizi kale gibi bir adam karşılayacak. Taşlardan, tapınaklardan, saraylardan taşıp gelen 3000 yıllık hikâyeler fısıldayacak kulağınıza.

Prof. Dr. Ahmet E. Bilgili

*Kültürle Sanatın Tarihle
Estetiğın Buluştuğı Mekan:*

VAN URARTU MÜZESİ

13 bin metrekare kapalı ve 9.600 metrekare açık alandan oluşan müzede 23 sergi holü yer alıyor. Müzede eserlerin yanı sıra Van'da hüküm sürmüş medeniyetlerin yaşam tarzlarına, savaşlarına ilişkin canlandırmaları ve video anlatımlarını görmek mümkün.

Eriken Tunc Çobü
Eriken Çarşı
Reconstruction of a Typical
Early Bronze Age House

Kültür Sanat

Van Urartu Müzesi, mimarisıyla, sergi düzeniyle, farklı dönemlere göre dizayn edilmiş galerileriyle ülkemizin modern müzecilik konusunda geldiği yeri göstermesi açısından örnek olabilecek bir anlayışı yansıtıyor. Dünyanın en eski yerleşimlerinden sayılabilecek, Van Gölü havzasındaki pek çok arkeolojik alana ev sahipliği yapan Van ilinin Paleolitik çağlara uzanan zenginliğini gözler önüne seren müze, insanlık mirasının en nadide eserlerine ev sahipliği yapıyor.

Müze konumu itibarıyla de olabilecek en uygun alana inşa edilmiş. Urartuların başkenti Tuşba kalesinin (Van Kalesi) bulunduğu tepenin eteklerinde, Uratulardan, günümüze kalan en görkemli eserlerden birinin gölgesinde Urartu hazinelerini bugünün insanlarıyla buluşturuyor. Kale ve Müze bu açıdan birbirini tamamlıyor.

Bulunduğu konum, İpek Yolunun önemli geçiş noktalarından biri olması sebebiyle Van'ı tarih boyunca önemli bir yerleşim yeri haline getirmiş. Bence tarihteki önemi yeterince anlaşılmamış uygarlıklardan biri olan Urartuların başkenti olması Van'ı milattan önceki Anadolu uygarlıklarının tarihi açısından eşsiz değerinde bir şehir haline getiriyor.

Van geçtiğimiz yüzyılın başlarından itibaren arkeologların ilgi alanına giren bir şehir. Tarih öncesi dönemlerden beri çok zengin bir mirasa sahip Van, uygarlık tarihine ışık tutacak birçok hazineyi topraklarında barındırıyor. Van Urartu Müzesi şimdi bu hazinelerin sergilendiği bir alan olarak hizmet veriyor. Farklı yollarla toplanan, büyük gayretlerle tespit edilen ve gün yüzüne çıkarılan taşınır kültürel mirasın bir merkezde toplanması ihtiyacı ortaya çıkınca Van Müzesinin kurulması için de ilk adımlar atılıyor. 1932 yılında depoda koruma altına alınan eserlerin sergilenmesi amacıyla

Ziyaretimizde bize eşlik eden Müze Müdürü Fatih Arap, müze envanterinde 45 bin adet eser olduğunu, bu eserlerin ancak 2542 adedinin sergilendiğini, her geçen gün yeni buluntularla müze envanterinin sürekli geliştiğini söylüyor.

1945 yılında müze memurluğu ihdas ediliyor. Van Müzesi 1972 yılından sonra müdürlük olarak faaliyetlerine sürdürüyor. 2011 Van depreminde hasar gören müze binası yerine 27.08.2019 tarihinde şu an ziyaret ettiğimiz müze binası inşa ediliyor.

13 bin metrekare kapalı ve 9.600 metrekare açık alandan oluşan müzede 23 sergi holü yer alıyor. Müzede eserlerin yanı sıra Van'da hüküm sürmüş medeniyetlerin yaşam tarzlarına, savaşlarına ilişkin canlandırmaları ve video anlatımlarını görmek mümkün.

Müze ziyaretimizde bize eşlik eden aynı zamanda bir arkeolog olan Müze Müdürü Fatih Arap, müze ve müzede sergilenen eserler hakkında önemli bilgileri bizimle paylaşıyor. Fatih Bey, müze envanterinde 45 bin adet eser olduğunu, bu eserlerin ancak 2542 adedinin sergilendiğini, her geçen gün yeni buluntularla müze envanterinin sürekli geliştiğini söylüyor.

İç mekânda bulunan 23 holün dokuzunda Urartu dönemine ait eserler sergileniyor. Bu hollerde Urartuların dönemsel izleri, yapı kültürleri ve gündelik yaşamlarına dair eserler görülebiliyor. Döşemenen

duvarlara geçen Urartular ve yakın çevresinin haritalaması ile özellikli noktaların (Van Kalesi, Ayanis Kalesi, Anzaf Kalesi, Şamran Kanalı vb.) belgeleri, fotoğrafları, maketleri yer alıyor. Müzede eserler kronolojik ve tematik olarak başarıyla planlanmış bir rota takip edilerek gezilebiliyor. Bu yerleştirme ziyaretçilerin yorulmadan ve keyifle müzeyi dolaşmalarına imkân sağlıyor. Çağdaş müzecilik anlayışına göre tefrişi yapılan

Müzede eserler kronolojik ve tematik olarak başarıyla planlanmış bir rota takip edilerek gezilebiliyor. Bu yerleştirme ziyaretçilerin yorulmadan ve keyifle müzeyi dolaşmalarına imkân sağlıyor.

müzede, canlandırma ve vitrin içerisinde eser yerleştirme şeklinde düzenlemeler tarihi dönemleri anlamayı ve farklı dönemlerde yaşamış insanların gündelik hayatına dair fikir edinmenizi kolaylaştırıyor. Müze konseptinin esasını teşkil eden hollerin yanında; konferans salonu, müze satış birimleri, çocuk atölyeleri, geçici sergi alanları, takı atölyeleri gibi farklı işlevlere hizmet eden bölümler de yer alıyor.

Farklı tarihi dönemlere ışık tutan eserlere ev sahipliği yapsa da müzeyi dünya kültürel mirası açısından asıl önemli kılan, Urartu medeniyetine dair çok değerli eserleri görme imkânı sunması.

MÖ 9. yüzyılda bu bölgede ortaya çıkan, başkent olarak Van'ı seçen Urartular; mimarlıkta, teknolojiye, sanatta, madencilikte çağının çok ilerisinde bir medeniyet haline gelmeyi başarmış. Urartuların daha yakından ve tüm yönleriyle tanınmasına imkân veren Van Müzesi, yüksek bir medeniyet seviyesine ulaşmayı başarmış Urartuların sanatı, inançları, sosyal hayatı ve kültürüne ışık tutan paha biçilmez eserleri görmek için ziyaretçilerini bekliyor. Müze'de yer alan 23 sergi

Paleolitik dönemden başlayarak ziyaretçileri âdeta bir zaman koridorundan geçiren müzeyi gezerken tarihsel dönemler arası geçişler karmaşadan uzak profesyonel bir anlayışla tasarlanmış. Bu nedenle gezi esnasında hiç yorulmuyor ve sıkılmıyorsunuz.

holünün her biri, binlerce nadide eseri ile ziyaretçileri Türkiye'nin en zengin kültürel mirasına sahip şehirlerinden olan Van'ın tarihinde bir yolculuğa çıkarıyor. Paleolitik dönemden başlayarak ziyaretçileri âdeta bir zaman koridorundan geçiren müzeyi gezerken tarihsel dönemler arası geçişler karmaşadan uzak profesyonel bir anlayışla tasarlanmış. Bu nedenle gezi esnasında hiç yorulmuyor ve sıkılmıyorsunuz. Ustaca konumlandırılmış panolarda eserler ve dönemlere ilişkin tarihi ve arkeolojik bilgiler geziyi daha da verimli ve zevkli hale getiriyor. Müzenin en dikkate değer eserleri Urartu dönemine ait olsa da Roma, Bizans, Selçuklu, Akkoyunlu, Karakoyunlu ve Osmanlı dönemlerine ait silahlar, yazma eserler, gündelik kullanım eşyaları, sikkeler, mühürler ve Van halk kültürüne ışık tutan etnografik eserler de sergileniyor.

Urartular, Demir Çağı'nda Anadolu top- raklarında kurulmuş en güçlü devletlerden biridir. Günümüze gelen eserleri ve bıraktıkları izlerle; askerî ve ticari başarılarına eşlik eder biçimde mimaride, teknolojiye ve sanatta ulaştıkları seviyeye tarihin gördüğü en görkemli uygarlıklardan biri olmayı başarmışlar. Kale, saray, tapınak ve su mimarisinde göstermiş oldukları başarı, Urartuların üstün bir uygarlık olduğunun

kanıtı. Sanatta ileri bir seviyeye gelen Urartular duvarlarını resimlerle süslemiş, motif ve üslup bakımından ustalıklarını hem mimari bezemelerde hem de takılarda ortaya koymuşlar. Özellikle maden sanatında son derece ileri bir düzeye ulaşmışlar; madenleri, günümüzde dahi varlığını devam ettiren yöntemlerle işlemiş, büyük bir ustalıkla, ince ve sabırlı bir işçilik gerektiren figür ve motiflerle bezemişler.

PAHA BİÇİLEMEZ KÜLTÜR HAZİNELERİ

Müzedeki dünya uygarlık tarihi açısından da önemli yeri olan eserlerin başında "Urartu Aslanı" olarak bilinen nadide parça dikkat çekiyor. 1960 yılında müzeye kazandırılan eser, gelen ziyaretçilerin ilgi odağı haline gelmiş. Tunçtan yapılan eser, genellikle üç ayak üzerinde uzanan bir gövde ve bu gövdenin uç noktasında uzanan eklemeler üzerine oturmuş, tekli veya üçlü tablalardan oluşuyor.

Altın yelpaze sapı müzenin en değerli eserlerinden bir diğeri. Üzerinde çivi yazısı ile "Bu eşya Kraliçe Kakuli'ye aittir" ibaresi bulunuyor. Kraliçe Kakuli Urartu Kralı II. Rusa'nın eşi. İlk kez bir Urartu kraliçesinin adının, o döneme ait bir eşyada yer alması ve bu açıdan Urartu tarihine ışık tutması eseri daha da önemli hale getiriyor.

ÜZERİNDE BİR SAVAŞ ARABASI BETİMLENMİŞ TUNÇ LEVHA

Bir at göğüslük parçası olduğu belirlenen levha, üzerinde bir savaş sahnesi işlenmiş olan Urartulara ait bulunmuş ilk at göğüslük parçası olması açısından önemli. M.Ö. 8. yüzyıla ait olduğu düşünülüyor.

Van Urartu Müzesinin hayata geçmesinde büyük emekleri olan insanlardan biri de Prof. Dr. Emin Yaşar Demirci Hoca. Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı genel sekreterliği görevi esnasında hem proje safhasında hem de finansmanında gösterdiği gayretler bu harikulade müzenin ortaya çıkmasına katkı sağlıyor.

Müzenin en dikkate değer eserleri Urartu dönemine ait olsa da Roma, Bizans, Selçuklu, Akkoyunlu, Karakoyunlu ve Osmanlı dönemlerine ait silahlar, yazma eserler, gündelik kullanım eşyaları, sikkeler, mühürler ve Van halk kültürüne ışık tutan etnografik eserler de sergileniyor.

“HAYVANLAR HÂKİMİ” BETİMLİ URARTU DAMGA MÜHÜRÜ

Beyaz su mermerinden yapılmış mührün baskı kısmında, bir Mezopotamya destan kahramanı olan Gılgamış (Hayvanlar Hâkimi) betimlemesi yer alıyor. Bu, Urartu sanat eserleri üzerinde sıklıkla görülen bir konu değil ve bir Urartu damga mührü üzerinde ilk defa görülüyor.

HAKKARİ STELLERİ

Müzenin en ilginç eserleri arasında bağımsız bir holde sergilenen Steller geliyor. Hakkari

kent merkezinde bulunan Mir Kalesi'nin kuzeydoğu eteklerinde 1998 yılında bir rastlantı sonucu bulunan steller, figüratif ve estetik olarak dönemine göre gelişmiş bir sanat zevkini yansıtıyor. Toplam 13 adet stelden 11 tanesinde erkek ve 2 tanesinde ise kadın figürü yer alıyor. Kireçtaşından yontulan stellerde yerel beyler ve eşlerinin tasvir edildiği düşünülüyor.

OSMANLI MÜHÜRLERİ

Müzedeki İslami dönem eser koleksiyonunun önemli bir bölümünü sırlı seramikler oluşturuyor. Bir kısmı Van Kalesi ve Eski Van Şehri kazılarında ortaya çıkarılmış, bir kısmı satın alma veya hibe yoluyla müzeye kazandırılmış. Sırlı seramik grubunda kâse, tepsi, hokka, ilaç kabı, testi, küp gibi objeler bulunuyor. Eserler Selçuklu ve Beylikler dönemi (12.-14. yüzyıl), Osmanlı dönemi (15.-20. yüzyıl), Safevi dönemi (17.-18. yüzyıl) ve Kaçar dönemi (19. yüzyıl) olarak tasnif edilmiş bir sırayı takip ediyor.

hürleri grubunda yer alıyor. Sözkonusu mühürler farklı tarihlerde satın alma veya hibe yoluyla müze koleksiyonuna katılmış.

İSLAMİ DÖNEM SIRLI SERAMİKLER

Müzedeki İslami dönem eser koleksiyonunun önemli bir bölümünü sırlı seramikler oluşturuyor. Bir kısmı Van Kalesi ve Eski Van Şehri kazılarında ortaya çıkarılmış, bir kısmı satın alma veya hibe yoluyla müzeye kazandırılmış. Sırlı seramik grubunda kâse, tepsi, hokka, ilaç kabı, testi, küp gibi objeler bulunuyor. Eserler Selçuklu ve Beylikler dönemi (12.-14. yüzyıl), Osmanlı dönemi (15.-20. yüzyıl), Safevi dönemi (17.-18. yüzyıl) ve Kaçar dönemi (19. yüzyıl) olarak tasnif edilmiş bir sırayı takip ediyor.

Müze konum itibarı ile tarihi Van Kalesi'nin hemen yanında yer almasından dolayı, kale ya da eski şehri ziyaret eden sayısız yerli ve yabancı turistlerin uğrak yeri haline gelmekte, bölge mimarisinin ve kültürünün tanıtılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Senegal'in Entelektüel Lideri Cheikh Anta Diop

Diop'un fikirleri, özellikle Afrika kökenli topluluklar arasında, kültürel kimlik ve tarih bilincini güçlendiren hareketlerde etkili olmuştur. Afrikalıların kendi tarih ve kültürlerine sahip çıkmalarını teşvik eden bu hareketler, aynı zamanda bir eğitimci olan Diop'un çalışmalarından ilham almıştır.

Furkan Şişman

Cheikh Anta Diop - Tarihçi Yazar (1923-1986), Senegal'in önde gelen tarihçilerinden ve entelektüellerinden biridir. Diop, özellikle Afrika tarihi ve kültürü üzerine araştırmalarıyla tanınır. Aynı zamanda Afrika medeniyetlerinin kökenlerine dair kapsamlı çalışmalar yapmış ve bu konuda birçok önemli eser kaleme almıştır. Diop'un en bilinen eserlerinden biri "Afrika'nın Klasik Çağı" adlı kitabıdır. Bu kitap, Afrika'nın tarihî ve kültürel mirasını yeniden değerlendiren önemli bir çalışmadır. Diop'un katkıları, Afrika'nın tarih ve kültür anlayışını derinden etkilemiştir.

Cheikh Anta Diop, 29 Aralık 1923 tarihinde Senegal'in Diourbel bölgesinde doğdu. Dakar'daki Fransız Lisesi'ni bitirdikten sonra Paris'e giderek eğitimine devam etti. Paris Üniversitesi'nde (Sorbonne) tarih, antropoloji ve fiziki antropoloji alanlarında eğitim aldı. Özellikle Mısır tarihi ve Afrika'nın prehistorik dönemleri üzerine yoğunlaştı. Paris'te, Ecole Normale Supérieure'de, Jean Bouchet gibi önemli akademisyenlerden eğitim aldı.

Diop, 1960 yılında Paris Üniversitesi'nde "Mısır Medeniyetinin Kökenleri ve Afrika Kültürleri Üzerindeki Etkisi" konulu teziyle

doktorasını tamamladı. Bu tezi, Afrika'nın tarih ve kültür anlayışını değiştirecek önemli bir çalışma olarak kabul edildi.

Diop'un en bilinen eserleri arasında "Nations Negres et Culture" (Siyah Uluslar ve Kültür), "L'Afrique Noire Precoloniale" (Sömürge Öncesi Kara Afrika) ve "Civilisation ou Barbarie" (Medeni mi, Barbar mı?) bulunmaktadır. Bu eserlerde, Afrika'nın tarihî ve kültürel mirasını savunmuş ve Mısır medeniyetinin Afrika'nın kalbinde olduğunu vurgulamıştır.

Diop ve Pan-Afrikaizm

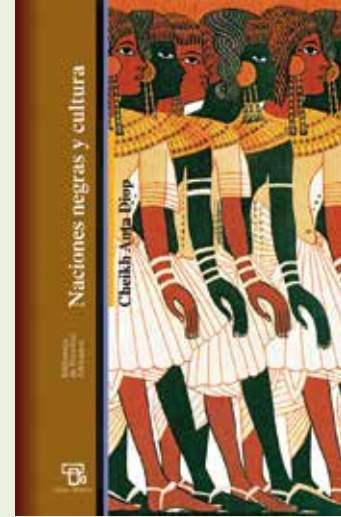
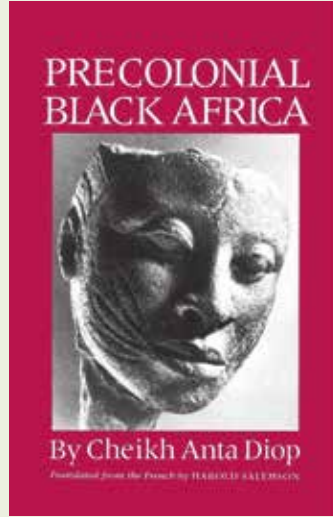
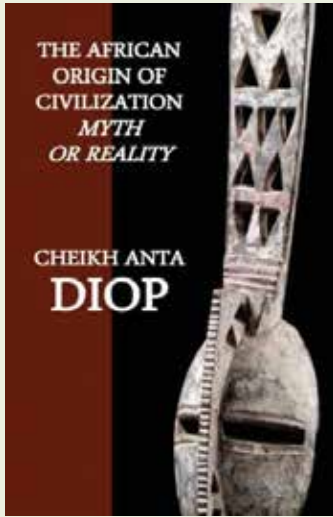
Diop, Mısır'ın (Kemet) Afrika'nın bir parçası olduğu görüşünü savunarak Afrika'nın tarih ve kültürünü yeniden değerlendirdi. Bilimsel çalışmalarında, Mısır'ın Afrika'nın kendi medeniyet tarihi içinde önemli bir yer tuttuğunu gösterdi.

1966'da, Senegal'deki Cheikh Anta Diop Üniversitesi'nin kurucusuydu. Bu üniversite, onun adını taşıyan ve Afrika tarih ve kültürüne dair araştırmaları destekleyen bir merkez haline geldi.

Diop, Pan-Afrikaizm hareketinin önde gelen isimlerinden biri olarak Afrika ülkelerinin birleşmesini ve kıtanın kendi kültürel mirasını korumasını savundu. Diop, Afrika tarihinin ve kültürünün sömürgeci güçler tarafından çarpıtıldığını ve bu çarpıtmanın Afrika'nın bağımsızlık mücadelesini engellediğini düşünüyordu. Bu eleştirileri, Afrika'daki bağımsızlık hareketlerine entelektüel bir destek sağladı. Diop'un çalışmaları, Afrika'daki kültürel yeniden doğuş hareketlerine ilham verdi. Onun fikirleri, Afrika'nın kendi tarihine ve kültürüne dönmelerini teşvik etti.

Cheikh Anta Diop arkasında Afrika tarihi ve kültürüne ışık tutan onlarca eser bırakarak 7 Şubat 1986 tarihinde Dakar, Senegal'de vefat etti.

DIOP'UN MİRASI

Diop'un mirası, Afrika'nın tarih ve kültür anlayışını derinden etkilemiştir. Onun çalışmaları, Afrika'daki eğitim kurumlarında, kültürel hareketlerde ve uluslararası akademik çevrelerde geniş bir etki yaratmıştır. Cheikh Anta Diop Üniversitesi, onun fikirlerini yaşatmaya devam eden bir akademik merkez olarak önemini korumaktadır.

Cheikh Anta Diop'un özgeçmişi, onun Afrika tarihinin ve kültürünün yeniden değerlendirilmesindeki önemli rolünü ve ulu-

Diop, Afrika tarihinin ve kültürünün sömürgeci güçler tarafından çarpıtıldığını ve bu çarpıtmanın Afrika'nın bağımsızlık mücadelesini engellediğini düşünüyordu.

sal bağımsızlık hareketlerine olan katkılarını açıkça ortaya koyar. Diop, hem akademik hem de kültürel anlamda Afrika'nın ulusal kimliğini güçlendiren bir lider olarak hatırlanmaktadır.

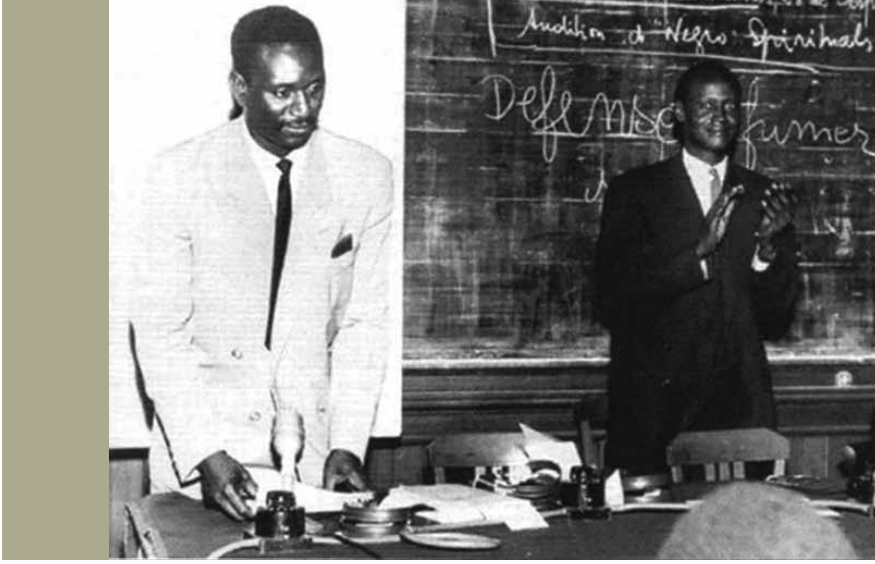
Cheikh Anta Diop'un "Afrika'nın Klasik Çağı" adlı eseri, Afrika'nın tarihindeki klasik dönemlere dair derinlemesine bir analiz sunar. Diop, özellikle Mısır'ın (Kemet) Afrika'nın kalbinde yer aldığını ve bu büyük medeniyetin Afrika kültürünün ve tarihinin ayrılmaz bir parçası olduğunu vurgular. Kitap, Mısır'ın tarihi, kültürel ve bilimsel katkılarına odaklanarak, bu medeniyetin gelişiminin Afrika'nın diğer bölgeleriyle olan etkileşimlerini nasıl şekillendirdiğini açıklar. Diop, Afrika'nın klasik çağını inceleyerek, Afrika'nın zengin tarihini ve kültürel mirasını yeniden değerlendirmeyi amaçlar.

Diop'un çalışması, Afrika tarihinin genellikle dışarıdan bakış açısıyla yazıldığını ve bu nedenle Afrika'nın tarihsel katkılarının göz ardı edildiğini eleştirir. Kitap, Mısır'ın etkisi altında kalan diğer Afrika kültürlerinin ve medeniyetlerinin, Mısır ile

Diop, bazı belgesellerde, kitaplarda ve filmlerde temsil edilmiştir. Bu tür yapımlar, onun fikirlerini ve çalışmalarını daha geniş kitlelere tanıtmayı amaçlar.

AFRİKA'NIN KLASİK ÇAĞI

“Afrika’nın Klasik Çağı,” Afrika’nın tarihi ve kültürel mirasının daha iyi anlaşılmasını sağlayan kapsamlı bir çalışmadır. Diop, Afrika tarihinin klasik dönemlerine dair yeni bir bakış açısı getirir ve bu tarihsel dönemin önemini vurgular. Kitap, Afrika’nın kendi tarihini ve kültürel mirasını yeniden değerlendirmesi için önemli bir kaynak sunar ve Afrika’nın tarihinin, kültürünün ve medeniyetlerinin global tarih perspektifine dahil edilmesi gerektiğini savunur. Diop’un çalışması, Afrika’nın tarihsel ve kültürel katkılarını geniş bir bağlamda anlamak isteyenler için temel bir referans noktasıdır.

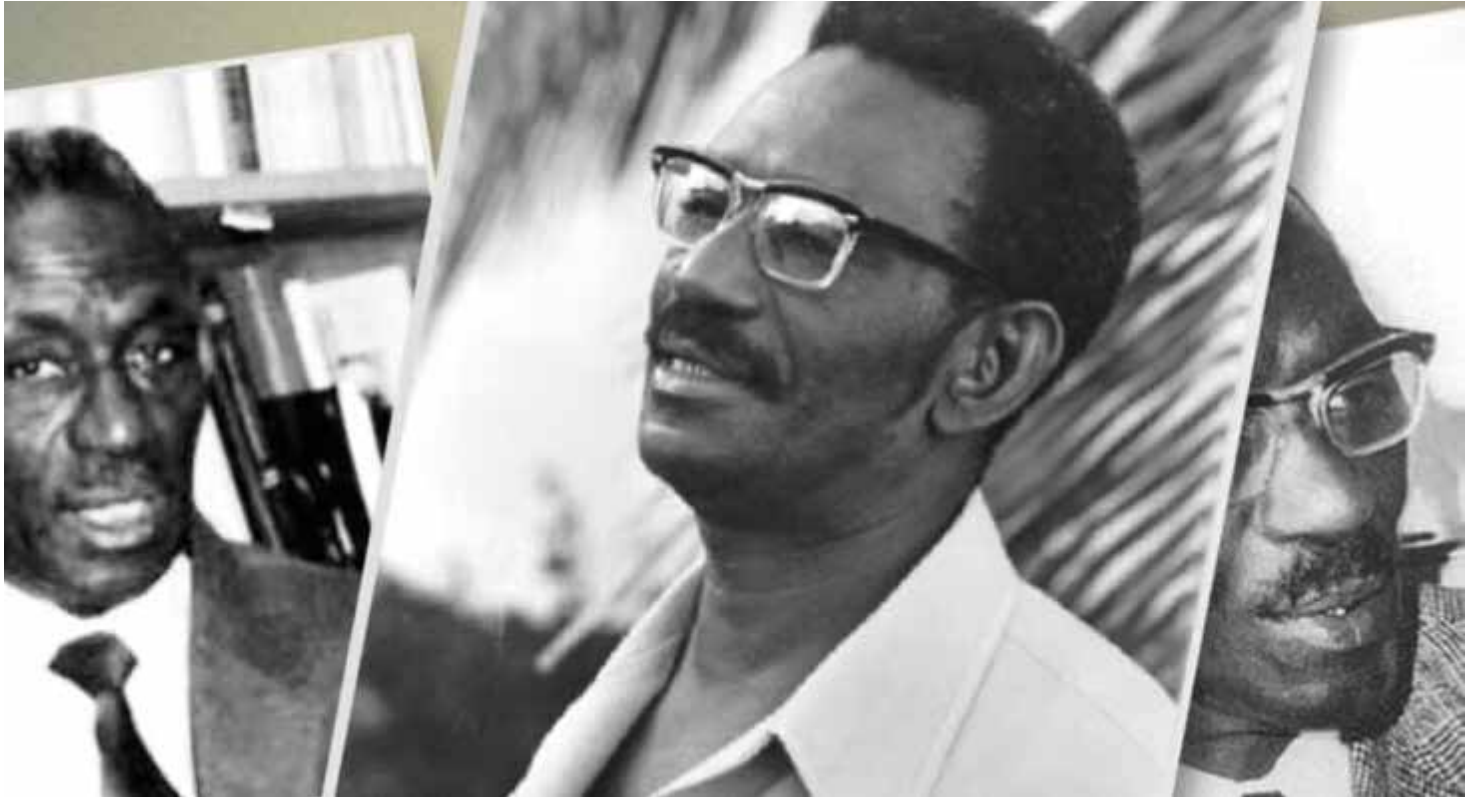
Cheikh Anta Diop’un “Afrika’nın Klasik Çağı” kitabındaki fikirler hem bilimsel hem de tartışmalı olabilir. Diop, Afrika tarihini ve kültürünü yeniden değerlendirirken bazı bilimsel temellere dayansa da birçok akademisyen tarafından eleştirilmiştir.

Diop, Mısır’ın (Kemet) Afrika’nın tarihî ve kültürel bağlamını incelemede arkeolojik ve tarihî veriler kullanır. Mısır’ın Af-

olan ilişkilerinin nasıl şekillendiğini detaylandırır. Diop, Mısır’ın yalnızca Afrika’nın değil, tüm insanlık tarihinin şekillenmesinde kritik bir rol oynadığını öne sürer. Ayrıca, bu medeniyetin bilim, matematik, tıp ve felsefe alanlarındaki katkılarının, diğer kültürlerle olan etkilerini irdeler.

Kitap, aynı zamanda Afrika tarihinin ve kültürünün Batı tarihinin ve düşünce sis-

temlerinin bir parçası haline getirilmediği eleştirisini yapar. Diop, Batı’nın Afrika tarihini ve kültürünü küçümseyici bir şekilde ele aldığını ve bu nedenle Afrika’nın tarihinin gerçek boyutunun anlaşılmadığını savunur. Diop’un bu eleştirisi, Afrika’nın tarihini doğru ve bütüncül bir şekilde değerlendirmek için daha geniş ve kapsayıcı bir perspektifin gerekli olduğunu vurgular.

Portre

rika medeniyetleri üzerindeki etkilerini detaylandırırken, antik kaynaklardan ve kazılardan elde edilen bulguları değerlendirir. Diop, Mısır'ın bilim, matematik, tıp ve felsefe alanındaki katkılarını vurgular. Bu alanlardaki katkıları değerlendirmek, bilimsel olarak geçerli bir çabadır çünkü bu bilgilerin zaman içinde nasıl yayıldığını ve diğer kültürlerle etkileşimde bulunduğunu incelemek önemlidir.

Diop, Afrika tarihinin Batı merkezli yaklaşımlarını eleştirirken, kendi metodolojik çerçevesini oluşturur. Bu çerçeve, Afrika'nın tarih ve kültür açısından kendi yerini ve önemini yeniden değerlendirme amacı taşır.

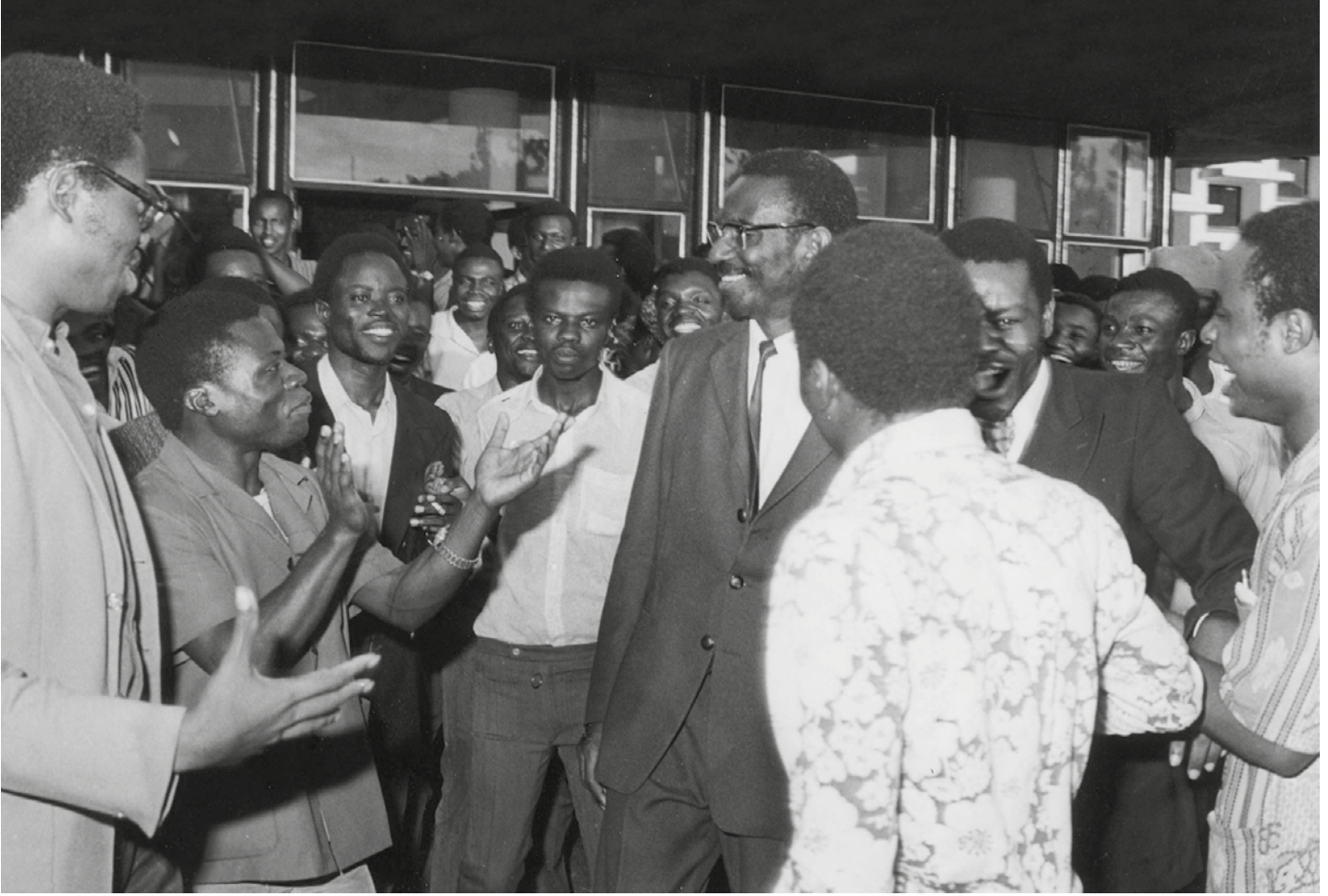
AKADEMİK HAYATA ETKİSİ

Diop'un Mısır'ın Afrika'nın merkezî bir medeniyeti olduğu konusundaki vurgusu, bazı akademisyenler tarafından aşırıya kaçmış ve kültürel milliyetçilik olarak değerlendirilmiştir. Mısır'ın Afrika'daki diğer medeniyetlerle olan ilişkileri tarihsel olarak karmaşık olabilir ve bu tür yorumlar bazen tarihsel gerçekleri basitleştirebilir. Diop'un Batı merkezli tarih yazımını eleştirmesi, bazen Batı'nın Afrika tarihini küçümseyen bir yaklaşımı olarak algılanabilir. Ancak, bu eleştiriler bazı akademisyenler tarafından Batı merkezli tarih anlayışına karşı bir karşıt görüş olarak değerlendirilmiş ve farklı bakış açılarıyla zenginleştirilmiştir. Diop'un bazı teorileri, özellikle Mısır'ın kültürel ve bilimsel katkıları konusunda öne sürdüğü görüşler, geniş akademik tartışmalara yol açmıştır. Bu teoriler, bazı bilim insanları tarafından eleştirilmiş ve daha geniş tarihsel ve kültürel bağlamlarda değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, Cheikh Anta Diop'un kitabı, Afrika tarihinin ve kültürünün yeniden değerlendirilmesi açısından önemli bir katkı sağlar. Ancak, bu fikirlerin bilimsel geçerliliği, tarihî verilerin ve metodolojik yaklaşımların nasıl kullanıldığına bağlı olarak çeşitli akademik tartışmalara neden olabilir. Diop'un çalışmalarını anla-

Cheikh Anta Diop'un "Afrika'nın Klasik Çağı" adlı eseri, Afrika'nın tarihindeki klasik dönemlere dair derinlemesine bir analiz sunar. Diop, özellikle Mısır'ın (Kemet) Afrika'nın kalbinde yer aldığını ve bu büyük medeniyetin Afrika kültürünün ve tarihinin ayrılmaz bir parçası olduğunu vurgular.

mak ve değerlendirmek için, bu konudaki farklı akademik görüşleri de göz önünde bulundurmak faydalı olabilir.

Diop, Afrika tarihine ve kültürüne katkılarından dolayı akademik çevrelerde geniş bir etkiye sahiptir. Üniversitelerde ve araştırma enstitülerinde yapılan çalışmalar, Diop'un fikirlerini ve metodolojisini incelemeye devam etmektedir. Ayrıca, onun adını taşıyan birçok akademik etkinlik ve konferans düzenlenmektedir. Diop'un çalışmaları, Afrika tarihinin ve kültürünün önemini vurgulayan tartışmalarda sıkça referans gösterilmektedir. Özellikle Afrika'nın tarih ve kültürüne dair yapılan çalışmalarda, Diop'un fikirleri önemli bir temel oluşturmaktadır.

Diop, bazı belgesellerde, kitaplarda ve filmlerde temsil edilmiştir. Bu tür yapımlar, onun fikirlerini ve çalışmalarını daha geniş kitlelere tanıtmayı amaçlar.

Diop'un fikirleri, özellikle Afrika kökenli toplumlar arasında, kültürel kimlik ve tarih bilincini güçlendiren hareketlerde etkili olmuştur. Afrikalıların kendi tarih ve kültürlerine sahip çıkmalarını teşvik eden bu hareketler, Diop'un çalışmalarından ilham almıştır.

Cheikh Anta Diop'un ulusal bağımsızlık açısından önemi, onun Afrika'nın kültürel, tarihî ve bilimsel mirasını yeniden değerlendirme ve güçlendirme çabasında yatmaktadır. Diop, Afrika'nın bağımsızlık mücadelesinde entelektüel bir lider olarak kabul edilir ve onun fikirleri, kıtanın kendi kimliğini ve tarihini yeniden keşfetmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bağımsızlık hareketlerinin ideolojik ve kültürel temellerini güçlendiren Diop, Afrika'nın bağımsızlık süreçlerinde etkili bir figür olarak öne çıkmıştır.

Diop, Afrika tarihine ve kültürüne katkılarından dolayı akademik çevrelerde geniş bir etkiye sahiptir. Üniversitelerde ve araştırma enstitülerinde yapılan çalışmalar, Diop'un fikirlerini ve metodolojisini incelemeye devam etmektedir.

Türkiye’de Özel Eğitim Hizmetleri

Türkiye’de özel eğitim hizmetleri bireysel farklılıklar gösteren özel gereksinimli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılandırılmış bir alandır.

Millî Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) bünyesindeki Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÖERHGM) bu alandaki çalışmaların yürütülmesinden sorumlu başlıca devlet kurumudur.

Doç. Dr. Mustafa Otrar - Uzm. Fatih Paça

Özel eğitim taşıdığı özellikler sebebi ile akranlarından anlamlı farklılıklar gösteren bireylerin eğitimi için kullanılan bir ifadedir ve genel eğitim sisteminden farklı olarak bireylerin özel gereksinimlerine uygun olarak planlanmış eğitim programlarını içerir. Söz konusu farklılıklar *normal* olarak tanımlanan alanın altında da üstünde de olabilir. Bireylerin farklılıklarına göre düzenlenen bu programlar onları hem akademik hem de sosyal hayata hazırlamayı hedefler. Türkiye’de özel eğitim hizmetleri bireysel farklılıklar gösteren özel gereksinimli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılandırılmış bir alandır. Millî Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) bünyesindeki Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÖERHGM) bu alandaki çalışmaların yürütülmesinden sorumlu başlıca devlet kurumudur.

Özel Eğitim

Özel eğitim hizmetlerin temel amacı zihinsel, bedensel, sosyal ve duygusal farklılıklara sahip özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin, topluma kaynaşmasını sağlamak ve eğitim süreçlerine etkin bir şekilde katılmalarını desteklemektir.

İslam dininin herkese karşı eşitlikçi ve adil davranma ilkeleriyle de şekillenen ve vakıf medeniyeti ile de kurumsallaşan eğitim özel eğitimle ilgili alanlarda da kendini gösterir. İbni Sina'nın özel gereksinimli çocukların eğitimi ile ilgili görüşleri, Enderun ve Darüşşafaka gibi kurumlar bu hususta çağını aşan manidar örneklerdir. Bununla birlikte modern anlamda, sistematik özel eğitim hizmetleri Cumhuriyet'in ilanı ile başlamıştır, Cumhuriyet'in ilanından günümüze kadar önemli aşamalardan geçmiş ve çeşitli kurumsal yapılarla desteklenmiştir. 1950'li yıllardan itibaren özel eğitimin bir hak olarak tanınması, bu alandaki gelişmeleri hızlandırmıştır. 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, özel eğitim hizmetlerinin yasal dayanak ve çerçevesini oluşturan başlıca belgelerdir. Bu yasal düzenlemeler, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitimde fırsat eşitliği ilkesine uygun olarak eğitilmeleri için gerekli olan düzenlemeleri sağlamaktadır. Bu düzenlemeler kapsamında yürütülen programlar, eğitsel değerlendirme ve tanılama, eğitim tür ve kademeleri yer almaktadır.

ÖZEL EĞİTİMDE EĞİTSEL DEĞERLENDİRME VE TANILAMA

Türkiye'de özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için eğitsel tanılama ve değerlendirme süreci, bireylerin eğitim ihtiyaçlarının sistematik olarak belirlenmesi ve onlara uygun eğitim programlarının geliştirilmesi amacıyla yürütülmektedir. Bu süreç, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) tarafından koordine edilir. RAM'lar, bireylerin yaşadıkları özel gereksinim alanlarına göre eğitsel değerlendirme ve tanılama işlemlerini gerçekleştirir. Eğitsel

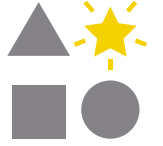
Türkiye'de özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için eğitsel tanılama ve değerlendirme süreci, bireylerin eğitim ihtiyaçlarının sistematik olarak belirlenmesi ve onlara uygun eğitim programlarının geliştirilmesi amacıyla yürütülmektedir. Bu süreç, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) tarafından koordine edilir.

iş birliği içinde çalışır. Tanılama sonrasında, öğrencinin gereksinimlerine uygun bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) hazırlanır. Bu programlar öğrencinin yeteneklerini en üst düzeyde kullanmasına ve ihtiyaç duyduğu destek eğitim hizmetlerine erişmesine olanak sağlar. Ayrıca tanılama sürecinde kullanılan ölçme araçlarının geliştirilerek yenilenmesi, güçlendirilmesi ve standart hale getirilmesi için çalışmalar süreklilik arz edecek şekilde devam etmektedir.

ÖZEL EĞİTİM TÜRLERİ VE KADEMELERİ

Türkiye'de özel eğitim hizmetleri, bireylerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun olarak farklı kademelerde sunulmaktadır. Bu kademeler erken çocukluk dönemi eğitiminden başlayarak okul öncesi, temel eğitim ve ortaöğretim düzeyini kapsamaktadır. Ayrıca örgün eğitime devam edemeyecek durumda olan öğrenciler için evde eğitim ve hastanede eğitim gibi alternatif eğitim hizmetleri de sunulmaktadır.

Erken çocukluk dönemi özel eğitim hizmetleri, özellikle 0-36 ay arasındaki çocuklar için oldukça önemlidir. Bu süreçte çocukların gelişimsel gecikmeleri ve özel gereksinim durumları erken tanı ile belirlenerek gerekli müdahaleler yapılır. Okul öncesi eğitim ise 36. aydan itibaren

yönüyle desteklenmesi için “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” müfredatında farklılaştırmaya yönelik içerikler güncel olarak geliştirilmiştir.

ÖZEL EĞİTİM OKULLARI VE KURUMLARI

Türkiye’de özel eğitim hizmetlerinin sunulduğu çeşitli okullar ve kurumlar bulunmaktadır. Bu kurumlar, bireylerin özel gereksinimlerine göre yapılandırılmakta ve onların toplumla bütünleştirilmesi için çeşitli programlarla desteklenmektedir. Özel eğitim okulları, görme, işitme, zihinsel ve bedensel gibi farklı gereksinim gruplarına yönelik olarak özelleştirilmiştir. Ayrıca birden fazla yetersizliği olan bireyler için de özel sınıflar oluşturulmaktadır.

Özel eğitim sınıfları, genel eğitim kurumlarında bulunan ve sadece özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yönelik eğitimlerin verildiği sınıflardır. Bu sınıflarda eğitim alan öğrenciler, bireysel özelliklerine uygun olarak planlanmış ders programları ile eğitim görmektedir. Özel eğitim öğretmenlerinin sorumluluğunda olan bu sınıflarda, öğrencilerin tüm gelişim alanlarındaki becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

2024 yılı itibarıyla özel eğitim ihtiyacı olan 686.576 öğrenci bulunmakta olup, bu öğrencilerden 65.424’ü özel eğitim okullarında eğitim görmektedir. Özel eğitim sınıflarında öğrenim gören öğrenci sayısı ise 94.995’tir. Bunların yanında 2024 yılı itibarıyla 12.133’ü evde, 593’ü ise hastanede olmak kaydıyla toplam 12.726 öğrenci evde ve hastanede eğitimlerine devam etmektedir. 402.604 öğrenci ise tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim almaktadır.

ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERE YÖNELİK EĞİTİM HİZMETLERİ

Türkiye’de özel yetenekli bireylere yönelik eğitim hizmetleri, bu bireylerin potansiyellerini en üst düzeyde kullanmalarını

başlayan zorunlu bir eğitim kademesidir. Bu dönemde, özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar için bireyselleştirilmiş programlar uygulanmakta, bilişsel ve sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler yürütülmektedir. Ayrıca bu çocuklar için özel eğitim anaokulları veya öğrenimine yarı zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla devam etmesi uygun görülen çocuklar için ise özel eğitim sınıfları açılmaktadır. Bununla birlikte yine bu dönemdeki özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla da öğrenim görebilmektedir.

Temel eğitim ve ortaöğretim kademeslerinde, özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla genel eğitim sınıflarında ve özel eğitim sınıflarında eğitim görmektedir. Bu süreçte BEP hazırlanarak öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun eğitim programları oluşturulmaktadır. Ayrıca bu programların içerik

686.576
öğrenci

2024 yılı itibarıyla özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci sayısı

94.995
öğrenci

Özel eğitim sınıflarında öğrenim gören öğrenci sayısı

sağlamak amacıyla önemli bir yer tutmaktadır. Özel yetenekli bireyler, yaşitlarına göre üstün yetenekler sergileyen, yaratıcı düşünme becerileri gelişmiş ve akademik ile liderlik yeteneklerine sahip öğrenciler olarak tanımlanmakta olup, bu öğrenciler için Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) gibi özelleşmiş kurumlar hizmet vermektedir. BİLSEM'lerde, özel yetenekli öğrenciler okul dışı zamanlarda bilimsel, sanatsal ve liderlik becerilerini geliştirme fırsatı bulmakta, proje tabanlı zenginleştirilmiş eğitim programlarına katılmaktadırlar. Bu merkezler, öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkına varmalarını ve kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmıştır.

Türkiye'de özel yetenekli bireylerin eğitimi, BİLSEM'ler dışında Araştırma, Geliştirme, Eğitim ve Uygulama Merkezi Ortaokulu/Lisesi (ARGEM) ve çeşitli okulların bünyesinde açılan destek eğitim odalarında da sürdürülmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin tanılama süreci ise aday gösterme, ön değerlendirme ve bireysel değerlendirme olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. 2024 yılı itibarıyla, kullanılan ölçme araçlarının uluslararası standartlarla uyumlu ve istatistiksel olarak güçlü hale getirilmesiyle, aday gösterilen öğrencilerin %2'si kesin kayıt hakkı kazanmıştır. Bu oran normal dağılım gösterdiği varsayıldığında hesaplanan oranla da son derece uyumludur.

Türkiye'de ilk BİLSEM 1995 yılında Ankara'da Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi adıyla açılmıştır. 2003 yılında 18 olan BİLSEM sayısı, 2024 Eylül ayı itibarıyla 81 ilde 375'e ulaşmıştır. Merkezlerde 110.827 özel yetenekli öğrenciye hizmet verilmektedir. Bu merkezlerin 189'u müstakil binaya sahipken, 186'sı okul ve diğer kurum binalarında eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu merkezlerde 1410 atölye kurulmuş olup, yapay zekâ, dijital tasarım, oyun ve animasyon, savunma sistemleri, mekatronik, nanoteknoloji, yenilenebilir enerji gibi günümüz dünya-

Temel eğitim ve ortaöğretim kademelerinde, özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla genel eğitim sınıflarında ve özel eğitim sınıflarında eğitim görmektedir.

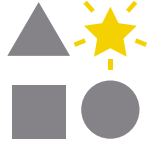
sının ihtiyaçlarına yönelik eğitimler de sunulmaktadır. Önümüzdeki dönemde, öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda bu atölyelerin sayısının ve eğitim içeriklerinin artırılması planlanmaktadır.

2024 yılında BİLSEM'lerde görev yapan 24 farklı branştan 5197 öğretmenin %60,81'i lisansüstü eğitime sahiptir. 2024 yılında yapılan seçim süreci sonucunda 764 yeni öğretmen BİLSEM'lere atanmıştır. Öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini artırmak amacıyla hizmet içi eğitim çalışmalarına yoğun bir şekilde devam edilmektedir.

KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME YOLUYLA EĞİTİM UYGULAMALARI

Kaynaştırma/bütünleştirme özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin genel eğitim sınıflarında diğer öğrencilerle birlikte eğitim görmelerini sağlamayı amaçlayan bir uygulamadır. Bu süreç öğrencilerin sosyal, duygusal ve akademik becerilerini akranlarıyla birlikte geliştirmelerine ve toplumsal yaşama etkin biçimde uyumuna imkân sağlamaktadır. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarında sınıf öğretmenleri, branş öğretmenleri ve özel eğitim öğretmenlerinin iş birliği önemli bir rol oynamaktadır. Bu iş birliği, öğrencilerin eğitim sürecine daha etkin bir şekilde katılımını sağlamak ve onların gelişimsel ihtiyaçlarına yönelik çözümler üretmektedir. Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında sunulan eğitim hizmetlerinin niteliğinin artırılması ve başarılı bir kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamasının gerçekleştirilmesi amacıyla okullar veya kurumlar bünyesinde özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere sunulan destek eğitim odası uygulamaları önemli bir hizmettir. Destek eğitim odaları, tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortamlardır.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİNİN GELECEĞİ

Türkiye’de özel eğitim hizmetlerinin geleceğini belirleyecek ilkelere ilişkin dayanaklar MEB’in stratejik planlarında ve üst politika belgelerinde gözlenmektedir. Eğitim Şûraları ve kalkınma planlarında alınan kararlar doğrultusunda, özel eğitimin daha geniş kitlelere ulaştırılması ve bu hizmetlerin kalitesinin artırılması hedeflenmektedir. Tüm bu hedefler MEB 2024-2028 stratejik planında dayalı olarak oluşturulan “*Farklılıkları dikkate alan bir özel eğitim ve rehberlik anlayışıyla öğrencilerin, eğitim ve yaşam süreçlerindeki potansiyellerini en üst düzeye çıkaracak ve özel gereksinimli bireylerin toplumla bütünleşmelerini sağlayacak bilgi ve beceriler ile ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gelişimlerini destekleyecek fiziki, beşerî ve teknolojik imkânları artırmak*” amacı temelinde gerçekleştirilecektir. Bu amaç doğrultusunda uygulanacak stratejiler ayrıca belirlenmiştir.

Bu kapsamda gelecekte özel eğitim hizmetlerinin gelişiminde, ailelerin sürece katılımı ve farkındalıklarının artırılma-

sı da önemli bir faktördür. Ailelerin, çocuklarının eğitim süreçlerinde daha aktif rol oynamaları ve eğitim politikalarına katkı sağlamaları hizmetlerin etkinliğini artıracaktır. Ayrıca, öğretmen eğitimi ve

Özel eğitim sınıfları, genel eğitim kurumlarında bulunan ve sadece özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yönelik eğitimlerin verildiği sınıflardır. Bu sınıflarda eğitim alan öğrenciler, bireysel özelliklerine uygun olarak planlanmış ders programları ile eğitim görmektedir.

kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi de bu sürecin önemli bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

Diğer bir strateji ise öğretmenlere, güncel özel eğitim stratejileri, teknikleri ve kayıt temelli uygulamalar hakkında hizmet içi eğitim, velilere ise Rehberlik ve Araştırma Merkezleri’nde özel eğitim alanına yönelik seminerleri yüz yüze ve çevrim içi olarak sunmaktır. Bunlara ek olarak Millî Eğitim Bakanlığı son yıllarda özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere sunulan eğitimin niteliğinin artırılması ve kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının geliştirilmesi amacıyla 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklikler yapılması için çalışmalarını sürdürmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye’de özel eğitim hizmetleri hem yasal düzenlemeler hem de kurumsal altyapı ile sürekli gelişmekte olan bir alandır. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitimde fırsat eşitliğinden faydalanmaları ve topluma kazandırılmaları için atılan adımlar, bu bireylerin hayat kalitesini artırmaya yönelik stratejik önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Sak, U. & Toraman, S. (2020) *Türkiye’de Özel Eğitim Hizmetleri* (2020), Millî Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Erişim Tarihi: 08.09.2024

Gürgür, H. (2024). Özel eğitim. *Türk Maarif Ansiklopedisi*. İstanbul, 2024.

MEB (2018). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği. Resmî Gazete (Sayı: 30298). <https://www.resmigazete.gov.tr>

MEB (2023). *2024-2028 stratejik planı*. <https://sgb.meb.gov.tr/>

MEB (2024). *2024 yılı eğitim ve öğretim yılı programı*. <https://tyymm.meb.gov.tr/upload/brosur/2024programortakmetinOnayli.pdf>

T.C. Resmî Gazete. (1997). 573 sayılı özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararname. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.573.pdf>

Andrey Tarkovski (1932-1986) film setinde

Tuba Köse

Tüketim Malzemesi ve Varoluş Problemi Arasında Sıkışan Sinema

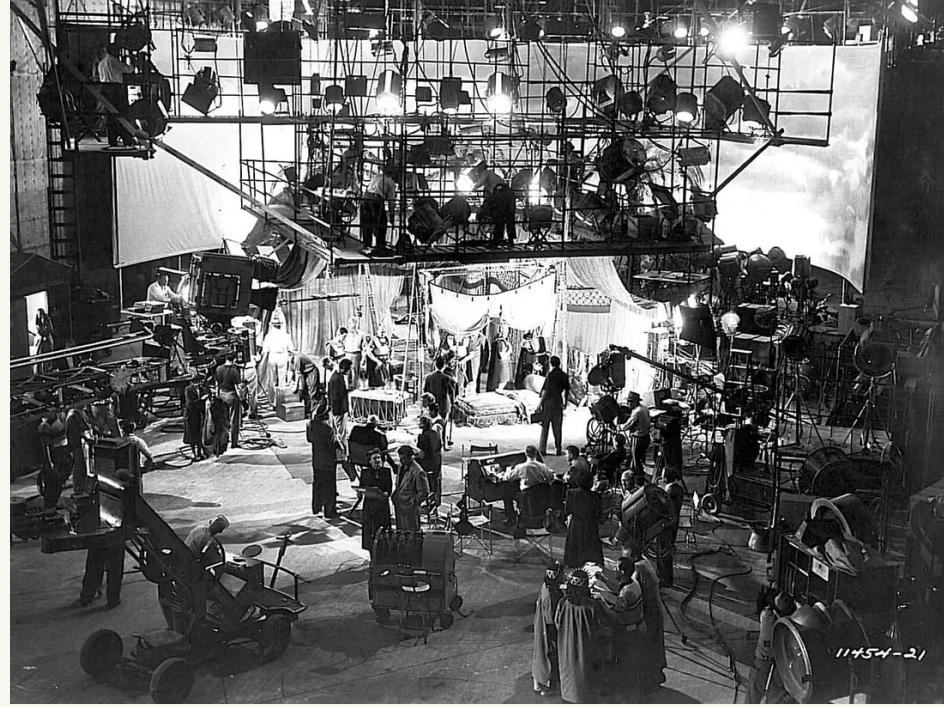
“Ne olursa olsun bir meta olarak tüketilmek istenmeyen her türlü sanatın amacı, hiç şüphesiz kendine ve çevresine, hayatın ve insan varlığının amacını açıklamak, yani insanoğlunun gezegenimizdeki varoluş nedenini ve amacını göstermek olmalıdır. Hatta belki de hiç açıklamaya bile kalkmadan onları bu soruyla karşı karşıya bırakmalıdır.”

*—Mühürlenmiş Zaman,
Andrei Tarkovsky*

Kültür Sanat

Modern zamanın teknoloji eliyle Türk sinema tarihinde değiştirdiği form ve normlara gelmeden önce “Sinemada bir geleneklilikten söz edilebilir mi?” ve “Geleneklilikten anlaşılması gereken nedir?” sorularına kısaca yanıt aramak belki faydalı olacaktır. Zira sinemanın teknolojiyle evrildiği noktayı anlamamız için meselenin derinindeki ana soruna odaklanmazsak söylediklerimiz anlamsız olacaktır.

Geleneğimizde değer atfettiğimiz ve üzerinde zımni bir mutabakat kurduğumuz temel nirengiler var olmakla birlikte bu değerler elbette zamanla değişip dönüşüyor. Ancak son zamanlarda bu değişikliğin sınır tanımaz bir hızla gerçekleştiğine tanık oluyor ve hatta yaşama biçimlerimizden kopmaya başladığını görüyoruz. Hal böyle olunca tartışılması gereken en önemli meselelerden birisi “kendine yabancılaşma” oluyor. Nitekim ülkemizde düşünce ve sanat alanında yaratımın referansı “doğru” ve “şaşmaz” kabul edilen ilkelerle Batı’dan alınırken, kendi geleneğimizden alabileceğimiz ilham minimize edilmeye başlamış, üstelik bu bazı çevrelerce “evrensel”, “modern”, “gelişmiş” olma zannı ile özellikle tercih edilir hale gelmiş. Oysa gelenek bu zannın aksine, geriye dönülecek bir yer ya da geçmişten bugüne taşınacak bir şey değil, aksine her dönüp bakıldığında insanı farklı bir ilhamla farklı menzillere taşıyacak bir kaynaktan, kökten ibaret. Gelenekçi olmakla gelenekli olmak arasındaki bu farkı Kenan Gürsoy; “*Gelenekçi olmaya değil, gelenekli olmaya özen göstermeliyiz. Kendimizin bir tarihi olduğunu fark edip, bu tarihten gelmekte olduğumuzu; geleneğin içinde, onun yardımıyla gelmekte olduğumuzu fark edip bunu bugün açısından algılamak, bunun bilincinde olmak, temelindeki değeri bugün açısından içselleştirerek yaşamak ve bunu ileriye matuf olarak da projelendirmek mecburiyetindeyiz. Bu anlamda gelenekten, bizim korkutulduğumuz yönün tam aksine yaratıcılık anlamında istifade etmiş olacağız. Geleneğin bu şekilde okunmasında, o gelene-*

Gelenek, geriye dönülecek bir yer ya da geçmişten bugüne taşınacak bir şey değil, aksine her dönüp bakıldığında insanı farklı bir ilhamla farklı menzillere taşıyacak bir kaynaktan, kökten ibaret.

ğe yabancılaşmaksızın ve hatta o geleneğe yabancılaşmamanın önemli bir şart olduğunun bilincinde olarak evrensel bir yöneliş elde etmek mümkün olacaktır.” diyerek açıklıyor ve bu anlamda “değer muhafazakarlığı”nı evrensellelikle yeniden yorumluyor.

Medeniyet birikimimizi tasavvuf ekşeninde kullanarak bir “hikmet sineması” peşinde olan Ayşe Şasa ise sinemada bu ikilemi; “*Bir tarafta hep gizil [ve] örtük bir yerellik; [... diğer] tarafta hep çığ ve sözde bir modernlik*” şeklinde nitelendiriyor ve Türk sinemasının içerisinde bulunduğu söz konusu “şizofrenik ikilem”i anlamının yolunun, Türk toplumunun içerisinde bulunduğu sosyal şizofreniyi anlamaktan geçtiğini ifade ediyor. Bu anlamda Şasa’ya göre Türk sineması, bir yandan popüler kültürün güdümü

altında Batı’dan bazı sinemasal hazır kalıplar devşirmekte; diğer yandan gizil gelenek ve göreneklerini (mahalli geleneği) derin ve örtük bir potansiyel halinde içerisinde barındırmaktadır. Şasa’nın yirmi yılı aşkın bir süre önce Türk sineması hakkında yaptığı bu tespitlerin bugün de canlılığını koruduğunu ve o günden bugüne değişen pek bir şey olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Geçen zaman içinde sinema anlayışında değişen hiçbir şey olmadı mı peki? Elbette oldu... Sinema, var olduğu yaklaşık 130 yıllık süreçte gelişen teknoloji ve dijitalleşme ile çok farklı görünümde elde etti ve nihayetinde küreselleşen dünyadan nasibini alarak radikal bir dönüşümle, her an her yerde artan tüketim talebini karşılamaya odaklanan yeni bir anlayışla çeşitli dijital platformları kendisine mesken edindi. Bu dijital platformların hayatımıza girmesiyle sinema mefhumunda meydana gelen olumlu ve olumsuz pek çok değişiklik oldu. Ancak değişen şeyler arasında benim en çok dikkat çekmek istediğim şey; konu bağlamında tüketim ve varoluş problemi arasında sıkışan sinema “seyircisi”nin bir “izler kitle”ye dönüşmesi.

İzler kitle; İngilizce adıyla “**binge-watching**” denilen ve TV serisinin bölümlerini art arda ve kısa zamanda izleme davranışı geliştiren yeni bir tüketim alışkanlığıyla ortaya çıkan bir kavram. Bu yeni izleme

pratiği ne yazık ki ülkemizin yeni sinema anlayışını derinden etkiledi ve her şey gibi sinemanın da hızlı tüketilen bir tüketim malzemesine dönüşmesine sebep oldu. İmajların sonsuz sayıda kullanıma sokulduğu bu yeni sinema anlayışında başarının ölçütü ise, sinemanın “dikkat dağıtma” ve “sanallaştırma” marifetleri ile koltuğa oturan seyircinin gerçeklikten ne kadar kopabildiği ve ekranda gördüğü sahtelikten ne kadar büyülediği ile ilgileniyor.

Her ne kadar bu gelişmeler ve hamlelerle sinema bir tüketim malzemesi hâline dönüştürülmeye, imajlara hapsedilmeye çalışılsa da elbette bu sanat dalı ülkemizde de dünyada da bundan çok daha fazlası. Tarkovski'nin de belirttiği üzere; “Sinema

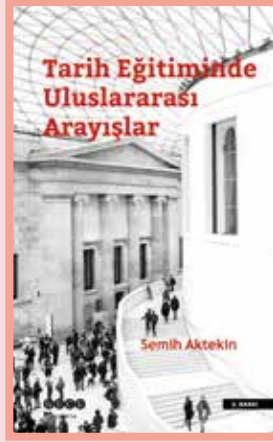
Ayşe Şasa ise sinemada gelenek ve modernlik arasındaki bu ikilemi; “Bir tarafta hep gizil [ve] örtük bir yerellik; [... diğer] tarafta hep çığ ve sözde bir modernlik” şeklinde nitelendiriyor.

hayatın özgün bir parçasını, dünyanın henüz kavranamamış bir boyutunu, başka sanatlar tarafından ifade edilememiş bir boyutunu yansıtmak üzere doğmuştur.” Sinemayı dolaysız bir araç olarak nitelendiren Tarkovski, onun bize doğrudan kendini yansıttığını dile getiriyor. Bana göre de modern düşüncenin ayıran, parçalara bölen, analiz eden, bozan, çürüten, haz ve hız peşinde insanı sürükleyen yönüne karşıt tevhidin, birleştirmenin, bir araya getirmenin, ihya ve inşa etmenin hatırlatıldığı bir Hakikatler sineması mümkün! Bu sinema anlayışı, insana Allah ve kâinat arasındaki dinamik bağı hatırlatıyor. Yeter ki bizler, insanoğlu olarak sesler ve görüntüler pazarında neye talip olduğumuzun farkında olalım...

Eğitimin Geleceğine Işık Tutan Kitaplar

"Dünyayı değiştirmek istiyorsan, önce kendini değiştir." diyen Gandhi, bizi iç dünyamızı keşfetmeye dair bir yolculuğa davet ediyor. Bu yolculukta kitaplar, öğrenme süreçlerine ışık tutarken, aynı zamanda farklı perspektiflerden bakabilme yeteneğini geliştirerek bize rehberlik ediyor.

Bu bağlamda, siz değerli okurlarımıza dosya konumuzla ilişkili birbirinden değerli kitaplar sunuyoruz.

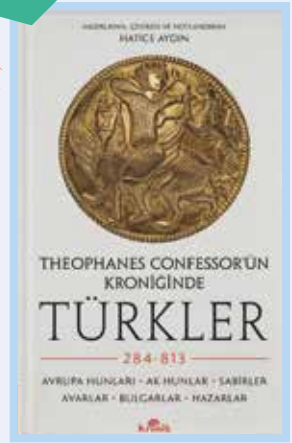

TARİH EĞİTİMİNDE ULUSLARARASI ARAYIŞLAR

Yazar: Semih Aktekin

Yayınevi: Hece Kitapları

Ulus devletlerin kurulması aşamasında milli kimlikler inşa etmenin bir aracı olarak kullanılan tarih dersleri, yakın dönemlerde farklı ülkelerde Avrupailik bilinci, demokrasi ve hoşgörü eğitimi, eleştirel düşünme becerisi ve çoklu bakış açısı kazandırma gibi başka amaçlar için de kullanılmaya çalışılmıştır. Tarih bireysel ve toplumsal kimlik kazandırma sürecindeki gücü ve etkisi birçok ulusal ve uluslararası çalışmaya konu olmuştur. Avrupa Konseyi'nin desteğiyle kurulan Avrupa Tarih Eğitimcileri Birliği EUROCLIO da kurulduğu günden itibaren tarih, vatandaşlık ve sosyal bilgiler eğitimi alanlarında birçok proje yürütmüş ve bu kapsamda yüzlerce hizmet içi eğitim faaliyeti yanında, farklı dillerde birçok eğitim materyali yayınlamıştır. Bu kitapta, yazarın katılım sağladığı, EUROCLIO tarafından Almanya, Danimarka, Gürcistan, Güney Kıbrıs ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Hollanda, Letonya, Malta, Slovenya ve Türkiye'de yürütülen, tarih eğitimi farklı boyutlarıyla ele alan çalışmalar incelenmiş ve uluslararası gelişmelerden hareketle bu alanda Türkiye'ye dönük ne gibi çıkarımlarda bulunulabileceği tartışılıyor.

**THEOPHANES CONFESSOR'ÜN
KRONİĞİNDE TÜRKLER: 284-813**
Avrupa Hunları, Ak Hunlar, Sabirler,
Avarlar, Bulgarlar, Hazarlar

**Hazırlayan, Çeviren ve
Notlandıran:** Hatice Aydın

Yayınevi: Kronik Yayınları

Bin yılı aşkın tarihi ile dünyanın en uzun süre hüküm süren devleti unvanına sahip Bizans İmparatorluğu, tarih yazma geleneği ile de dikkat çekmektedir. Neredeyse hiç boşluk bırakmadan art arda kaleme alınan Bizans kronikleri sadece Roma ve Avrupa tarihine değil aynı zamanda dünyanın birçok devlet ve kavminin tarihine de ışık tutmaktadır. Theophanes'in hem dünyevi hem de dinî tarih bilgilerini bir araya getirmek suretiyle 810-814 yılları arasında kaleme aldığı kroniği, M.S. 284-813 yılları arasındaki süreci kapsamakta ve bir Dünya Tarihi niteliği taşımaktadır. Kroniğin en çarpıcı özelliği; sadece Bizans imparatorluk yıllıklarını değil, aynı zamanda Hıristiyan Doğu'ya ait kaynakları da ihtivâ etmesi, yine bu kaynakların büyük bir kısmının zaman içerisinde yok olması ve barındırdıkları bilginin bu kronik yoluyla günümüze ulaşmış olması gerçeğidir. Sadece Roma, Bizans, Türk, Arap ve İran tarihi için değil, aynı zamanda İslâm ve Hıristiyanlık tarihi için de hazine değerine sahip bir kaynak olarak Theophanes'in kroniği Avrupa Hunları, Sabirler, Avarlar, Bulgarlar ve Hazarlar gibi Doğu Avrupa Türkleri'nin yanı sıra Türkistan sahasında hüküm sürmüş Ak Hunlar hakkında da yoğun bilgi sunmakta, bu da kroniği Türk Tarihi açısından da eşsiz kılmaktadır.

Hatice Aydın'ın hazırlayıp çevirdiği ve notlandırdığı "Theophanes Confessor'ün Kroniğinde Türkler: 284-813", Doğu Avrupa Türk Tarihi'ne dair bir başvuru eseri, Türk Tarihi tutkunlarına ve Türk ilim âleminde bir armağan... (Tanıtım Bülteninden)

BEN BURADAN OKUYORUM /WHERE I'M READING FROM

Yazar: Tim Parks

Yayınevi: Metis Yayınları

Kurmaca ihtiyacımız var mı? Her kitabı ile de bitirmemiz mi lazım? Yeni mecra ve formatlar okuma deneyimimizi nasıl etkiliyor? Bakış açımızı onaylamak için mi, yoksa sorgulamak için mi okuruz? "En büyük" romancılara kim, neye göre karar veriyor? Uluslararasılaşma eserlerin içeriğini nasıl etkiliyor? Yazar biyografileri ne işe yarar? Roman yazmak artık bir "iş" haline mi geldi? Tim Parks Ben Buradan Okuyorum'da bu sorulara cevap ararken, yıllara yayılan eleştirel okumalarından yararlanarak edebiyat ve edebiyatın amacı hakkındaki varsayımlarımızı altüst ediyor.

Birbirini tamamlayan bu otuz yedi metin "uluslararası" romanın ortaya çıkışıyla "yerel" edebi üslupların nasıl kaybolduğunu, piyasa güçlerinin "ciddi" kurmacayı nasıl şekillendirdiğini, çevirinin hesapta olmayan etkilerini, edebiyat eleştirisi alanındaki sıkıntıları, yazarların hayatları ve eserleri arasındaki sorunlu ilişkiyi inceliyor. Parks, zihin açıcı yakın okumalarla ve tekrar tekrar dönüp kendine bakarak, yazarların ve okurların bir taraftan yeni küresel sistemin, diğer taraftan bu sistemin alametifarikası olan romanın baskısından kaçıp kaçamayacakları üzerine düşünüyor.

Okuyan, yazan, çeviriyle uğraşan herkesin aklından geçirdiği sorulara dair kuşatıcı bir kitap bu. (Tanıtım Bülteninden)

KARŞILAŞTIRMALI VE ULUSLARARASI EĞİTİM/ COMPARATIVE AND INTERNATIONAL EDUCATION

Editör: Gökhan Arastaman

Yayınevi: Pegem Yayıncılık

Günümüz küresel dünyasında kültürel ve ekonomik sınırların kalkması ile birbirlerine daha da yaklaşan ülkeler, hemen her alanda olduğu gibi eğitim alanında da gelişim ve rekabet açısından birbirlerine olan benzerlik ve farklılıklarını keşfetmektedirler. Bu nedenle ülkelerin, eğitim sistemlerini karşılaştırmaları, benzer ve farklı eğitimsel uygulamalarını değerlendirmeleri ve rakamsal verilerini analiz etmeleri kaçınılmaz

bir durumdur. Sosyoloji, siyaset bilimi, felsefe, ekonomi, tarih ve psikoloji gibi pek çok disipline dayanan, amorf bir çalışma alanı olarak tanımlanan karşılaştırmalı eğitim yerel ve küresel boyutta eğitimde karşılaşılan sorunlar hakkında araştırmacı ve uygulayıcılara fikir yürütme ve iyi uygulamaları keşfetme olanağı sağlamaktadır. Eğitim

sistemlerini ve bu sistemlerin toplum, kültür, dil, ekonomi ve politika gibi konularla karşılıklı ve sürekli bağıllık içeren durumlarını sistematik olarak inceleyen karşılaştırmalı ve uluslararası eğitim alanı, yeni araştırmalarla gelişip derinleştikçe, bu alanda öğrencilere ve araştırmacılara sağlam bir temel olacak giriş niteliğinde ders kitaplarına ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Karşılaştırmalı ve uluslararası eğitim alanına genel bir bakış sağlayan bu kitapta, küreselleşmenin eğitime olan etkisi, uluslararası eğitim, çok kültürlü eğitim, küresel vatandaşlık eğitimi ve yüksek öğretimin uluslararasılaşması gibi konular küresel bir anlayışla ve eleştirel bir yaklaşımla incelenmektedir. (Tanıtım Bülteninden)

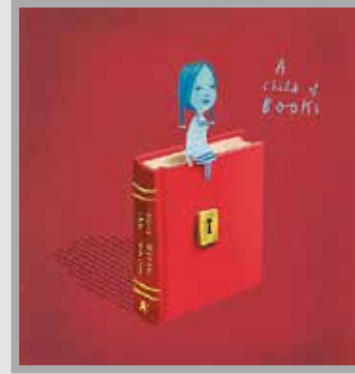
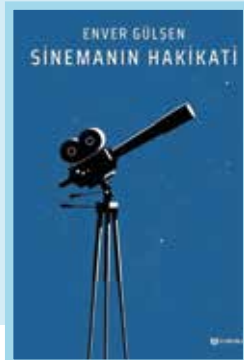
SİNEMANIN HAKİKATI

Yazar: Enver Gülşen

Yayınevi: H Yayınları

Sinema, çağımızın düşünce aracı olarak ne tür imkânlarla sahiptir? Sinema ile diğer sanat dalları arasında nasıl ilişkiler vardır? Sinema hakikatin dili olabilir mi? Sanat ve özelde sinema insanlığa yeni bir şeyler söylemenin aracı olabilir mi? Dünya sinemasının düştüğü krizi aşabilmenin yolları nelerdir? Sanatı, edebiyatı ve özelde sinemayı tefekkürün en önemli araçları olarak gören Enver Gülşen, bu kitaptaki metinlerde, birbiryle bağlantısız gözükken birçok alanın içsel bağlarını ifşa etmeye çalışıyor.

Düşüncenin büyük kriz içine girdiği Batı uygarlığının içinde/n doğan sinemanın, bir Doğu sanatı olarak değerlendirilmesi gerektiğini tartışan bu metinler, krizin çözümü üzerine bir tefekkür düzlemi oluşturmayı amaçlıyor. Gülşen'in bu kitabı, sinema üzerine düşünmenin ve sinema üzerinden insanlığın ve dünyanın sorunlarını medeniyet perspektifi çerçevesinde düşünme çabasının ülkemizdeki ilk örneğini oluşturuyor. Bu açıdan bu kitabın akademiye ve entelektüel çevrelerde yeni açılımlara ve tartışmalara öncülük edeceğini düşünüyoruz. (Tanıtım Bülteninden)

KİTAP ÇOCUĞU / A CHILD OF BOOKS

Yazar: Oliver Jeffers

Yayınevi: Sam Winston

Hikâye okumanın ve paylaşmanın önemini anlatan bu ilham verici, lirik hikâyede küçük bir kız, küçük bir çocuğun evine varmak için küçük salı ile "kelimeler denizine" yelken açar. Orada küçük çocuğu bir maceraya çıkmaya davet eder. Masal ormanlarında ve hayal ürünü dağlarda, ikisi birlikte çocuğun hayal gücünü açığa çıkaran fantastik bir yolculuğa çıkarlar. (Tanıtım Bülteninden)

Kürsü

Üniversitede okumanın hayali yanında bir de üniversitede ders verme hayali daha da heyecan vericidir. Kişinin kendisini alanında geliştirerek belirli kriterleri tamamladıktan sonra üniversitede ders vermesi gerçekten çok büyük bir gururdur. İşte bu alandaki kişilere kürsü sahibi denilmektedir. Yani üniversitede profesörlük makamı. Nasıl ki bir hükümdar otorite bakımından bir tahtta oturuyorsa bilgi açısından kendisi otorite kabul edilen bir kişiye de tahtta oturma anlamında kürsü kelimesi layık görülmüştür. Kelime ilk anlamıyla "Kalabalığa karşı konuşma yapanların önünde bulunan yüksekçe yer." olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanında ana bilim dalı, bölüm ve halk ağzında sandalye anlamına da gelmektedir.

Arapça olan kelime كرسى "taht" anlamındadır. Bu kelimenin de Aramice/Süryanice kursā veya kursiyā כרסא/כرسیא "sandalye, taht" sözcüğünden alıntılandığı kabul edilmektedir. Yine sözcüğün halk arasında da kullanımı tercih edilen Akatça kussū "sandalye" sözcüğünden alıntılandığı da iddia edilmektedir.

Klasör

Yazılı kâğıtları düzenli ve sıralı bir biçimde korumak için kullanılan mukavva veya plastikten telli kap, cilbent, sıralaç.

Fransızca "classeur" tasnif edici ve büyük dosya sözcüğünden oluşturulan kelimenin aslı da yine Fransızca classer "sınıflandırmak" fiiline +or soneki getirilerek yapılmıştır. Bugün eğitim, iş hayatı ve çeşitli durumlarda belgeleri derli toplu yerleştirmek ve saklamak için kullanılan bir araç anlamında hayatımızda yer edinmiştir.

Klasör kelimesi teknolojinin gelişmesiyle geleneksel anlamına uygun biçimde bilgisayardaki dosyaları tasnif etmek için oluşturulan dijital araçlar için de kullanılmaktadır. Klasörler, bilgisayarlar ve dijital ortamlarda dosyaları organize etmek ve düzenlemek için kullanılan önemli araçlardan biridir. Bir klasör, bir veya daha fazla dosyayı içinde barındırabilen bir depolama birimidir.

TDK Sözlükte "Yazılı kâğıtları düzenli ve sıralı bir biçimde korumak için kullanılan mukavva veya plastikten telli kap" olarak tanımlanan 'klasör' kelimesinin karşılığı olarak sıralaç kelimesi uydurulmuş fakat dilimizde yerleşmemiştir.

Sinergoloji

"Bir bakış bazen çok şey anlatır", derler ya... İşte bu bakışın ne anlattığını anlama ve anlamlandırma çabası iletişimde büyük bir dikkat çekmiş ve eskilerin deyimleriyle hâl dili demek olan sinergoloji bilimi ortaya çıkmış. Yani beden dili... İletişim oldukça önemli olduğu için sağlıklı bir iletişimde durumdan anlam çıkarmak için de birtakım tecrübelerle sahip olmak gerekmektedir. Eskiler bu işi çok iyi biliyorlar. Atasözlerinde ve deyimlerde bununla ilgili çok fazla örnek vermişlerdir: İsracacak it dişini göstermez, görünen köy kılavuz istemez, sükût ikrardan gelir gibi sözlerle hayat tecrübelerini bizlere aktarmaya çalışmışlardır.

Eğitim açısından da bu özelliğe sahip olmak ve doğru okumalar yaparak iletişim kurmak oldukça önemlidir. Hani yine eskilerin deyimleriyle kişinin eşref saatini denk getirmek gerekir. Birisi çok üzgün ve kırgın olduğunda o kişiden bir şeyler talep etmenin sonucunun ne olacağını düşünmekte de yarar vardır. Öğretmenler de bu konuda aldıkları eğitimler neticesinde öğrencilerin motivasyonunun düştüğünü fark ettikleri anda es vererek bir mizah, gündemle ilgili bir mesele üzerinde kısa süreli dinlenme arası koyarak motivasyonun kaybolmamasına özen gösterirler. Ayrıca bu bilime bir kişinin ne kadar sürede dikkatinin dağıldığına yönelik çalışmalar yapılırken de başvurulmaktadır.

İLETİŞİM VE HESAP BİLGİLERİ

GENEL MERKEZ

Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay Caddesi No: 22
Altunizade Üsküdar / İSTANBUL

Telefon: +90 216 323 35 35

• iletisim@turkiyemaarif.org • www.turkiyemaarif.org

TÜRKİYE MAARİF VAKFI BAĞIŞ HESAP BİLGİLERİ

IBAN

VakıfBank

TL	TR61 0001 5001 5800 7306 0925 82
USD	TR84 0001 5001 5804 8018 0952 52
EUR	TR42 0001 5001 5804 8018 0810 70

Ziraat Bankası

TL	TR37 0001 0008 2481 9873 6050 01
USD	TR69 0001 0008 2481 9873 6050 07
EUR	TR42 0001 0008 2481 9873 6050 08

Halk Bank

TL	TR94 0001 2009 7530 0016 0000 38
USD	TR33 0001 2009 7530 0058 0003 90
EUR	TR60 0001 2009 7530 0058 0003 89

Türkiye Finans Katılım Bankası

TL	TR49 0020 6003 1903 6485 7400 01
USD	TR65 0020 6003 1903 6485 7401 01
EUR	TR38 0020 6003 1903 6485 7401 02

Albaraka Türk Katılım Bankası

TL	TR33 0020 3000 0398 8457 0000 01
USD	TR06 0020 3000 0398 8457 0000 02
EUR	TR76 0020 3000 0398 8457 0000 03

IBAN

Emlak Katılım Bankası

TL	TR49 0021 1000 0005 2211 0000 01
USD	TR65 0021 1000 0005 2211 0001 01
EUR	TR38 0021 1000 0005 2211 0001 02

Yapı Kredi Bankası

TL	TR84 0006 7010 0000 0052 5409 64
USD	TR62 0006 7010 0000 0052 5400 02
EUR	TR07 0006 7010 0000 0052 5400 22

Vakıf Katılım Bankası

TL	TR49 0021 0000 0000 8566 0000 01
USD	TR65 0021 0000 0000 8566 0001 01
EUR	TR38 0021 0000 0000 8566 0001 02

Ziraat Katılım Bankası

TL	TR10 0020 9000 0014 8794 0000 10
USD	TR32 0020 9000 0014 8794 0000 02
EUR	TR05 0020 9000 0014 8794 0000 03

Garanti Bankası

TL	TR82 0006 2000 4220 0006 2934 05
USD	TR92 0006 2000 4220 0009 0599 56
EUR	TR22 0006 2000 4220 0009 0599 55

Kuveyt Türk Katılım Bankası

TL	TR58 0020 5000 0948 1373 6000 02
USD	TR04 0020 5000 0948 1373 6001 01
EUR	TR74 0020 5000 0948 1373 6001 02

MİSAFİRPERVERLİKLE BULUŞUN

Gülyüzlü kabin ekibimizden en iyi hizmeti alın

TURKISH AIRLINES

Ürün ve hizmetler, uçuşun süresine ve uçağın modeline göre değişiklik gösterebilir.

Kurulduğumuz günden bugüne,
sizden aldığımız gücü yine sizinle paylaşıyoruz...

**Başarılarla birlikte yürüyor,
hep birlikte büyüyüyoruz.**

88.yıl

#ZiraatKatılım8yaşında

Ziraat Katılım
Paylaştıkça daha fazlası

Müşteri İletişim
Merkezi
www.ziraatkatilim.com.tr

[Twitter](#) [Facebook](#) [Instagram](#) [YouTube](#) /ziraatkatilim